

IZVJEŠTAJ

O STANJU UČEŠĆA GRAĐANA U ODLUČIVANJU U BiH

za **2007** godinu

Decembar 2007

Centri Civilnih Inicijativa (CCI) je BiH nevladina i neprofitna organizacija sa misijom da podstiče i razvija aktivno učešće građana u demokratskim procesima.

Od svog uspostavljanja 1998 god, CCI doprinosi jačanju svijesti pojedinaca i grupa građana kako bi efikasnije saradivali sa svojim izabranim predstavnicima. Takođe, CCI radi na jačanju kapaciteta lokalnih NVO u BiH i regionu, asistira zvaničnicima raznih nivoa vlasti u unaprijeđenju procesa uprave u sferi javnosti rada i učešća građana kao i vodi kampanje s ciljem izmjene zakona i politika te njihovog približavanja demokratskim principima i standardima Evropske Unije.

Izradu *'Izveštaja o stanju učešća građana u odlučivanju u BiH' za 2007. godinu*

finansijski je omogućio

MDP- Intercooperation.

'Izveštaj o stanju učešća građana u odlučivanju u BiH za 2007 godinu'

Izdavač: Centri Civilnih Inicijativa (CCI) BiH

Za izdavača: Zlatan Ohranović

Izdanje priredio: Igor Stojanović

Projektni tim: Saša Vujičić – koordinacija provođenja istraživanja i

Lejla Deronja/Suljić – analiza pravnog okvira.

Stručna podrška u istraživanju:

- Partner Marketing Consulting Agency, Banja Luka

Tiraž: 300 kom

Dizajn i priprema: 'Markos', design & print studio, Banja Luka

Banja Luka, decembar 2007

© 2006 Centri Civilnih Inicijativa (CCI)

www.ccibh.org

IZVRŠNI SAŽETAK

Centri Civilnih Inicijativa (CCI) su započeli 2005 godine sa istraživanjem stanja učešća građana u procesima odlučivanja u BiH, *s ciljem* sistemskog praćenja i procjenjivanja na godišnjem nivou, mogućnosti građana da aktivno učestvuju u odlučivanju i doprinesu kreiranju sopstvenih uslova za život.

Prvi izvještaj (za već davnu 2005) identifikovao je loše stanje i niz prepreka učešću građana u odlučivanju koje su se očitovale kako u nedovoljno afirmativnom pravnom okviru tako i neodgovarajućoj praksi vlasti¹. Drugi izvještaj² potvrdio je izvjestan progres ali prvenstveno u oblasti razvoja pravnog okvira ali ne i praksi učešća građana, dok ovaj, treći po redu izvještaj, i dalje adresira niz realnih prepreka koje ne omogućavaju realno učešće građana u odlučivanju. Posmatrajući u ukupnom smislu period 2005 – 2007 može se zaključiti da jedino pravni okvir postepeno napreduje (iako i tu ima kašnjenja), prvenstveno zbog uticaja EU integracionih procesa, dok je realno učešće građana nedopustivo nisko. Gotovo se može reći da ne postoji realna spremnost vlasti da građane tretiraju kao partnere u odlučivanju te da postoji samo fingiranje uključivanja građana dok se realno odluke uglavnom donose unutar interesa političkih partija.

Pristup korišten tokom istraživanja za 2007 godine imao je, kao i u ranijim istraživanjima, dva ključna pravca:

- analiza pravnog okvira u vezi učešća građana i
- istraživanje prakse vlasti u uključivanju građana tokom donošenja odluka.

Unutar procjene *pravnog okvira* obuhvaćeni su relevantni pravni akti³ koji u obavezujućem smislu definišu mogućnost građana da učestvuju u procesima odlučivanja.

Procjenjujući *praksu vlasti* u uključivanju građana CCI je u 14 selektiranih opština⁴, na uzorku od 998 građana i 97 zaposlenih u lokalnim samoupravama, istraživao njihovu percepciju i iskustva u učešću građana u donošenju odluka.

¹ Vidi izvještaj o Istraživanju učešća građana u BiH - Centri Civilnih Inicijativa (CCI) oktobar 2005 www.ccibh.org

² Vidi izvještaj o Istraživanju učešća građana u BiH - Centri Civilnih Inicijativa (CCI) januar 2007 www.ccibh.org

³ Istraživanjem su obuhvaćeni ključni pravni akti uključujući: Ustav BiH i Ustave entiteta i kantona u FBiH; poslovne Parlamenta BiH kao i skupština RS, FBiH, kantona u FBiH i selektiranih opština iz oba entiteta; Zakone o lokalnoj samoupravi RS i FBiH; Statute 14 opština obuhvaćenih istraživanjem.

Pored direktnog istraživanja CCI je takođe analizirao i relevantne izvještaje drugih organizacija i/ili agencija u oblastima u kojima se ti dokumenti dotiču učešća građana.

I u budućnosti CCI ima namjeru provoditi opisano istraživanje svake godine kako bi se kontinuirano pratilo stanje učešća građana te bazirano na tome procjenjivale pozitivne ili negativne tendencije. Kako je jedan od standarda EU, a kojima BiH teži, povezan upravo sa otvorenošću vlasti za saradnju sa građanima, rezultati istraživanja služiće i kao osnova kako za kreiranje preporuka za poboljšanje aktuelnih politika tako i za procjenjivanje napretka BiH društva u približavanju EU standardima u ovoj oblasti.

Generalna ocjena stanja u 2007 god

Građani u BiH i tokom 2007 nisu realno uticali na odluke koje su donosile vlasti u BiH niti su bili partneri vlastima u procesima kreiranja javnih politika.

Konkretnije,

- Pravni okvir učešća građana u BiH tokom 2007 godine nije poboljšan, čak stagnira prvenstveno zbog neusklađivanja kantonalnih i opštinskih akata u FBiH sa novim Zakonom o principima LS usvojenim krajem 2006,
- Praktično prisustvo građana i dalje je nepovoljno iako postoje indikatori blagog napretka u oblasti percepcije građana o potrebi učešća ali ne i u praktičnom učešću,
- Moguće je primjetiti pozitivnu tendenciju napora građana da se uključe u odlučivanje, koja nije adekvatno (tj gotovo nikako) praćena od strane vlasti (gotovo svi pozitivni indikatori za 2007 su na strani spremnosti građana da više učestvuju, dok je velika većina negativnih indikatora na strani javnih službenika koji bi trebali podržavati i kanalisati učešće građana).

Ukupno gledano, učešće građana u procesima odlučivanja u BiH je i tokom 2007 godine nedovoljno. Iako postoji blagi rast (u odnosu na 2006) percepcije građana u oblastima korištenja mehanizama učešća (MZ, referendum), spremnosti građana da se informišu o radu vlasti, saradnji sa nestranačkim organizacijama i komunikaciji sa medijima, građani

⁴ Opštine koje su obuhvaćene istraživanjem: Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Teslić, Trebinje, Zenica, Čapljina, Mostar, Prozor, Dobo, Sarajevo, Tuzla, Srebrenica, Bihać

realno i dalje nemaju značajan uticaj na donošenje odluka. Tome značajno doprinosi i niz negativnih trendova u percepciji učešća građana kod zaposlenih u lokalnim samoupravama (povećan broj službenika koji se protive učešću građana i smatraju da građani ne treba da učestvuju u odlučivanju).

Sa druge strane, pravni okvir nema pozitivan kontinuitet niti je fleksibilan prema potrebama građana (preporuke iz 2006 godine nisu implementirane, nisu usklađeni pravni akti kantona i opština u FBiH, sistemski zakoni⁵ nisu poboljšani niti se provode na pravi način).

Ključni **pozitivni pomaci** u sferi učešća građana tokom 2007 godine mogu se prepoznati u:

- *Intervencije/akcije građana su za 4,3% su uspješnije* u odnosu na 2006 godinu i to korištenjem pomenutih metoda učešća građana (MZ, referendum, javna rasprava itd), a takođe se, za 9,5%, povećao broj građana koji su pozivani da uzmu učešće u procesima donošenja odluka,
- *Porast učešća građana* u opštinskim poslovima, putem referenduma i mjesne zajednice – pozitivan indikator narastujuće spremnosti građana da preuzmu dio odgovornosti za uslove o kojima žive,
- *Povjerenje građana* u rad lokalne uprave je takođe lagano *poraslo*,
- *Građani se više i bolje informišu* o radu lokalne uprave u odnosu na prethodnu godinu – i dalje prvenstveno putem lokalnih medija, ali i putem službenika za informisanje u opštini,
- Povećao se broj građana koji su članovi neke nestranačke organizacije (NVO-e ili sindikata...), kao i broj građana koji su učestvovali u rješavanju nekog problema u svojoj lokalnoj zajednici, dok se broj onih koji su potpisivali peticije ili učestvovali u nekoj od kampanja tokom 2007 povećao za 9,5% u odnosu na 2006,
- Građani su hrabriji i u obraćanju medijima i iznošenju svojih problema istima, te je broj onih koji su kontaktirali medije i iznijeli problem iz svoje lokalne zajednice veći za 5,2% u odnosu na prethodnu godinu.

⁵ Zakoni o slobodi pristupa informacijama, Zakon o javnim nabavkama – vidi prijedlog Akcionog plana za uklanjanje prepreka učešću građana – CCI 2007 www.ccibh.org

Uočeni *negativni* indikatori tokom 2006 godine:

- Generalan interes građana za rad i funkcionisanje vaše opštine je opao tokom 2007; Građana kojih zanima ili donekle zanima rad opštine ima 6,7% više u 2006 u odnosu na 2007.godinu. Takođe, broj građana koji smatra da vlast treba pustiti da radi svoj posao bez učešća građana se povećao za 8,4% u 2007. u odnosu na 2006.godinu, a za 5,7% je opao i procenat građana koji smatraju da je potrebno aktivno nadgledati rad vlasti,
- Interes vlasti (posebno u Federaciji BiH) za pitanja učešća građana je jako nizak – indikator je neusklađenost kantonalnih i opštinskih propisa sa novim Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH (iako su zakonski rokovi za to istekli prije 9 odnosno 3 mjeseca),
- Primjetno je da su građani na pitanje „da li ste lično učestvovali?“ svojim odgovorima pokazali da su sve vrste građanskog učešća u procesima donošenja odluka u blagom padu (osim građanske inicijative), te da je za 7,3% opao broj građana koji učestvuju na javnim raspravama u odnosu na prethodnu godinu. Istu negativnu tendenciju pokazuje i odgovor na pitanje „da li znate nekog ko je učestvovao?“,
- Porastao je broj službenika koji smatraju da građani ne trebaju aktivno učestvovati u donošenju odluka - 12,1% više službenika lokalnih samouprava misli tako, u odnosu na prethodnu godinu,
- Primjetan je i porast broja onih opštinskih službenika koji smatraju da građani ne treba da učestvuju u procesima donošenja odluka, već ih samo treba informisati o donesenim odlukama. Tog mišljenja je 32% ispitanih što je 7,2% više u odnosu na 2006,
- Takođe, 24,7% ispitanih opštinskih službenika je konstatovalo da građani usporavaju procese donošenja odluka, te da ih je potrebno svesti na najmanju moguću mjeru. Kako je u prošlogodišnjem istraživanju ovu tezu podržalo 18,8% ispitanih, evidentno je da su opštinski službenici sve manje „sretni“ zbog pokušaja da se građani aktivno uključe u rad lokalnih uprava,
- Sličan indikator je i da se 20,6% ispitanih službenika slaže sa tezom da su građani izabravši svoje predstavnike završili svoj posao (prošle godine je ovog mišljenja bilo 13,9% opštinskih službenika),

- Konačno, opštinski službenici se manje informišu o mogućnostima učešća građana u odnosu na prethodnu godinu - posebno je vidljivo manje korištenje službenih obavijesti za informisanje. I dostupnost informacija o načinima učešća samim građanima opštinski službenici su označili 13% lošijom u odnosu na 2006.godinu.

Preporuke za poboljšanje stanja učešća građana u budućnosti, povezane su uglavnom sa pravnim okvirom učešća građana ali i praksom vlasti u primjeni tih zakona, odnosno sa investiranjem u svijest/edukaciju građana:

- Reformisati i zakonski urediti (Zakonom o LS) trenutnu ulogu mjesnih zajednica (MZ), dodjeljivanjem dodatnih mehanizama za efikasniji rad MZ (mogućnost projektnog komuniciranja sa opštinama/gradovima, raspolaganje određenim budžetom u samoj MZ)⁶ kao i uspostavljanjem naprednijih procesa kako bi se ojačalo liderstvo u MZ (izbori i odgovornost lidera u MZ, nadoknada za rad, obavezna edukacija izabranih lidera u MZ itd),
- Donijeti i provesti sveukupnu višegodišnju strategiju edukovanja građana (ali i javnih službenika) o pitanjima učešća građana u procesima odlučivanja sa jasnim ulogama svih nivoa vlasti u provođenju te strategije, a koja će uključiti i kvalitetniji obrazovni portfolio u srednjim školama i fakultetima u smislu da učenici dobiju više informacija o ulozi građana (dakle svojoj) u donošenju odluka i upravljanju društvom,
- Ojačati transparentnost odlučivanja - poboljšanjem zakona o slobodi pristupa informacija, poslovnika skupština na svim nivoima vlasti i zakona o javnim nabavkama, ali i praksi vlasti i javnih institucija u jačanju dostupnosti bitnih akata i informacija uopšte,
- Uskladiti postojeći zakonski okvir u oblasti učešća građana (trenutni Zakoni o LS su 'stariji' od Ustava(ā) u BiH – zakoni razrađuju oblast neposrednog učešća građana u odlučivanju, a da Ustav(i) ne prepoznaju kategoriju neposrednog učešća građana i jasno favorizuju posredno učešće građana – preko izabranih predstavnika,

⁶ Dodatni mehanizmi uz postojeće prisustvo MZ u procesu planiranja lokalnih budžeta, iako i sam proces učešća MZ u kreiranju opštinskih budžeta treba reviziju i poboljšanje s obzirom da je taj proces i praksa uglavnom naslijeđena iz prethodnog sistema i odvija se at-hok, a ne sistemski i prema definisanom procesu.

Sadržaj

▪ Ključni nalazi istraživanja za 2007 godinu	10
▪ Matrica provedenog istraživanja.....	14
▪ Opis metodologije istraživanja	15
▪ Nalazi istraživanja	
○ Pravni okvir	18
○ Praktični aspekt	20
· Anketiranje građana – analiza rezultata.....	20
· Anketiranje građana – poređenje 2006/2007	49
· Anketiranje službenika – analiza rezultata.....	69
· Anketiranje službenika – poređenje 2006/2007	81

Postoji blago povećanje spremnosti/interesa građana da budu (pro)aktivni članovi svojih zajednica i preuzmu dio odgovornosti za uslove u kojima žive.

Iako m̄alo (do 10% u odnosu na 2006) identifikovano povećanje učešća građana u odlučivanju kroz mjesnu zajednicu i referendum je značajno, ne samo zbog kvaliteta odluka koje se trebaju donijeti u lokalnim samoupravama nego i stava/kulture pojedinaca o potrebi aktivnog građanstva.

Opisani pozitivan trend potvrđuju i podaci da više građana smatra da akcije kroz zajednice daju više efekata nego ranije te da lokalne vlasti rade više nego ranije kako bi motivisali građane da učestvuju u donošenju odluka⁷. Takođe:

- građani se bolje informišu o pitanjima od važnosti za lokalne politike (Grafikon 17pg i 17.1gp), povećao se broj građana koji su lično učestvovali u rješavanju nekog problema u svojoj lokalnoj zajednici, dok se broj onih koji su potpisivali peticije ili učestvovali u nekoj od kampanja povećao za 9,5% u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 20pg i 21gp),
- za oko 5,5% se povećao broj građana koji su članovi neke nestranačke organizacije (NVO-e ili sindikata...) (Grafikon 19pg),
- povećao se i broj građana koji tvrde da redovno izlaze na izbore (oko 6%),(Grafikon 18pg) i
- građani su hrabriji i u obraćanju medijima i iznoš0 TD0 0t(svih (poejimastiji,ju)-5.te zaj)-3(e(c

Zanimljivo je da su građani rad mjesnih zajednica ocijenili lošijim nego 2006 iako je porastao procenat učešća građana u MZ. Ovaj mali paradoks ima logično objašnjenje – porastom interesa građana za MZ i njihovim aktivnijim učešćem u radu MZ, većem broju građana postalo je jasno da MZ imaju probleme u funkcionisanju te su to i ispoljili tokom istraživanja. U suštini, oba podatka u vezi MZ su afirmativni (porast učešća i negativna ocjena rada MZ) jer upućuju na povećani interes građana – što je dobro, kao i na kritičko posmatranje MZ – što je još bolje, jer će to povećati internu komunikaciju među građanima u zajednicama i konsekvntno dovesti do jačanja kvaliteta liderstva.

Svakako daljnja podrška ovom procesu je važna jer se pozitivan trend neće održati sam od sebe. Vlasti trebaju još efikasnije edukovati građane i načinima i prilikama za učešće te stavljati bitne informacije na uvid javnosti.

Sa druge strane, loši uslovi u kojima živi velika većina građana napokon je opredjelila veći broj građana (u odnosu na 2006) da se ne mire sa situacijom nego da pokušaju učiniti nešto kako bi stanje bilo bolje.

Zakonski okvir u vezi sa učešćem građana – stagnira ili preciznije nazaduje

Iako je tokom 2006 usvajanje novog Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH bio bitan korak naprijed, tokom 2007 utvrđeno neprovođenje istog Zakona na nižim nivoima vlasti, je bitan korak ali unazad. Niži nivoi vlasti (kantoni i opštine) bili su obavezni uskladiti svoje zakonodavstvo sa novim zakonom i to u jasno definisanom roku. Istraživanje je pokazalo da nijedna opština (iz uzorka), kao ni jedan kanton u FBiH, nisu uskladili svoje pravne akte sa novim zakonom. Rok za usklađivanje je davno prošao – za opštine prije 3 mjeseca, a za kantone prije 9 mjeseci⁸.

Potrebno je naglasiti da nije pokrenut nikakav postupak zbog nepostupanja po zakonu u vezi sa pomenutom obavezom usklađivanja pravnih akata nižeg reda sa novim zakonom protiv odgovornih lica u kantonalnim i opštinskim vlastima.

⁸ Zakonska obaveza usklađivanja pravnih akata sa novim zakonom je 6 mjeseci od stupanja na snagu novog zakona, a kako je Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH donesen u septembru 2006 rok za kantone za usklađivanje bio je mart 2007, a za opštine 6 mjeseci nakon kantona tj. Septembar 2007.

Pored opisanog, u vezi sa pravnim okvirom države BiH kao i RS i opština u RS nije bilo značajnih promjena u domenu učešća građana, a koje bi se trebale apostrofirati u ovom izvještaju.

Sama činjenica da nije bilo progressa u unaprijeđenju pravnog okvira, iako su preporuke za poboljšanje politika u oblasti učešća građana upućene vlastima u BiH, determiniše analizu pravnog okvira i daje joj nepovoljnu ocjenu.

Percepcija vlasti (službenika) o učešću građana je i dalje nepovoljna sa tendencijom za daljnje pogoršanje unatoč javnim izjavama predstavnika vlasti o njihovoj spremnosti da rade sa građanima i za njihovo dobro

Svi ključni aspekti istraživanja percepcije službenika u vezi sa učešćem građana u procesima odlučivanja, tokom 2007 imaju negativan trend i lošiji su nego 2006 godine.

- sa konstatacijom da građani treba da učestvuju u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou 29,9% ispitanih službenika se nije složilo, te je primjetan rast od 12,1% više službenika u odnosu na prethodnu godinu, a koji se protive učešću građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou (Grafikon 1ps),
- primjetan je porast broja onih opštinskih službenika koji smatraju da građani ne treba da učestvuju u procesima donošenja odluka, već ih samo treba informisati o donesenim odlukama. Tog mišljenja je 32% ispitanih što je 7,2% više u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 3ps),
- ovu tezu potvrđuje i činjenica da je 24,7% ispitanih opštinskih službenika konstatovalo da građani usporavaju procese donošenja odluka, te da ih je potrebno svesti na najmanju moguću mjeru. Kako je u prošlogodišnjem istraživanju ovu tezu podržalo 18,8% ispitanih, evidentno je da su opštinski službenici sve manje „sretni“ zbog pokušaja da se građani aktivno uključe u rad lokalnih uprava (Grafikon 4ps),
- slično pokazuje i slijedeći grafikon (Grafikon 5ps) na kome možemo vidjeti da se 20,6% ispitanih službenika slaže sa tezom da su građani izabravši svoje predstavnike završili posao oko učešća u odlučivanju (prošle godine je ovog mišljenja bilo 13,9% opštinskih službenika).

Disharmonija između zakonskih propisa koji propisuju i uređuju pitanje učešća građana je i dalje prisutna

Ranije identifikovana neusaglašenost između pravnih akata koji definišu učešće građana na raznim nivoima vlasti u BiH i dalje je prisutna. Dok Ustav BiH kao ni Ustavi entiteta ne prepoznaju neposredno učešće građana u odlučivanju (nego samo posredno) istovremeno Zakoni o lokalnoj samoupravi oba entiteta su napredniji i afirmativni u tom smislu.

Uloga i važnost medija u informisanju i jačanju učešća građana je i dalje značajna ali najznačajniji rast tokom 2007 ima internet

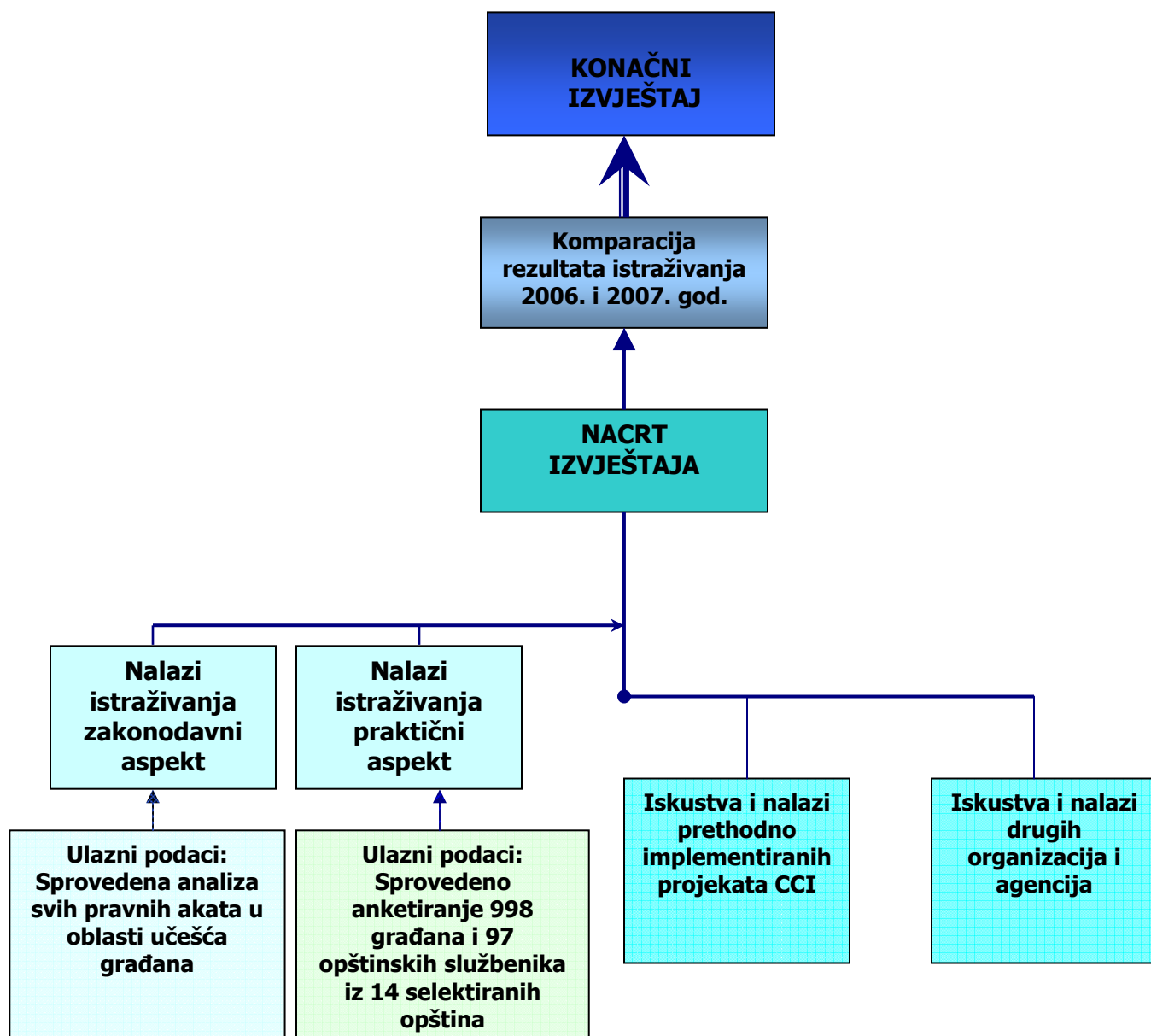
Preko 85% ispitanih građana izjavilo da se o pitanjima u vezi sa lokalnom samoupravom informiše putem medija, dok je kao izvore informisanja uopšte preko 90% građana imenovalo TV, 70.6% je imenovalo dnevne novine, a radio 54.5% kao najznačajniji način informisanja. Ovi podaci naglašavaju važnost daljnjeg jačanja saradnje vlasti (lokalnih i viših) i medija, ali ne samo u smislu davanja izjava za medije nego i plasiranja nacrti određenih dokumenata građanima na uvid. Praksa nekih opština u kojoj putem medija dostavljaju građanima nacrt budžeta svakako zaslužuje pažnju.

Pored od ranije poznate orijentacije građana prema medijima kao izvoru informisanja, najznačajniji skok u odnosu na 2006, kao alat za informisanje građana napravio je internet – čak 11.2% (odnosno ukupno 39.7% ispitanih građana) više građana označilo je internet kao važan izvor informacija o radu lokalnih samouprava. Ovo je ohrabrujući podatak sa stanovišta napretka razvoja informacionog društva u BiH ali i potvrda potrebe da lokalne samouprave ozbiljnije uđu u procese planiranja e-učešća građana.

MATRICA PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

Kao ulazni podaci pri kreiranju ovih nalaza korišteni su rezultati analize pravnih akata koja regulišu učešće građana u procesu donošenja odluka, te rezultati sprovedenog anketiranja 998 građana i 97 opštinskih službenika u četrnaest opština uzorka. Pri kreiranju zaključaka korištena su iskustva i nalazi prethodno implementiranih projekata CCIa, te drugih organizacija i agencija, a nakon toga je izvršena komparacija dobijenih rezultata iz 2007 sa rezultatima istraživanja iz 2006 god.

Matrica provedenog istraživanja

Kao i u prethodnim slučajevima, istraživanje je sprovedeno u sljedećim oblastima:

- Postojanje pravnih rješenja za neposredno učešće građana u procesima donošenja odluka na svim nivoima vlasti,
- Najčešće korišteni oblici učešća građana i stepen zadovoljstva građana,
- Stepem informisanosti građana o mogućnostima učešća,
- Motivacija građana da učestvuju u procesima donošenja odluka,
- Percepcija građana i javnih službenika o važnosti učešća,
- Postojanje dodatnih pravnih ili praktičnih rješenja s ciljem jačanja stepena učešća građana u donošenju odluka.

Pravni okvir, u vezi sa učešćem građana, koji je analiziran tokom istraživanja uključivao je:

Državni nivo:

- Ustav Bosne i Hercegovine,
- Poslovnik o radu Parlamentarne skupštine BiH,

Entitetski nivo:

- Ustavi entiteta,
- Poslovnici o radu entitetskih parlamenata,
- Entitetski zakoni o lokalnoj samoupravi,

Kantonalni nivo:

- Ustavi kantona,
- Poslovnici o radu skupština kantona,
- Kantonalni zakoni o lokalnoj samoupravi,

Lokalni nivo:

- Statuti opština iz uzorka,
- Poslovnici o radu Skupština opština/općinskih vijeća.

Sa druge strane, stvarno - praktično prisustvo građana istraživano je na uzorku od 14 selektiranih opština u kojima je ispitano 998 punoljetnih građana Bosne i Hercegovine, a korištena je takozvana face-to-face metoda intervjua u i ispred zgrade opštine, sa ispitanicima/ama koje su u tom trenutku završavali privatne poslove u opštinskim službama. Intervjuisan je svaki peti građanin koji je izlazio iz zgrade opštine nakon korištenja usluge lokalne administracije, s tim da je u slučaju odbijanja intervjuisan prvi sljedeći građanin koji je pristao na intervju, a nakon njega ponovo svaki peti. U istim opštinama intervjuisano je i 97 službenika lokalne uprave, takođe po određenom koraku u zavisnosti od broja zaposlenih, a korišten je spisak zaposlenih u lokalnoj upravi. Sva anketiranja su obavljena tokom novembra 2007.godine, a samu pripremu, sprovođenje i analizu istraživanja pomogla je marketinška agencija «Partner»MCA iz Banjaluke.

REPUBLIKA SRPSKA			FEDERACIJA BIH		
Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika	Grad	Broj ispitanika građana	Broj ispitanika službenika
Banja Luka	119	12	Sarajevo	145	14
Bijeljina	80	8	Zenica	99	10
Doboj	50	5	Bihać	59	5
Trebinje	40	4	Mostar	110	10
Srebrenica	40	4	Capljina	60	6
Teslic	35	4	Tuzla	71	6
Gradiska	35	3	Prozor	55	6
ukupno	399	40	ukupno	599	57

Uvodna objašnjenja

Pored praktičnog prisustva građana (mjenog kroz individualnu percepciju anketiranih pojedinaca) u procesima odlučivanja, predmet ovog istraživanja bio je i pravni okvir. Analizirani su ključni pravni akti koji na bilo koji način uređuju ili tretiraju pitanje učešća građana u javnim poslovima, a focus procjene bio je na postojanju (ili odsustvu) promjena u pravnim aktima tokom 2007, kao i analizi očekivanih uticaja tih promjena (ukoliko postoje). Kon1012-je, CCIo je analizctiro sliedre

Stupanjem na snagu **Zakona o lokalnoj samoupravi Republike Srpske u 2005. godini**, te njegovom implementacijom od strane opština kroz izmjene statuta i poslovnika otpočelo je novo poglavlje u oblasti učešća građana u donošenju odluka na lokalnom nivou ovog entiteta. Novi zakon, na koji smo detaljniji osvrt dali u prethodnom izvještaju, jasno je precizirao pravne norme u okviru kojih lokalne uprave trebaju djelovati, posebno u oblasti koja definiše učešće građana.

Usvajanjem **Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH** tokom 2006, ukazala se potreba za usklađivanjem pravnih akata u Federaciji, kantonima i općinama sa novim zakonodavstvom. Zakon je posvetio cijelo poglavlje javnosti rada organa lokalne samouprave i neposrednom učešću građana u odlučivanju na lokalnom nivou. Javnost rada tretirana je na više načina, te su sjednice lokalnih organa, kao što je slučaj i sa svim drugim organima zakonodavne vlasti otvorene za javnost. Nadalje, zakon obavezuje lokalne organe da razmatraju sve inicijative koje građani upute prema njima. Zakon također reguliše i druge oblike građanskog učešća, a to su referendum, zbor građana, a ostavlja i mogućnost da se primjenjuju i drugi oblici učešća, koji nisu izričito navedeni u zakonu.

Međutim, iako su prema Zakonu o principima lokalne samouprave u FBiH (Službene novine FBiH, br. 49/06) kantoni u Federaciji bili dužni uskladiti zakonski okvir svog djelovanja u roku od šest (6) mjeseci, odnosno do 8. marta 2007. godine, dok je istovremeno pomenuti zakon obavezao opštine u FBiH na početak primjene u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH, nijedan od navedenih organa vlasti još uvijek nije ispunio ovu zakonsku obavezu. (Primjera radi, Kanton Sarajevo je zvanično zatražio da se produži rok za usklađivanja legislative sa novim zakonom, a Tuzlanski je bio u procesu preuzimanja novog entitetskog Zakona i stavljanja van snage starog Zakona o LS.)

TABELARNI PRIKAZ MIJENJANJA NORMATIVNE REGULATIVE O GRAĐANSKOJ PARTICIPACIJI

Dokument	Promjene tokom 2007 god.
Ustav BiH	Ne
Poslovnik Predstavničkog doma PSBiH	Da
Poslovnik Doma naroda PSBiH	Da
Ustav Federacije BiH	Ne
Ustav Republike Srpske	Ne
Poslovnik Predstavničkog doma PFBiH	Da
Poslovnik Doma naroda PFBiH	Ne
Poslovnik Narodne skupštine RS	Da
Ustavi kantona u FBiH	Ne
Zakon o principima lokalne samouprave FBiH	Ne
Zakon o lokalnoj samoupravi RS	Ne
Zakoni o lokalnoj samoupravi kantona u FBiH	Ne
Statuti opština u FBiH i poslovnici skupština jedinica lokalne samouprave	Ne
Statuti opština u RS i poslovnici skupština jedinica lokalne samouprave	Ne

REZULTATI ISTRAŽIVANJA UČEŠĆA GRAĐANA 2007.GODINE

DEMOGRAFSKI PODACI

Tabela 1. Pol

	Frekvence	Procenti
Muškarci	544	54.5
Žene	454	45.5
Total	998	100

Tabela 2. Godine starosti

	Frekvence	Procenti
Od 18 do 29	319	32.0
Od 30 do 44	327	32.8
Od 45 do 59	247	24.7
Stariji od 60 godina	105	10.5
Total	998	100

Tabela 3. Obrazovanje

	Frekvence	Procenti
Osnovna škola	94	9.4
Zanat	123	12.3
Srednja škola 4. stepen	469	47.1
Viša i visoka škola	312	31.2
Total	998	100

Tabela 4. Ukupan mjesečni prihod domaćinstva

	Frekvence	Procenti
Do 150 KM	12	1.2
Od 151 KM do 250 KM	81	8.1
Od 251 KM do 500 KM	266	26.7
Od 501 KM do 1000 KM	284	28.5
Preko 1000 KM	163	16.3
Ne zna/ odbija	192	19.2
Total	998	100

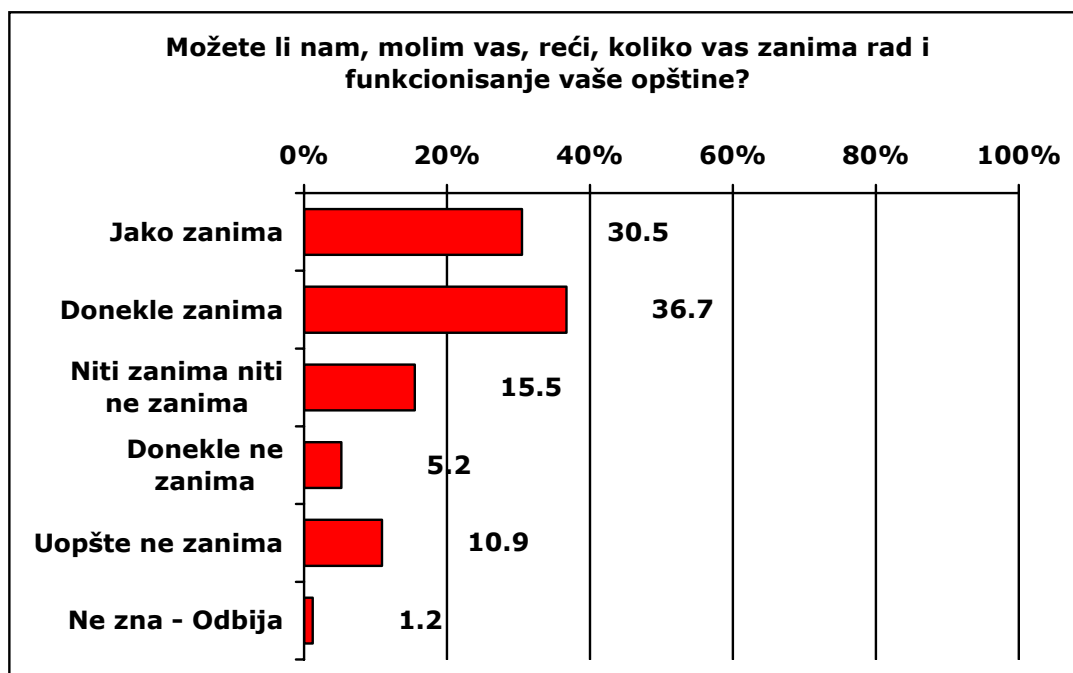
Tabela 5. Nacionalnost

	Frekvence	Procenti
Bošnjak	441	44.2
Hrvat	177	17.7
Srbin	366	36.7
Drugo	14	1.4
Total	998	100

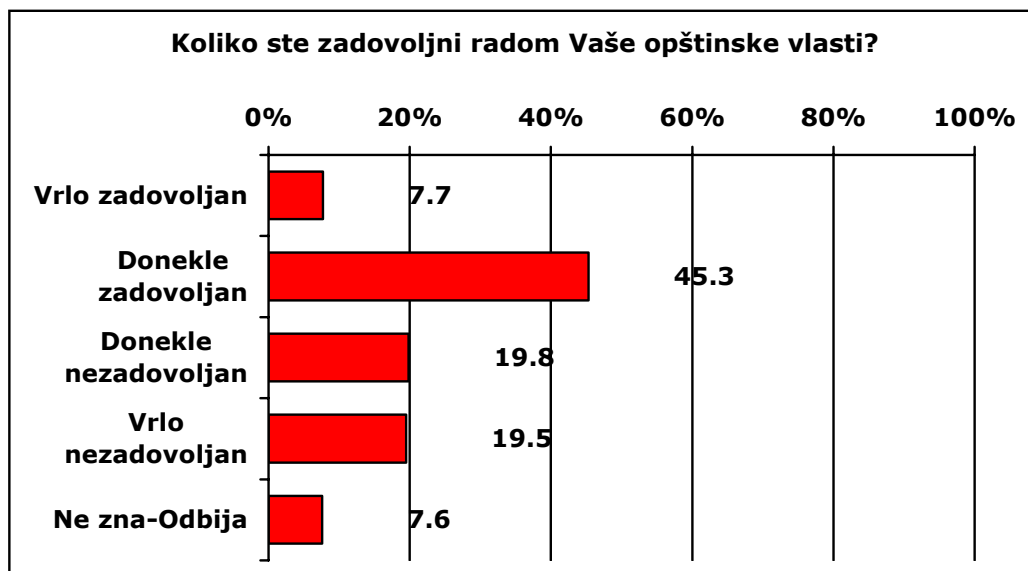
Tabela 6. Entitet

	Frekvence	Procenti
Republika Srpska	400	40.1
Federacija BiH	598	59.9
Total	998	100

OSNOVNE FREKVENCE

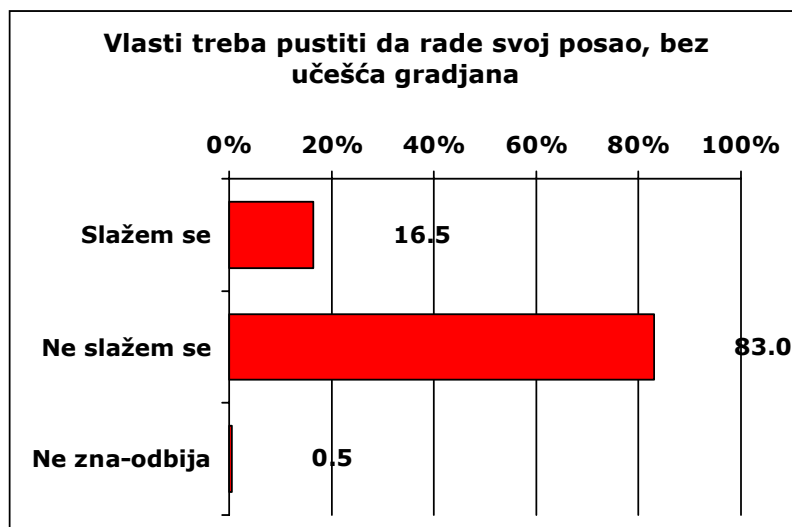

Grafikon 1g

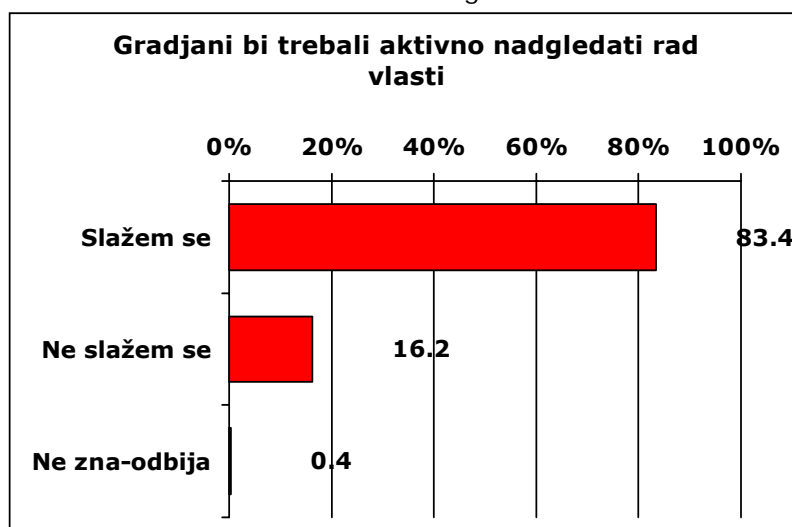

Grafikon 2g

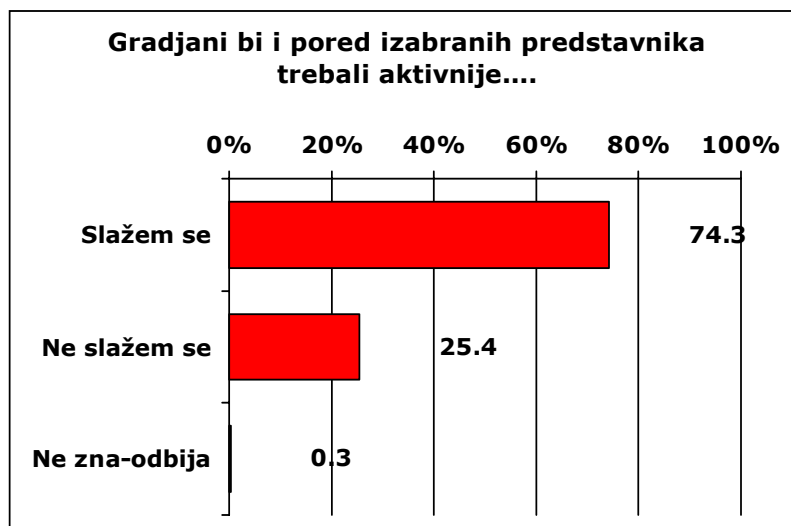
Molimo vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od slijedećih tvrdnji:

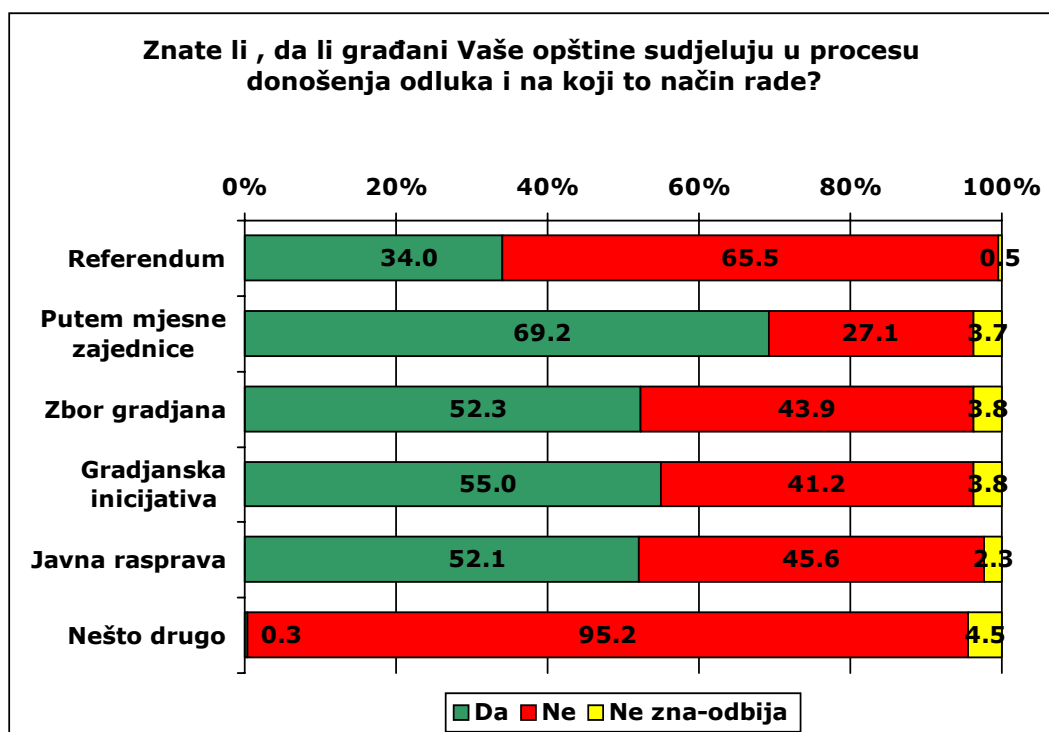
Grafikon 3g

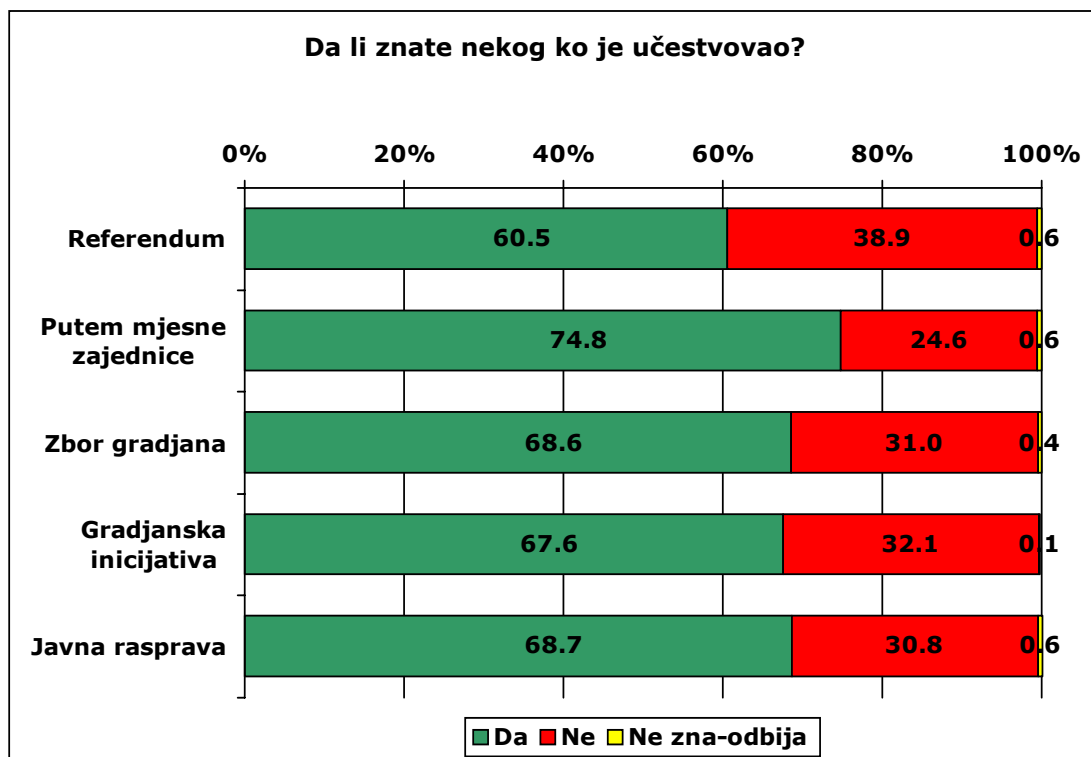
Grafikon 4g

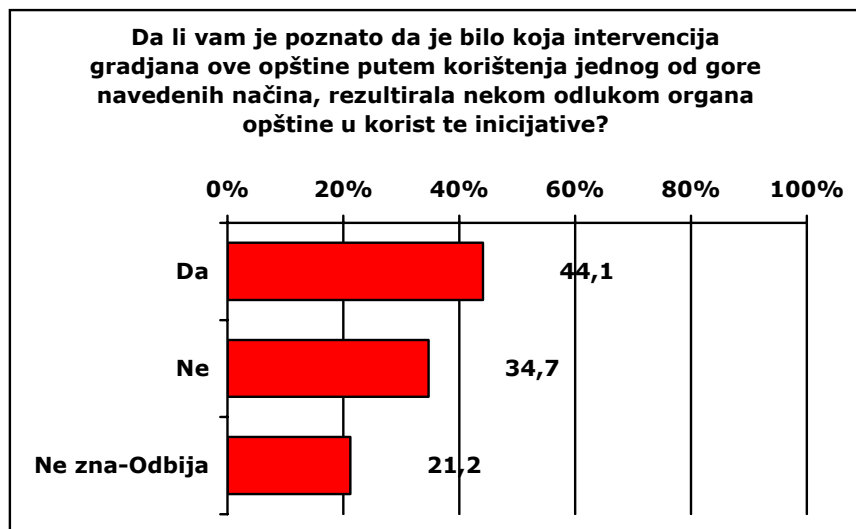
Grafikon 5g

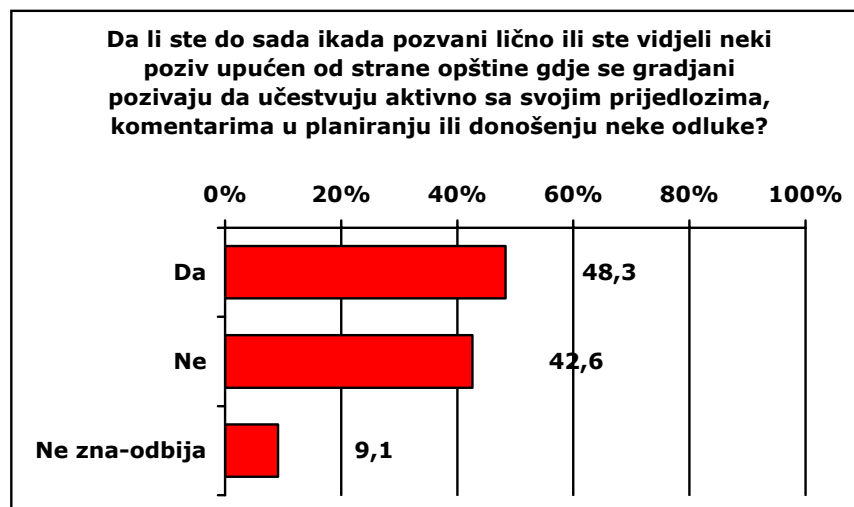
Grafikon 6g

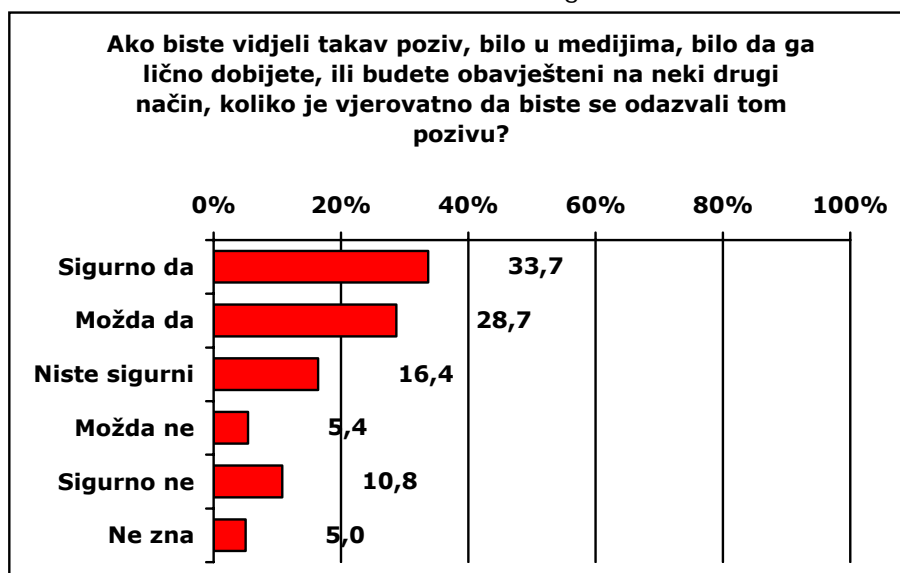
Grafikon 7g

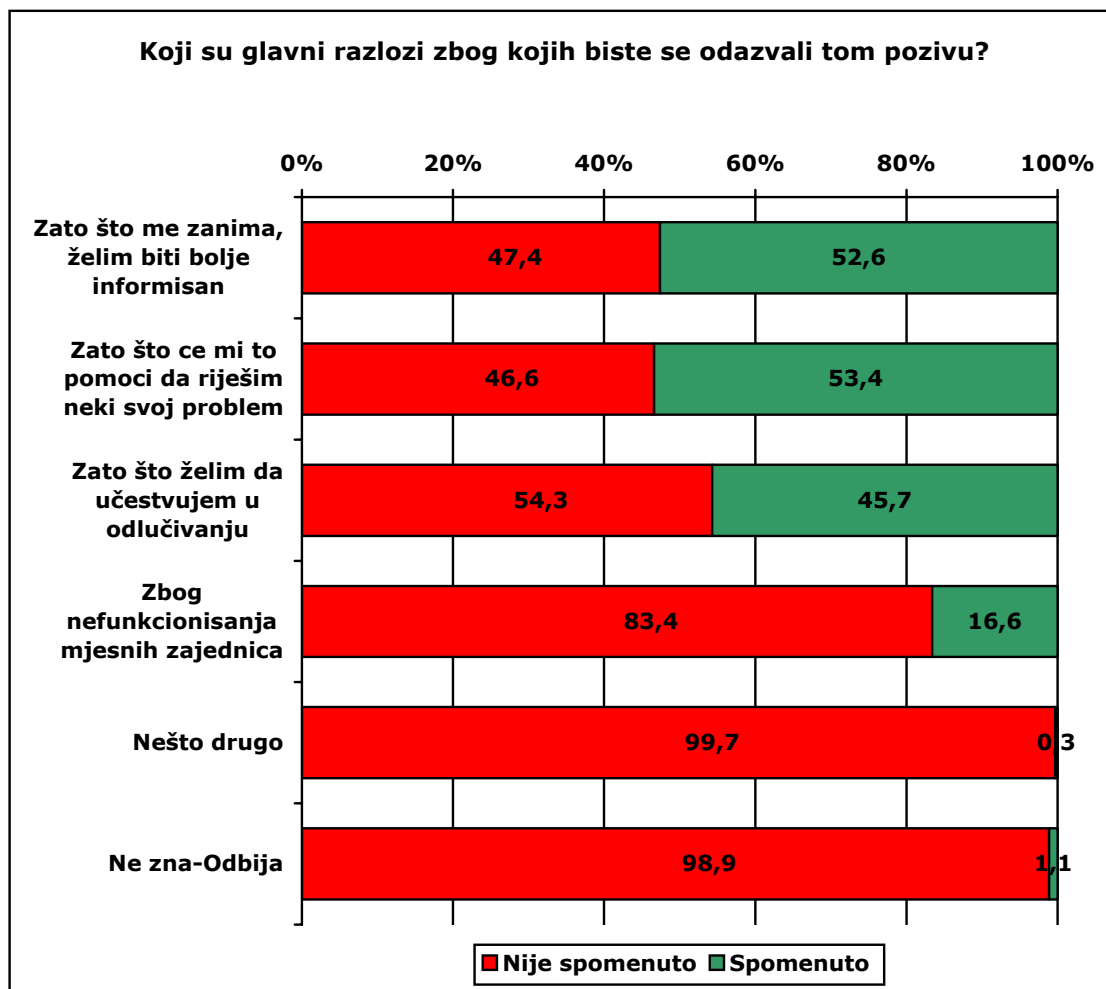
Grafikon 8g

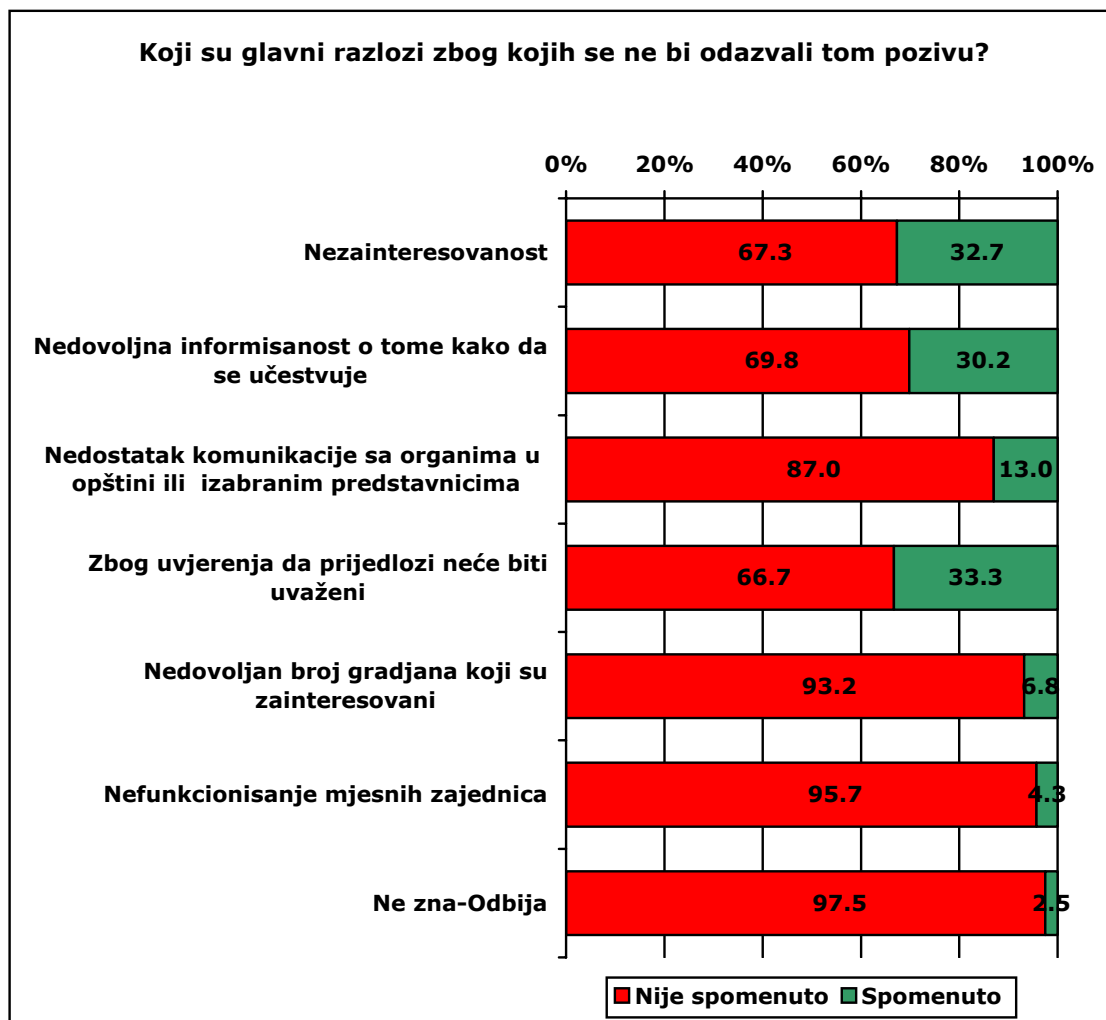
Grafikon 9g

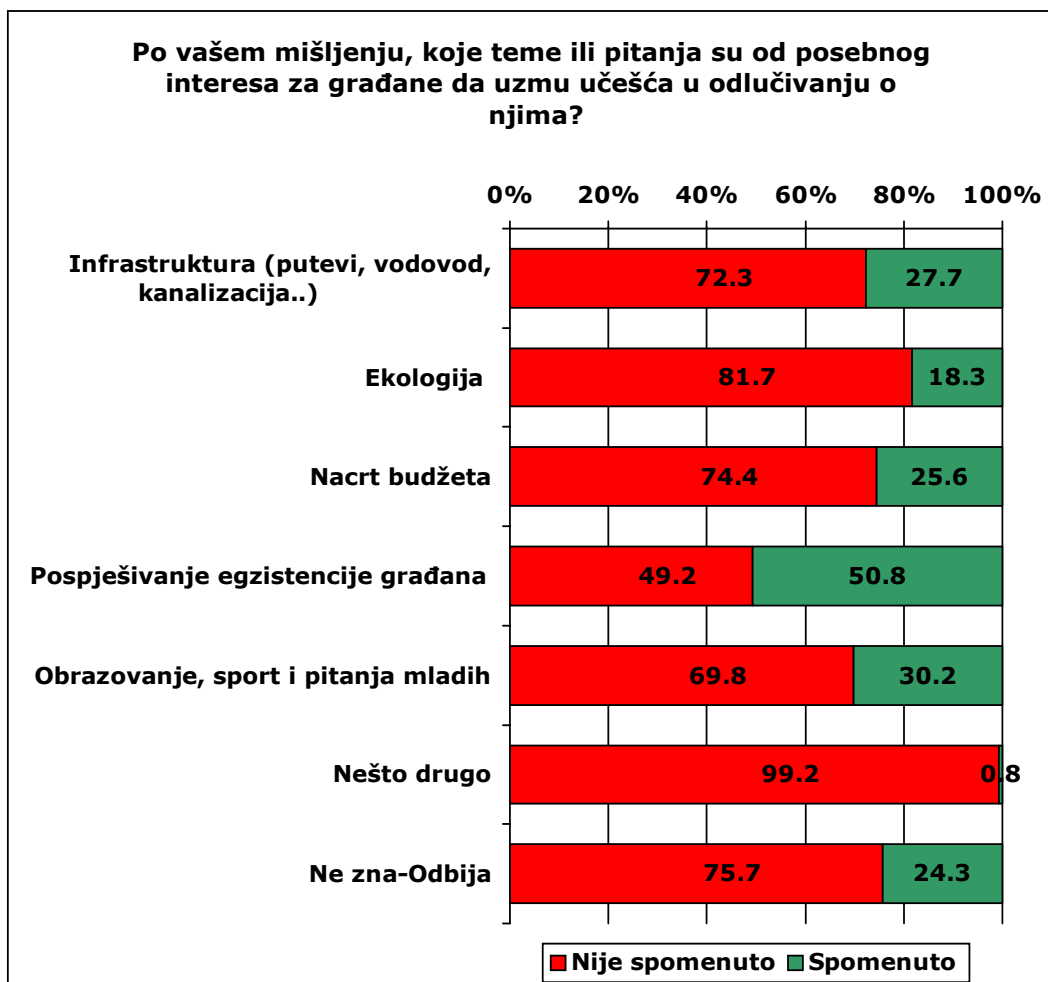
Grafikon 10g

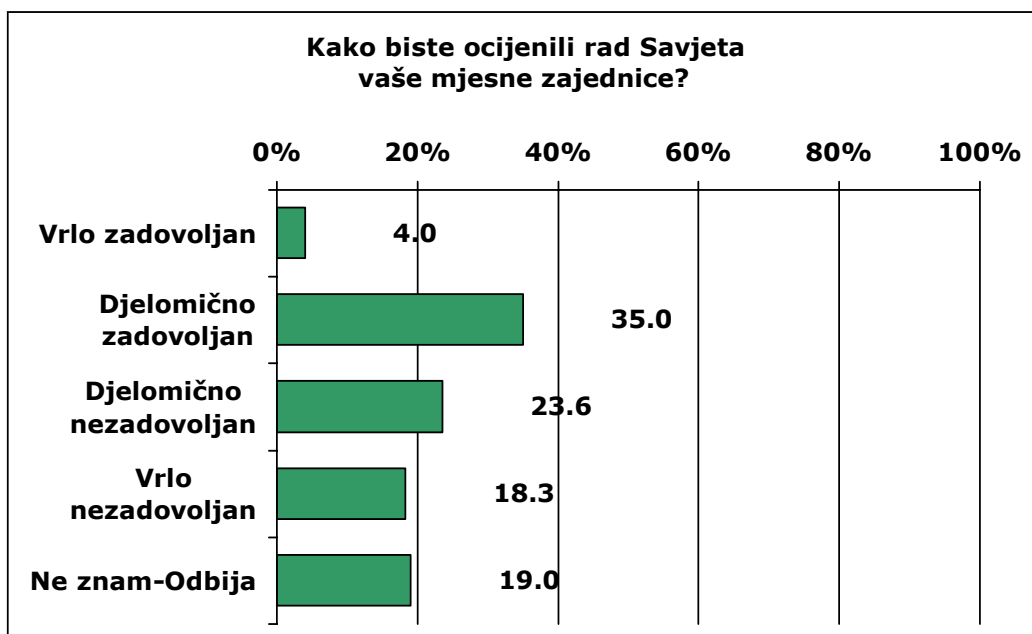
Grafikon 11g

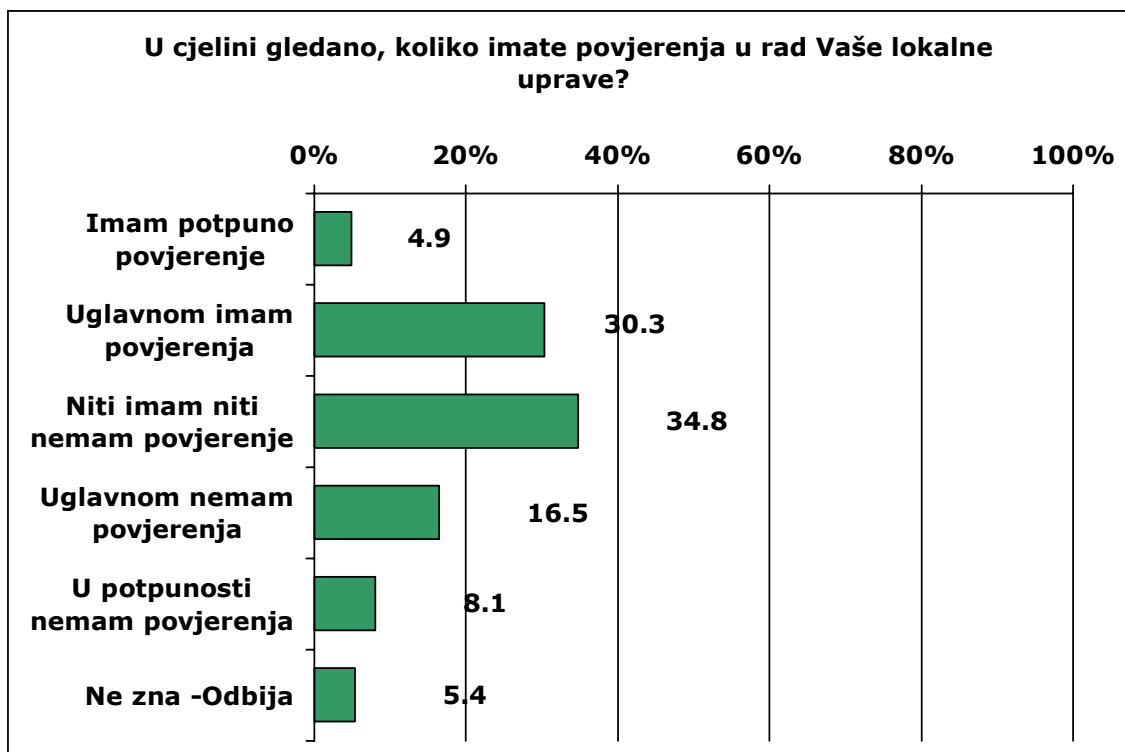
Grafikon 12g

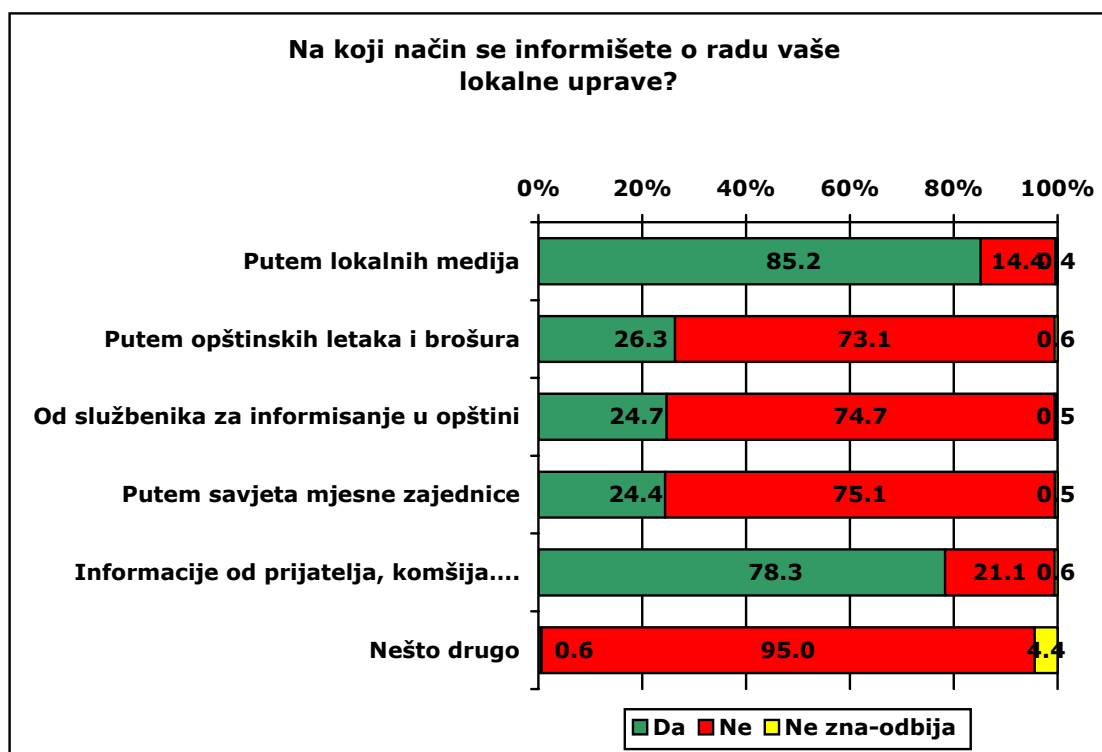
Grafikon 13g

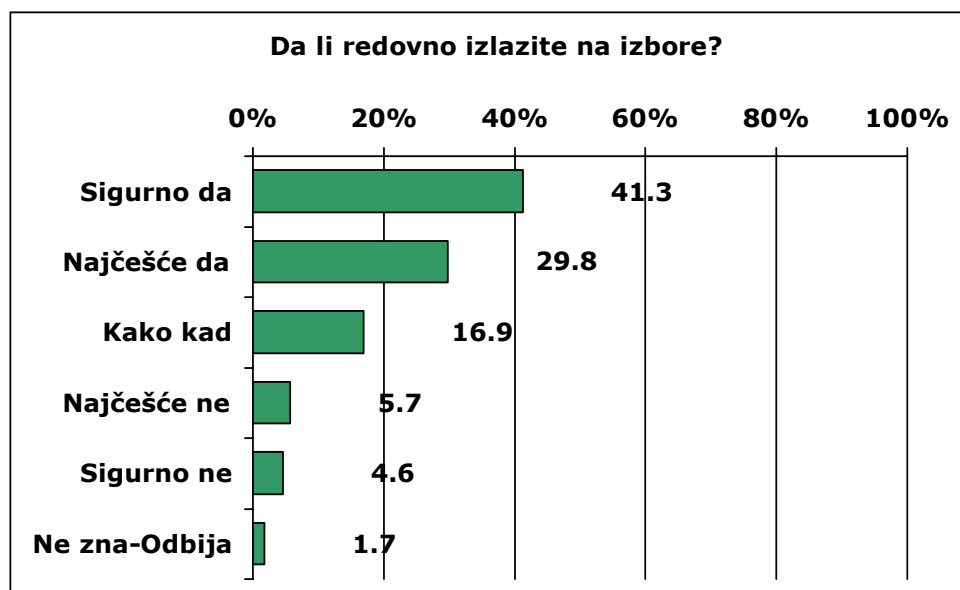
Grafikon 14g

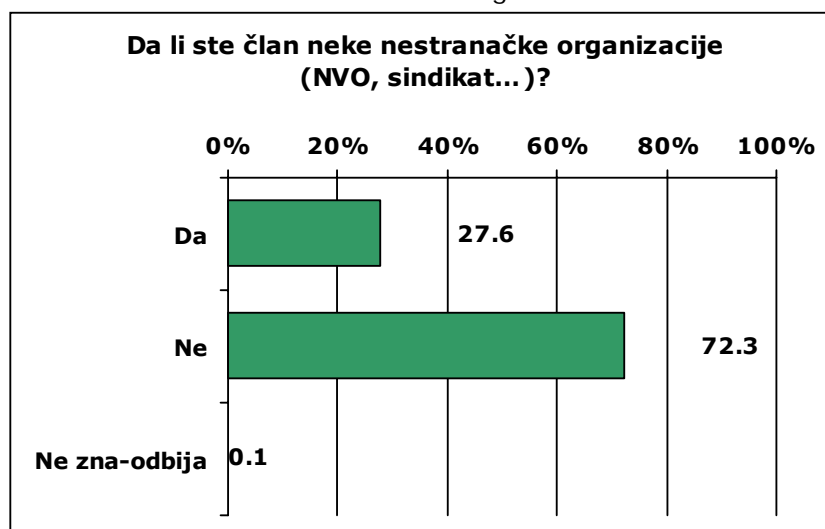
Grafikon 15g

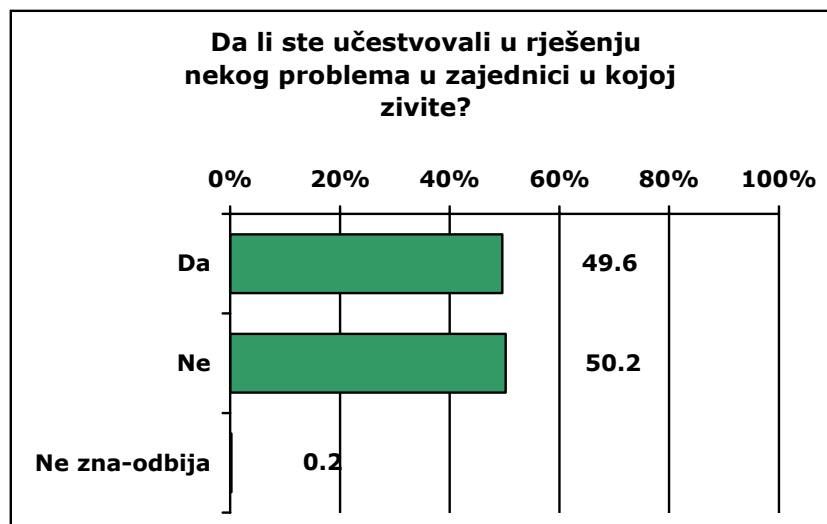
Grafikon 16g

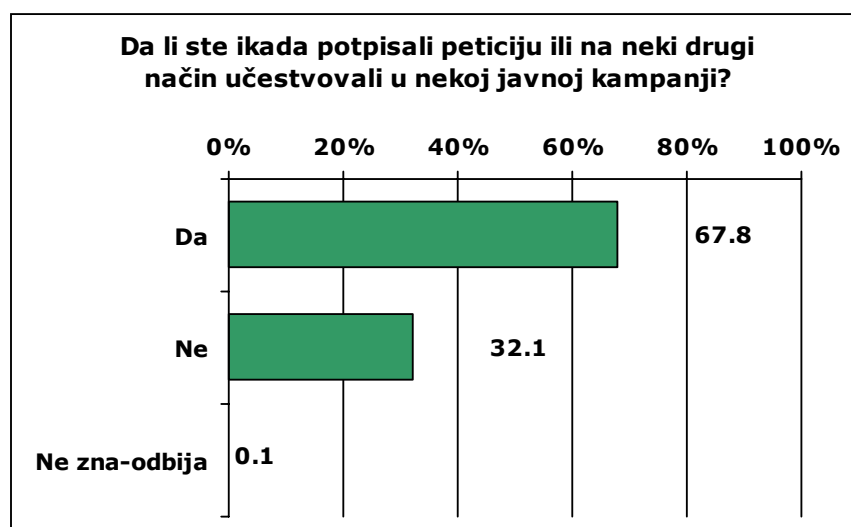
Grafikon 17g

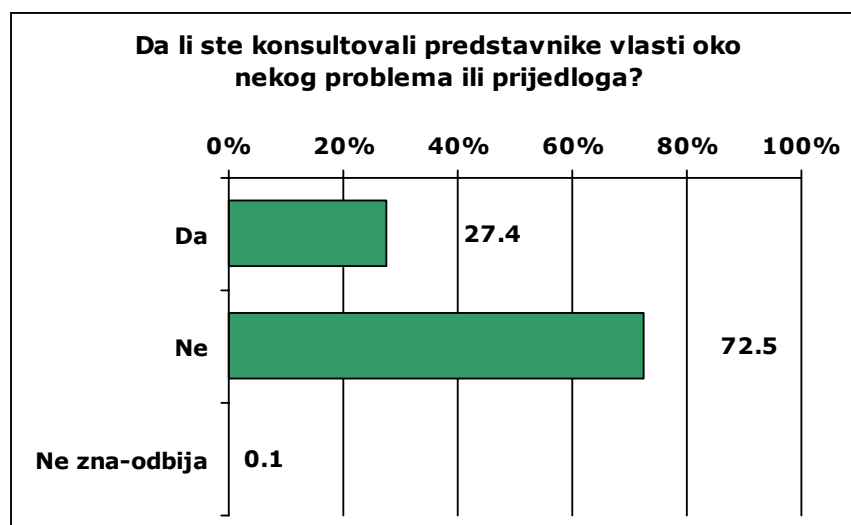
Grafikon 18g

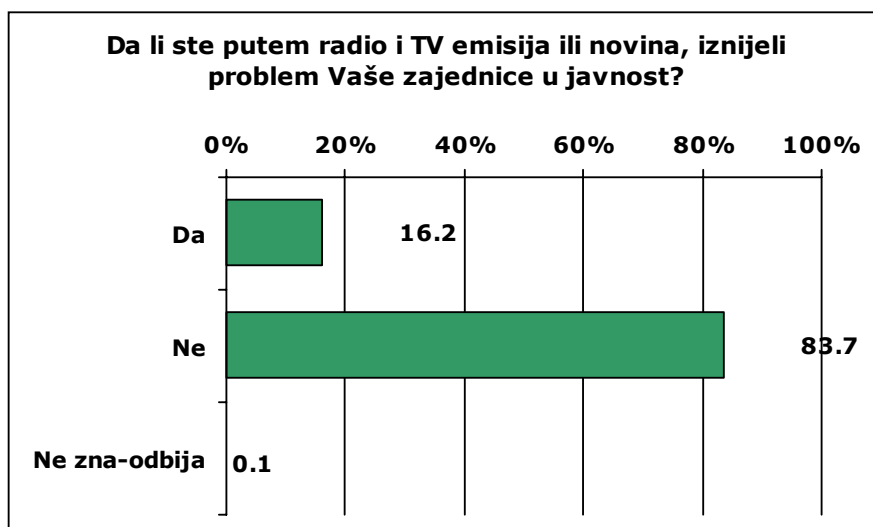
Grafikon 19g

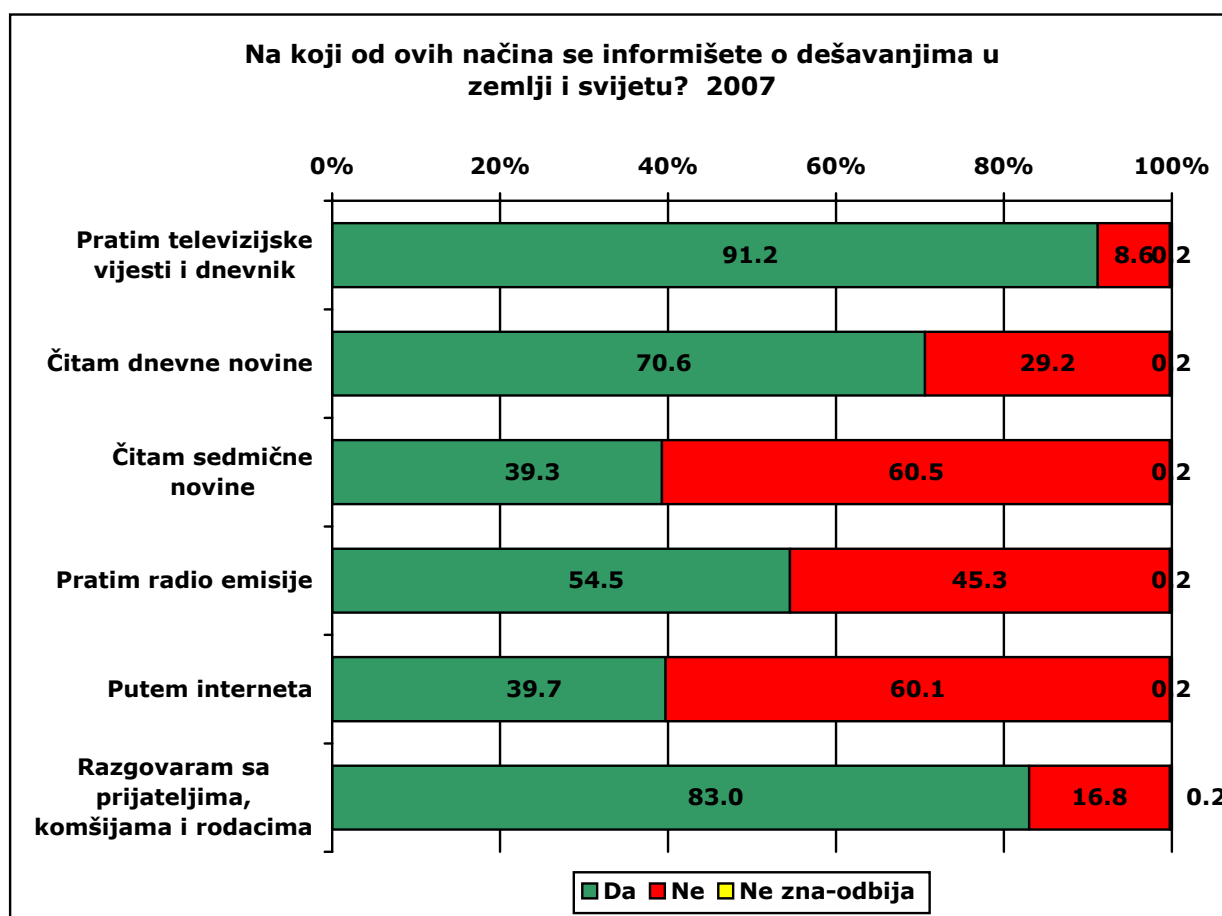
Grafikon 20g

Grafikon 21g

Grafikon 22g

Grafikon 23g

PO ENTITETIMA

Tabela 1g. Možete li nam, molim vas, reci, koliko vas zanima rad i funkcionisanje Vaše opštine?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Jako zanima	29.8%	30.9%	30.5%
Donekle zanima	38.8%	35.3%	36.7%
Niti zanima, niti ne zanima	13.0%	17.2%	15.5%
Donekle ne zanima	5.8%	4.8%	5.2%
Uopste ne zanima	12.0%	10.2%	10.9%
Ne zna - Odbija	.8%	1.5%	1.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 2g. Koliko ste zadovoljni radom Vaše opštinske vlasti?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Vrlo zadovoljan	8.0%	7.5%	7.7%

Donekle zadovoljan

Tabela 4g. Gradjani bi trebali aktivno nadgledati rad vlasti

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Slažem se	74.8%	89.1%	83.4%
Ne slažem se	24.8%	10.5%	16.2%
Ne zna-odbija	.5%	.3%	.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 5g. Gradjani bi i pored izabranih predstavnika trebali aktivno učestvovati...

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Slažem se	67.8%	78.8%	74.3%
Ne slažem se	31.8%	21.1%	25.4%
Ne zna-odbija	.5%	.2%	.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Znate li , da li građani Vaše opštine sudjeluju u procesu donošenja odluka i na koji to način rade?

Tabela 6g.Referendum

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	45.0%	26.6%	34.0%
Ne	54.5%	72.9%	65.5%
Ne zna-odbija	.5%	.5%	.5%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 7g. Putem Mjesne zajednice

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	76.3%	64.5%	69.2%
Ne	23.3%	29.6%	27.1%
Ne zna-odbija	.5%	5.9%	3.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 8g. Zbor građana

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	56.5%	49.5%	52.3%
Ne	43.0%	44.5%	43.9%
Ne zna-odbija	.5%	6.0%	3.8%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 9g. Građanska inicijativa

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	56.3%	54.2%	55.0%
Ne	43.3%	39.8%	41.2%
Ne zna-odbija	.5%	6.0%	3.8%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 10g. Javna rasprava

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	57.8%	48.3%	52.1%
Ne	41.8%	48.2%	45.6%
Ne zna-odbija	.5%	3.5%	2.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 11g. Neki drugi način koji nije ovdje spomenut

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	.8%		.3%
Ne	97.3%	93.8%	95.2%
Ne zna-odbija	2.0%	6.2%	4.5%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Da li ste vi lično ili poznate nekoga tko je na neki od slijedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka i na koji način?- Da li ste lično učestvovali?

Tabela 12g. Referendum

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	30.6%	39.0%	34.5%
Ne	68.3%	61.0%	64.9%
ne zna-odbija	1.1%		.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 13g. Putem Mjesne zajednice

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	32.5%	50.0%	42.3%
Ne	66.2%	50.0%	57.2%
Ne zna-odbija	1.3%		.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 14g. Zbor gradjana

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	35.0%	43.90	35.0%
Ne			

Tabela 16g. Javna rasprava

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	38.5%	47.8%	43.7%
Ne	59.7%	51.9%	55.4%
Ne zna-odbija	1.7%	.3%	1.0%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Da li ste vi lično ili poznate nekoga tko je na neki od slijedećih načina sudjelovao u procesu donošenja odluka i na koji način?- Da li znate nekoga tko je učestvovao?

Tabela 17g. Referendum

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	52.2%	69.8%	60.5%
Ne	46.7%	30.2%	38.9%
Ne zna-odbija	1.1%		.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 18g. Putem Mjesne zajednice

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	65.9%	81.9%	74.8%
Ne	32.8%	18.1%	24.6%
Ne zna-odbija	1.3%		.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 19g. Zbor gradjana

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	58.0%	76.7%	68.6%
Ne	41.2%	23.3%	31.0%
Ne zna-odbija	.9%		.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 20g. Građanska inicijativa

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	52.4%	78.1%	67.6%
Ne	46.7%	21.9%	32.1%
Ne zna-odbija	.9%		.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 21g. Javna rasprava

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	59.7%	75.8%	68.7%
Ne	39.0%	24.2%	30.8%
Ne zna-odbija	1.3%		.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 22g. Da li vam je poznato da je bilo koja intervencija građana ove opštine putem korištenja jednog od gore navedenih načina, rezultirala nekom odlukom organa opštine u korist te inicijative?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	41.5%	45.8%	44.1%
Ne	37.0%	33.1%	34.7%
Ne zna-Odbija	21.5%	21.1%	21.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 23g. Da li ste do sada ikada pozvani lično ili ste vidjeli neki poziv upućen od strane opštine gdje se građani pozivaju da učestvuju aktivno sa svojim prijedlozima, komentarima u planiranju ili donošenju neke odluke?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	48.8%	48.0%	48.3%
Ne	43.8%	41.8%	42.6%
Ne zna-odbija	7.5%	10.2%	9.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 24g. Ako biste vidjeli takav poziv, bilo u medijima, bilo da ga lično dobijete, ili budete obaviješteni na neki drugi način, koliko je vjerovatno da biste se odazvali tom pozivu?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Sigurno da	27.5%	37.8%	33.7%
Možda da	29.8%	27.9%	28.7%
Niste sigurni	17.5%	15.7%	16.4%
Možda ne	7.0%	4.3%	5.4%
Sigurno ne	13.5%	9.0%	10.8%
Ne zna	4.8%	5.2%	5.0%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Koji su glavni razlozi zbog kojih biste se odazvali tom pozivu?

Tabela 25g. Zato što me zanima, želim biti bolje informisan

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	47.2%	47.6%	47.4%
Spomenuto	52.8%	52.4%	52.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 26g. Zato što će mi to pomoći da riješim neki svoj problem

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	53.7%	42.5%	46.6%
Spomenuto	46.3%	57.5%	53.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 27g. Zato što želim da učestvujem u odlučivanju

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	50.7%	56.5%	54.3%
Spomenuto	49.3%	43.5%	45.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 28g. Zbog nefunkcionisanja mjesnih zajednica

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	76.4%	87.5%	83.4%
Spomenuto	23.6%	12.5%	16.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Koji su glavni razlozi zbog kojih se ne bi odazvali tom pozivu?**Tabela 29g. Nezainteresovanost**

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	64.6%	70.0%	67.3%
Spomenuto	35.4%	30.0%	32.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 30g. Nedovoljna informisanost o tome kako da se učestvuje

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	69.5%	70.0%	69.8%
Spomenuto	30.5%	30.0%	30.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 31g. Nedostatak komunikacije sa organima u opštini ili izabranim predstavnicima

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	82.9%	91.3%	87.0%
Spomenuto	17.1%	8.8%	13.0%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 32g. Zbog uvjerenja da prijedlozi neće biti uvaženi

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	70.7%	62.5%	66.7%
Spomenuto	29.3%	37.5%	33.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 33g. Nedovoljan broj građana koji su zainteresovani

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	93.9%	92.5%	93.2%
Spomenuto	6.1%	7.5%	6.8%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 34g. Nefunkcionisanje mjesnih zajednica

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	93.9%	97.5%	95.7%
Spomenuto	6.1%	2.5%	4.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Po Vašem mišljenju, koje teme ili pitanja su od posebnog interesa za građane da uzmu učešća u odlučivanju o njima?

Tabela 35g. Infrastruktura (putevi, vodovod, kanalizacija..)

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	69.8%	74.1%	72.3%
Spomenuto	30.3%	25.9%	27.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 36g. Ekologija (zaštita zivotne sredine)

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	80.8%	82.3%	81.7%
Spomenuto	19.3%	17.7%	18.3%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 37g. Nacrt budžeta

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	71.3%	76.6%	74.4%
Spomenuto	28.8%	23.4%	25.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 38g. Pospješivanje egzistencije građana (zapošljavanje, urbano planiranje, razvoj...)

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	53.3%	46.5%	49.2%
Spomenuto	46.8%	53.5%	50.8%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 39g. Obrazovanje, sport i pitanja mladih

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Nije spomenuto	64.3%	73.6%	69.8%
Spomenuto	35.8%	26.4%	30.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 40g. Kako biste ocijenili rad Savjeta Vaše mjesne zajednice?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Vrlo zadovoljan	5.3%	3.2%	4.0%
Djelomično zadovoljan	33.3%	36.1%	35.0%
Djelomično nezadovoljan	15.8%	28.9%	23.6%
Vrlo nezadovoljan	18.0%	18.6%	18.3%
Ne znam-Odbija	27.8%	13.2%	19.0%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 41g. U cjelini gledano, koliko imate povjerenja u rad Vaše lokalne uprave?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Imam potpuno povjerenje	4.3%	5.4%	4.9%
Uglavnom imam povjerenja	25.8%	33.3%	30.3%
Niti imam, niti nemam povjerenje	40.5%	30.9%	34.8%
Uglavnom nemam povjerenja	18.8%	15.1%	16.5%
U potpunosti nemam povjerenja	5.0%	10.2%	8.1%
Ne zna -Odbija	5.8%	5.2%	5.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Na koji način se informišete o radu Vaše lokalne uprave?
Tabela 42g. Putem lokalnih medija

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	86.5%	84.3%	85.2%
Ne	12.8%	15.6%	14.4%
Ne zna-odbija	.8%	.2%	.4%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 43g. Putem opštinskih letaka i brošura

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	22.5%	28.8%	26.3%
Ne	76.8%	70.7%	73.1%
Ne zna-odbija	.8%	.5%	.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 44g. Od službenika za informisanje u opštini

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	18.5%	28.9%	24.7%
Ne	80.8%	70.7%	74.7%
Ne zna-odbija	.8%	.3%	.5%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 45g. Putem savjeta mjesne zajednice

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	22.3%	25.9%	24.4%
Ne	77.0%	73.7%	75.1%
Ne zna-odbija	.8%	.3%	.5%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 46g. Informacije od prijatelja, komsija ...

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	78.5%	78.1%	78.3%
Ne	20.8%	21.4%	21.1%
Ne zna-odbija	.8%	.5%	.6%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 47g. Da li redovno izlazite na izbore?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Sigurno da	39.8%	42.3%	41.3%
Najčešće da	33.0%	27.6%	29.8%
Kako kad	17.5%	16.6%	16.9%
Najčešće ne	6.3%	5.4%	5.7%
Sigurno ne	2.5%	6.0%	4.6%
Ne zna-Odbija	1.0%	2.2%	1.7%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 48g. Da li ste član neke nestranačke organizacije (NVO, sindikat...)?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	26.3%	28.4%	27.6%
Ne	73.8%	71.4%	72.3%
Ne zna-odbija		.2%	.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 49g. Da li ste učestvovali u rješenju nekog problema u zajednici u kojoj živite?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	46.8%	51.5%	49.6%
Ne	53.0%	48.3%	50.2%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 50g. Da li ste ikada potpisali peticiju ili na neki drugi način učestvovali u nekoj javnoj kampanji?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	64.8%	69.9%	67.8%
Ne	35.3%	29.9%	32.1%
Ne zna-odbija		.2%	.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 51g. Da li ste konsultovali predstavnike vlasti oko nekog problema ili prijedloga

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	29.0%	26.3%	27.4%
Ne	71.0%	73.6%	72.5%
Ne zna-odbija		.2%	.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 52g. Da li ste putem radio i TV emisija ili novina, iznijeli problem Vaše zajednice u javnost?

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	10.0%	20.4%	16.2%
Ne	90.0%	79.4%	83.7%
Ne zna-odbija		.2%	.1%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Na koji od ovih načina se informišete o dešavanjima u zemlji i svijetu?**Tabela 53g. Pratim televizijske vijesti i dnevnik**

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	88.3%	93.1%	91.2%
Ne	11.5%	6.7%	8.6%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 54g. Čitam dnevne novine

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	67.5%	72.7%	70.6%
Ne	32.3%	27.1%	29.2%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 55g. Čitam sedmične novine

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	36.3%	41.3%	39.3%
Ne	63.5%	58.5%	60.5%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

Tabela 56g. Pratim radio emisije

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	45.5%	60.5%	54.5%
Ne	54.3%	39.3%	45.3%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

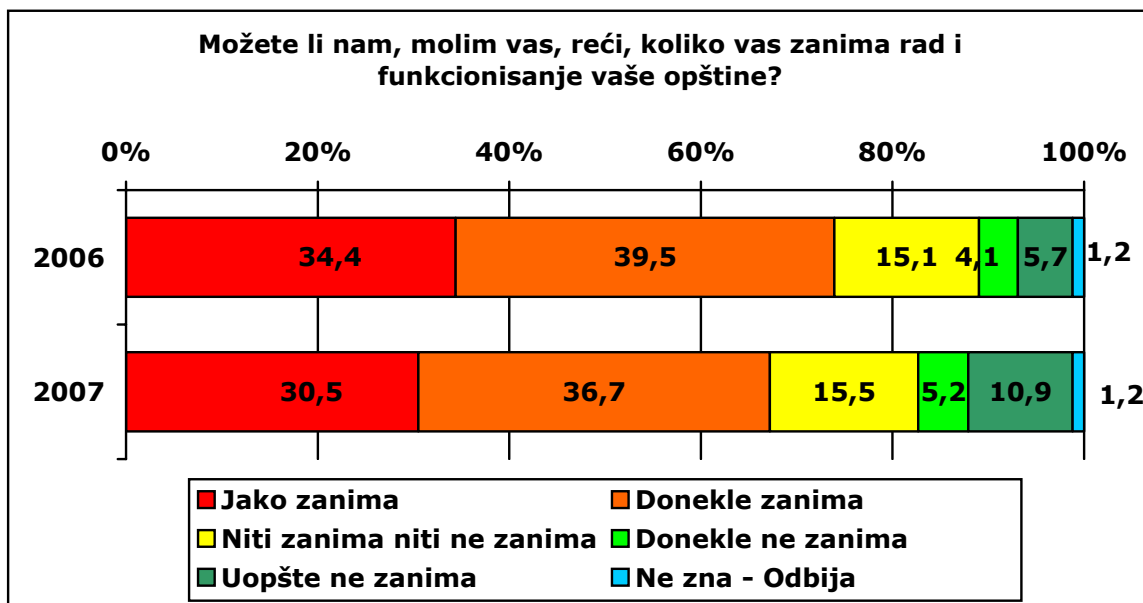
Tabela 57g. Putem interneta

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	35.3%	42.6%	39.7%
Ne	64.5%	57.2%	60.1%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

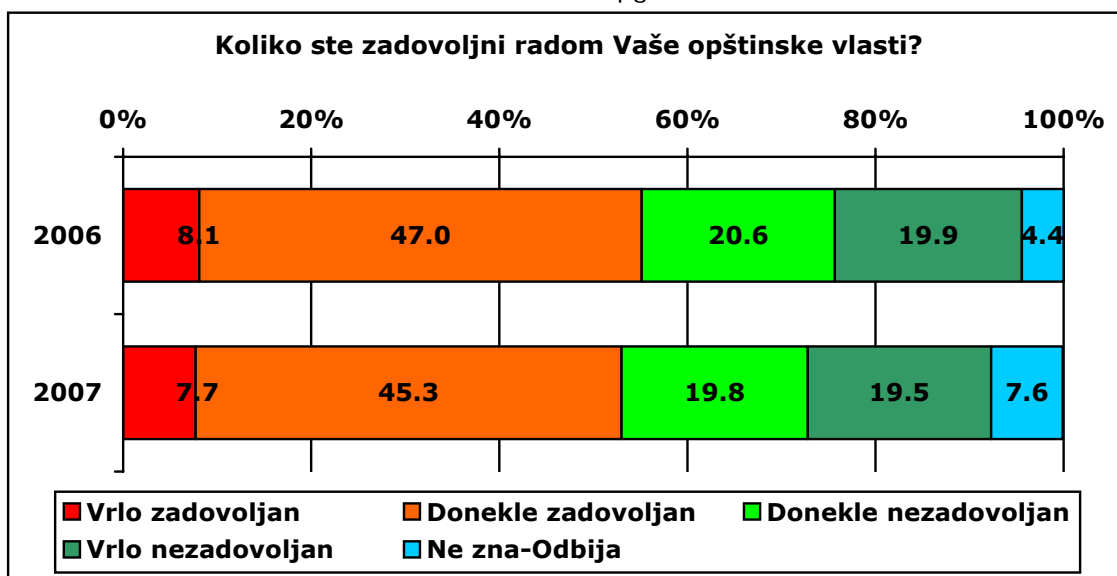
Tabela 58g. Razgovaram sa prijateljima, komšijama i rođacima

	<i>Region</i>		<i>Total</i>
	Republika Srpska	Federacija BiH	
Da	79.5%	85.3%	83.0%
Ne	20.3%	14.5%	16.8%
Ne zna-odbija	.3%	.2%	.2%
Total	100.0%	100.0%	100.0%

OSNOVNE FREKVENCE – GRAĐANI / POREĐENJA 2006. I 2007.GODINE

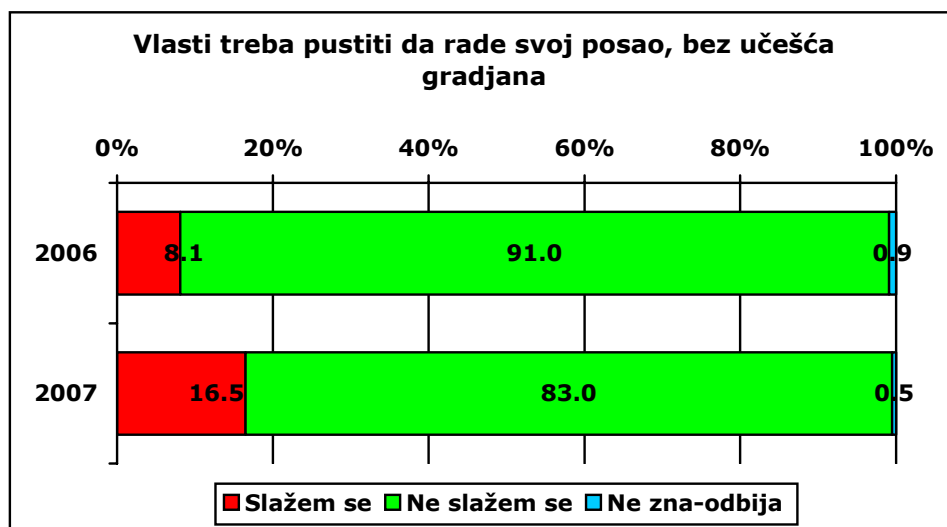

Grafikon 1pg

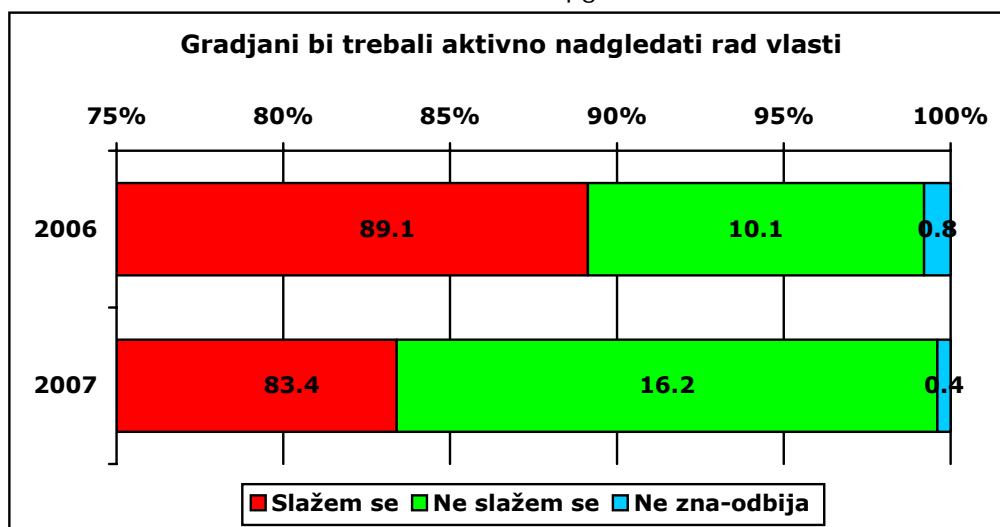

Grafikon 2 pg

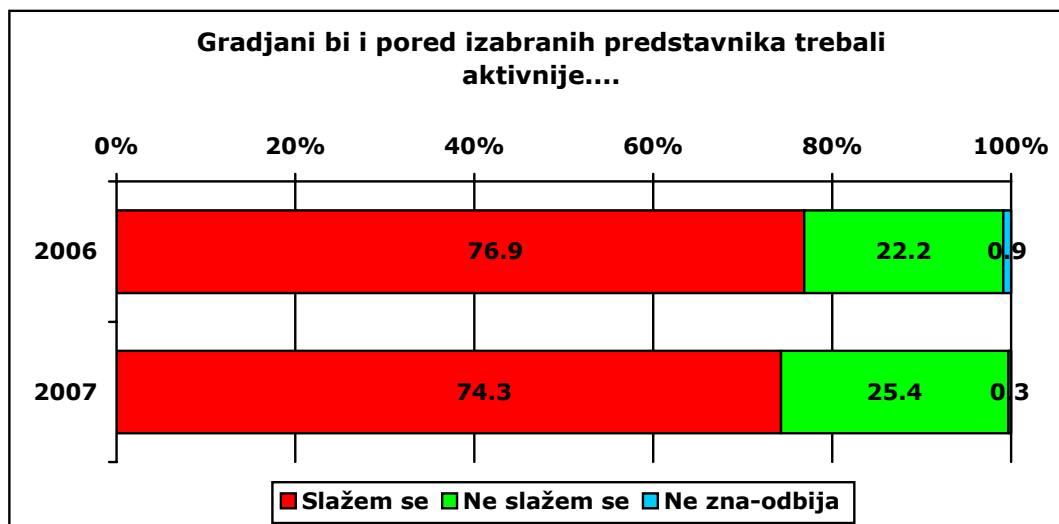
Molimo vas da nam kažete da li se slažete ili ne sa svakom od slijedećih tvrdnji.

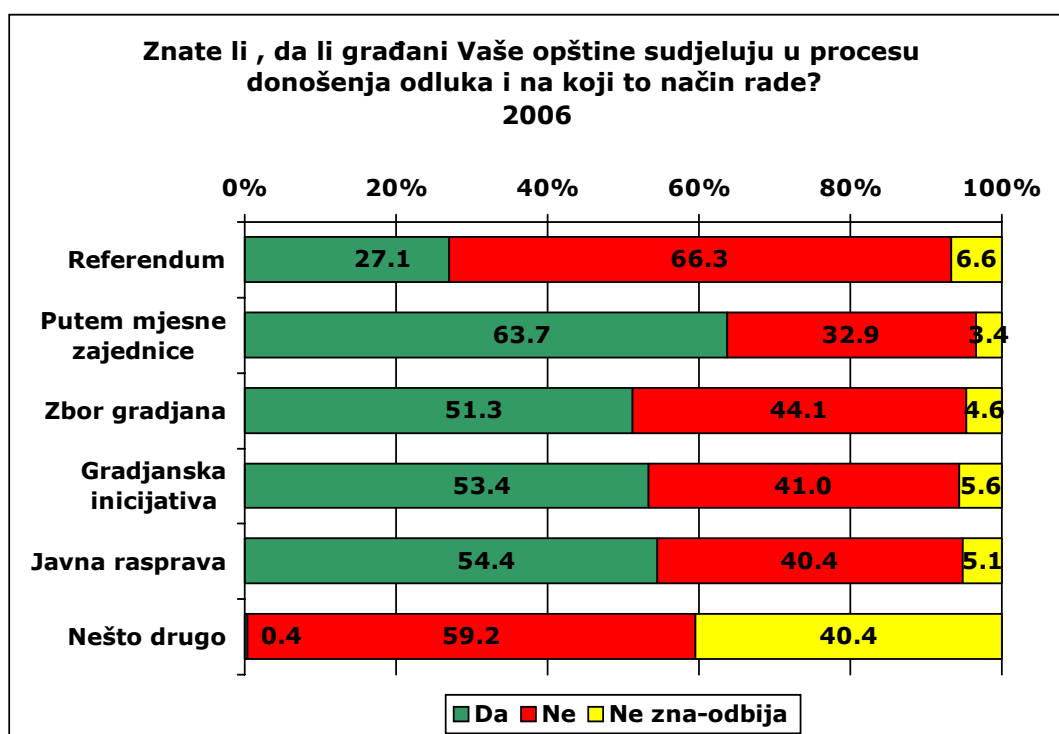
Grafikon 3 pg

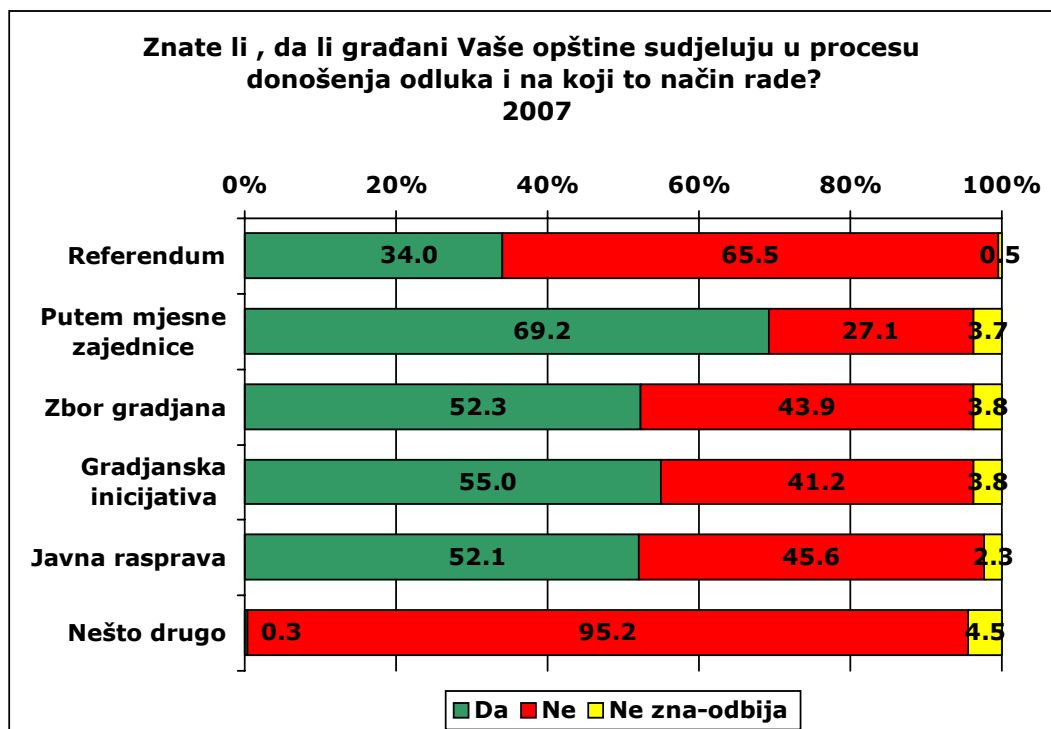
Grafikon 4 pg

Grafikon 5 pg

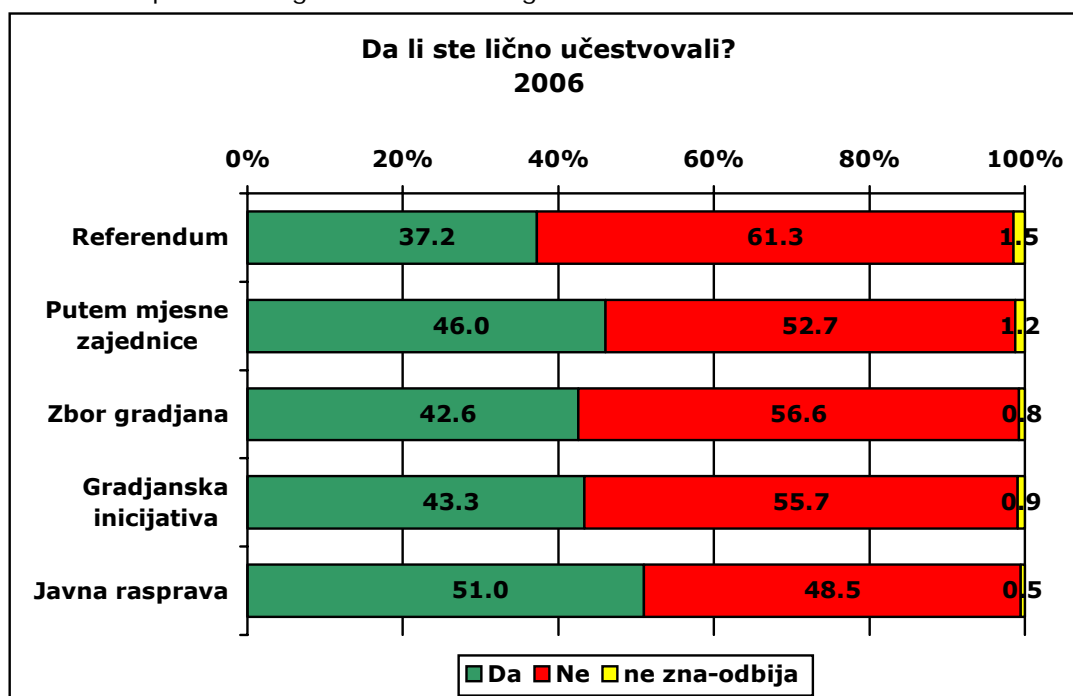

Grafikon 6 pg

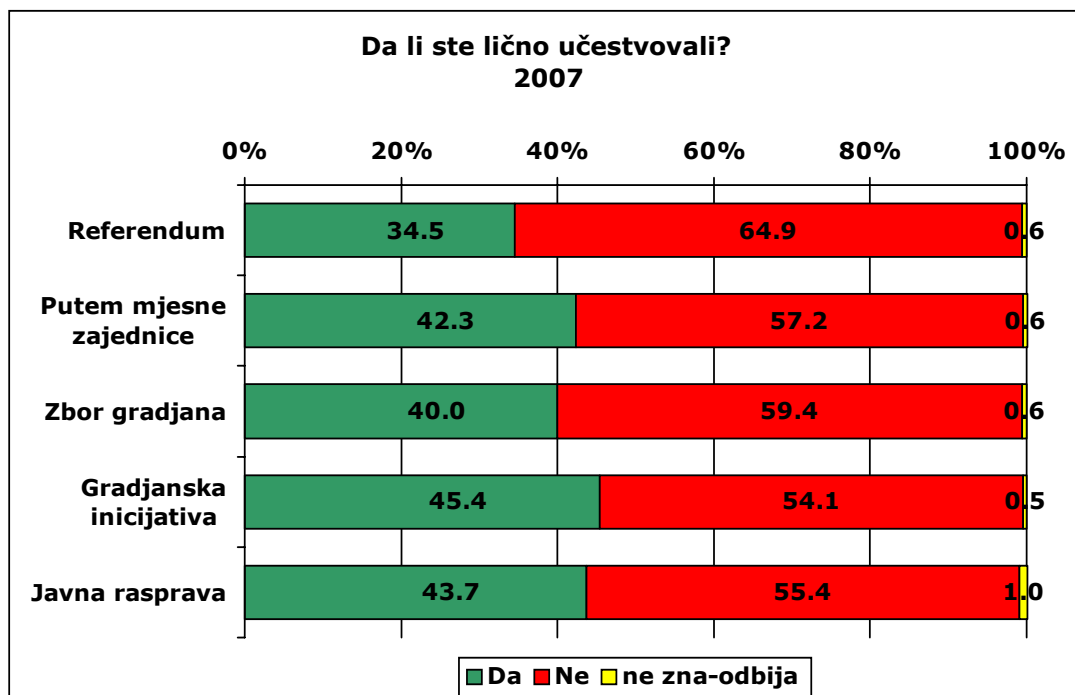
Grafikon 6.1 pg

*Samo tri ispitanika odgovorila nešto drugo

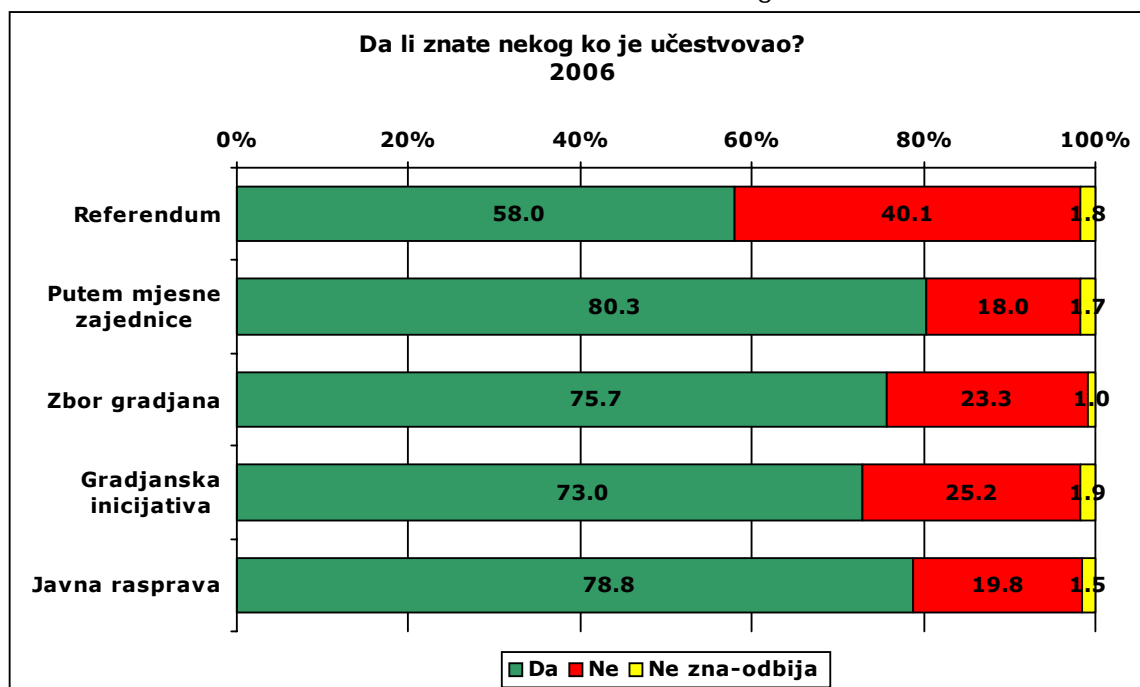

Grafikon 7 pg

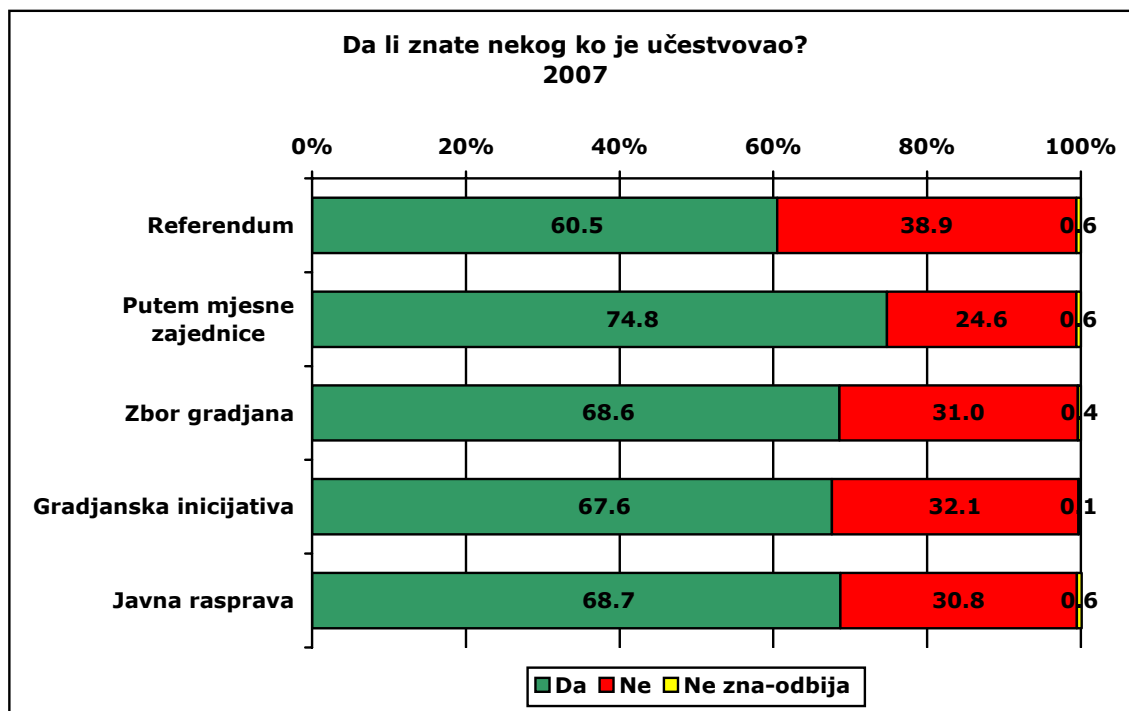
*Samo četiri osobe rekle nešto drugo

Grafikon 7.1 pg
*Samo tri osobe rekle nešto drugo

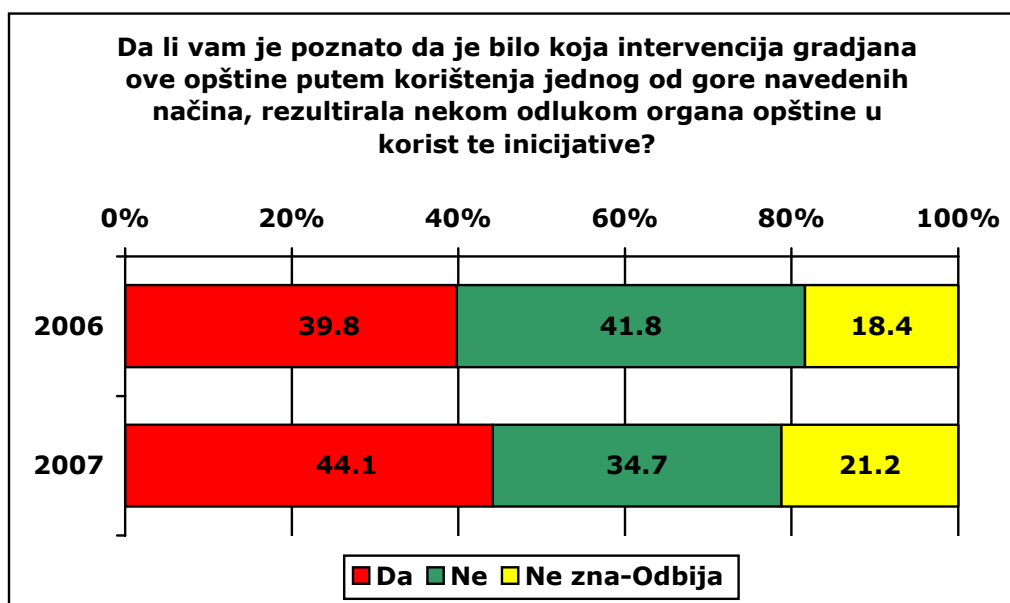

Grafikon 8 pg
*Samo četiri osobe rekle nešto drugo

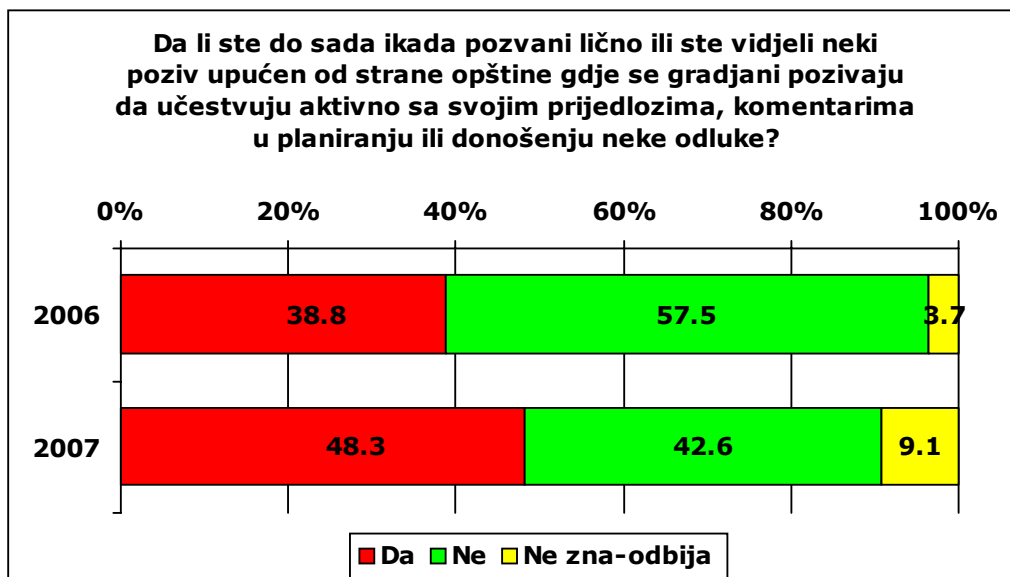

Grafikon 8.1 pg

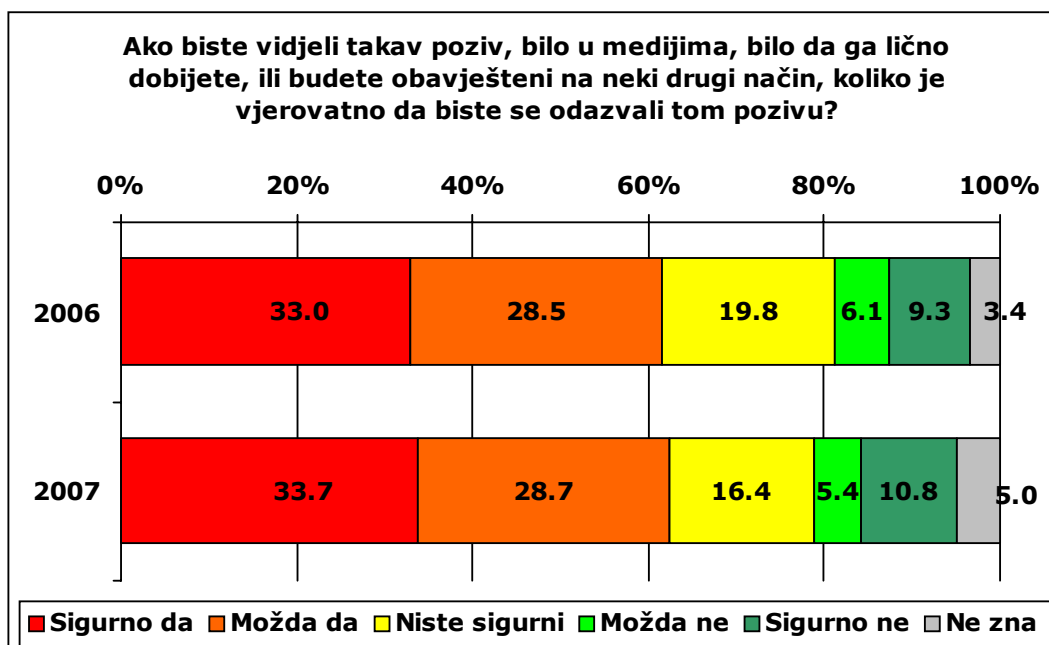
*Samo tri osobe rekle nešto drugo

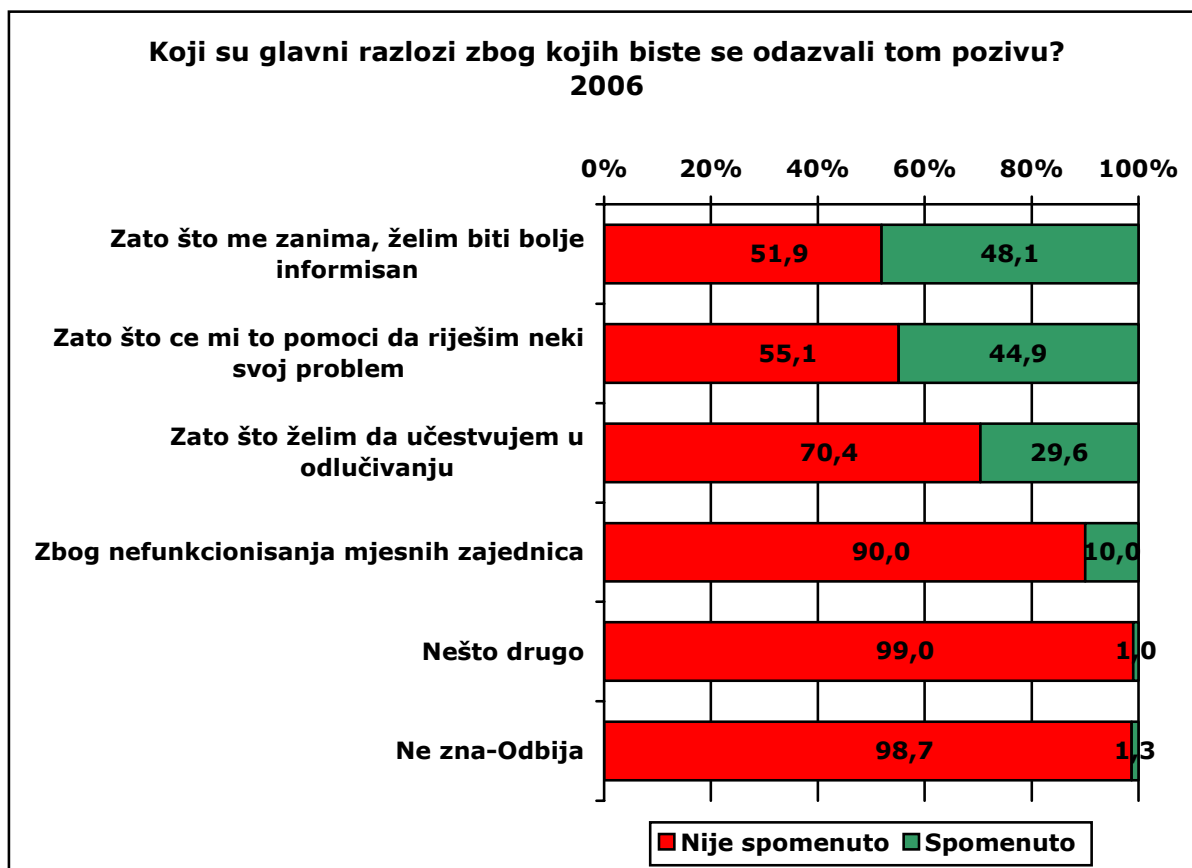
Grafikon 9 pg

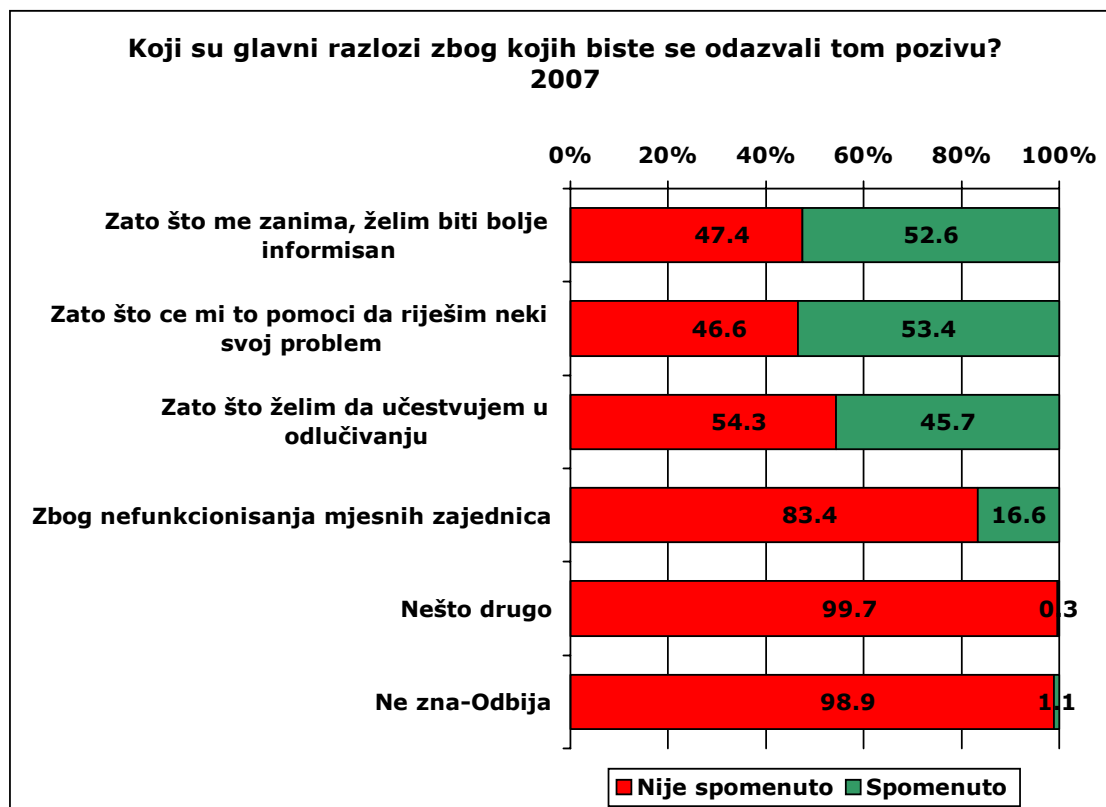
Grafikon 10 pg

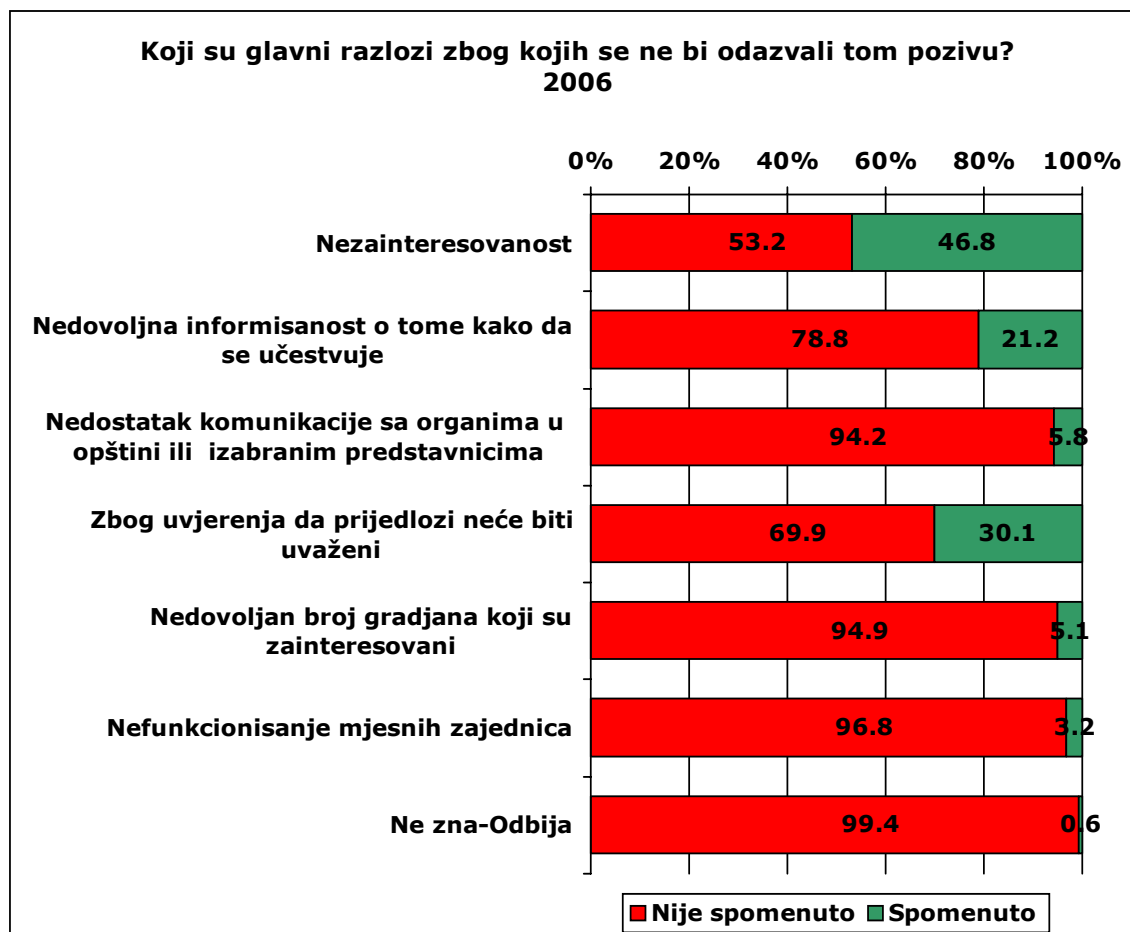
Grafikon 11
pg

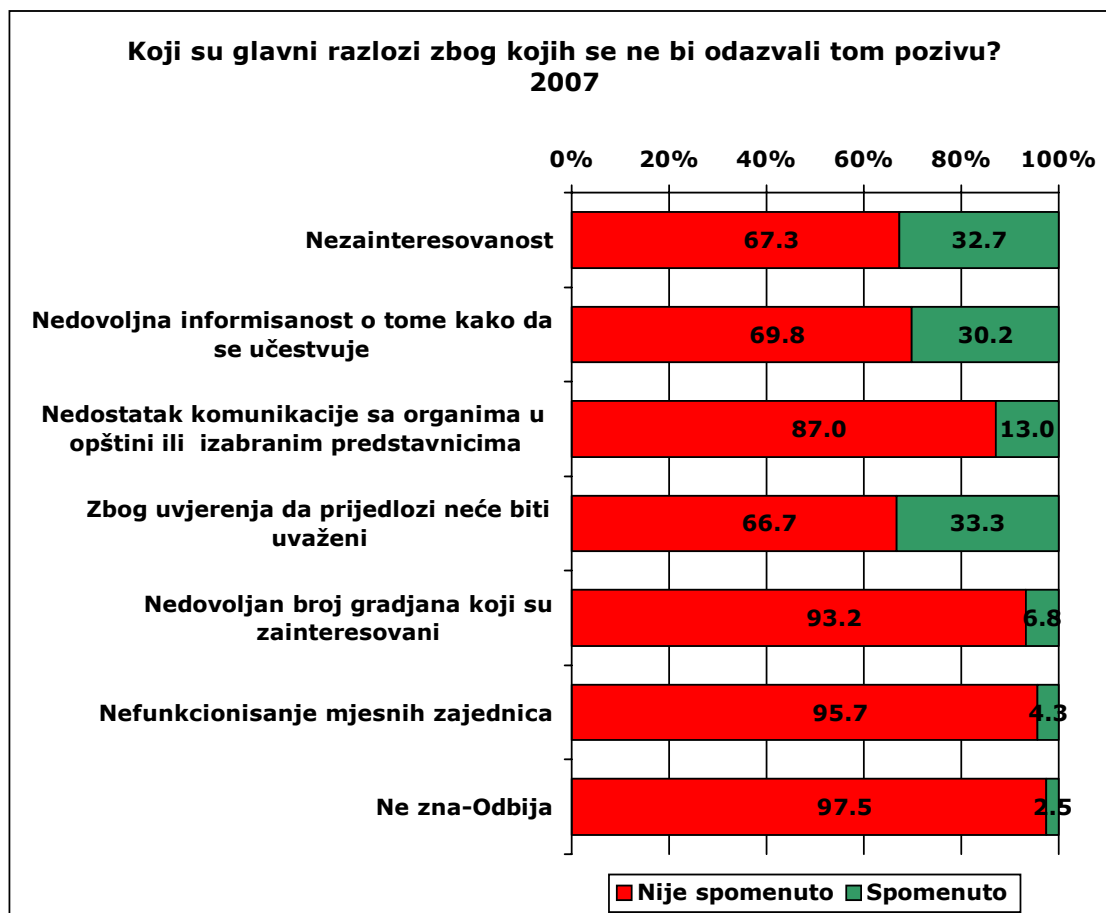
Grafikon 12 pg

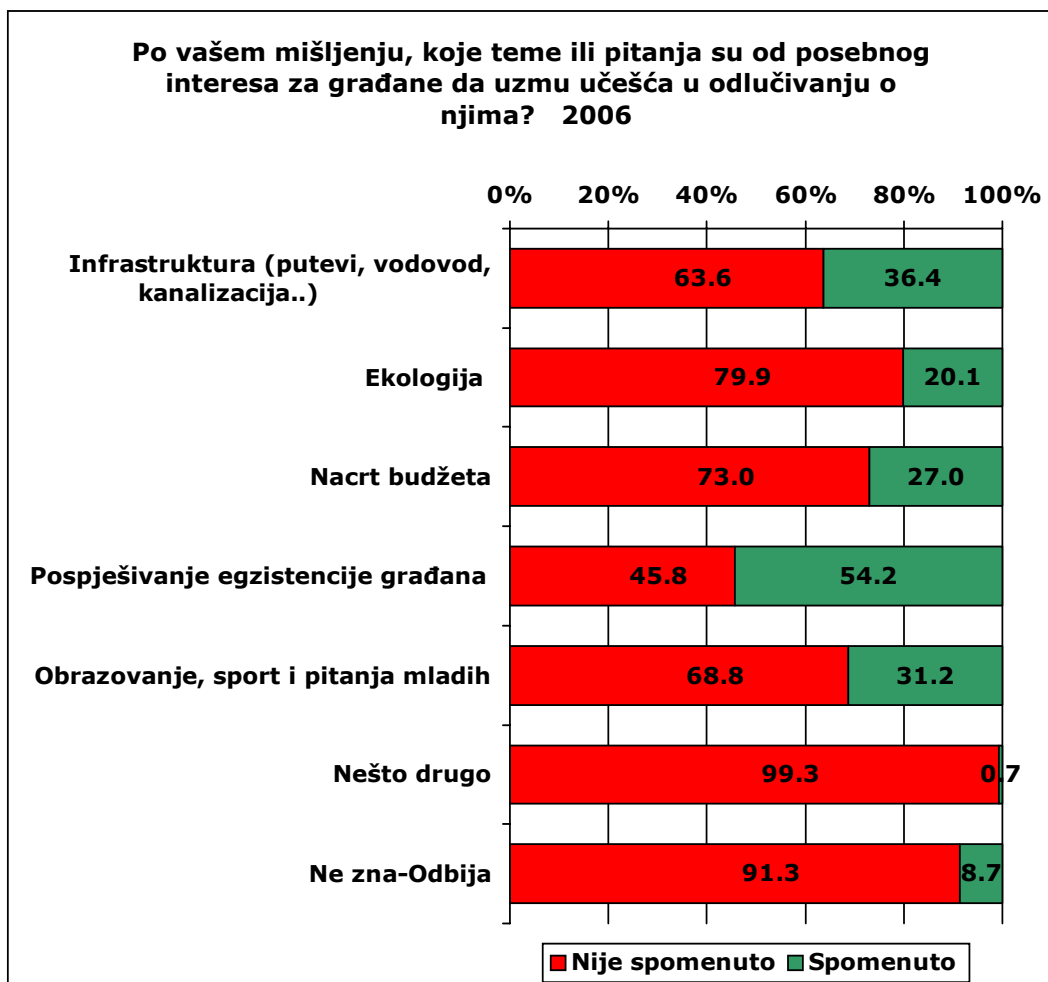
Grafikon 12.1 pg

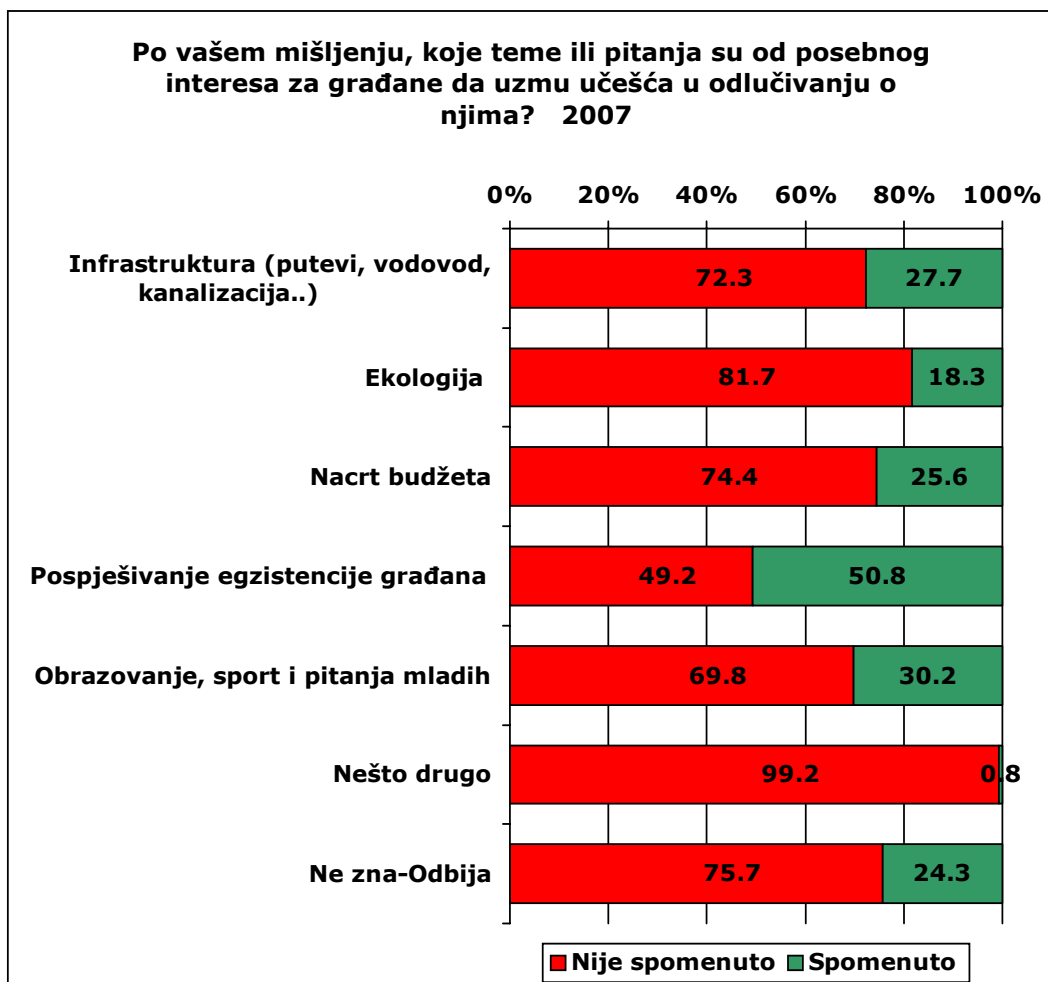
Grafikon 13 pg

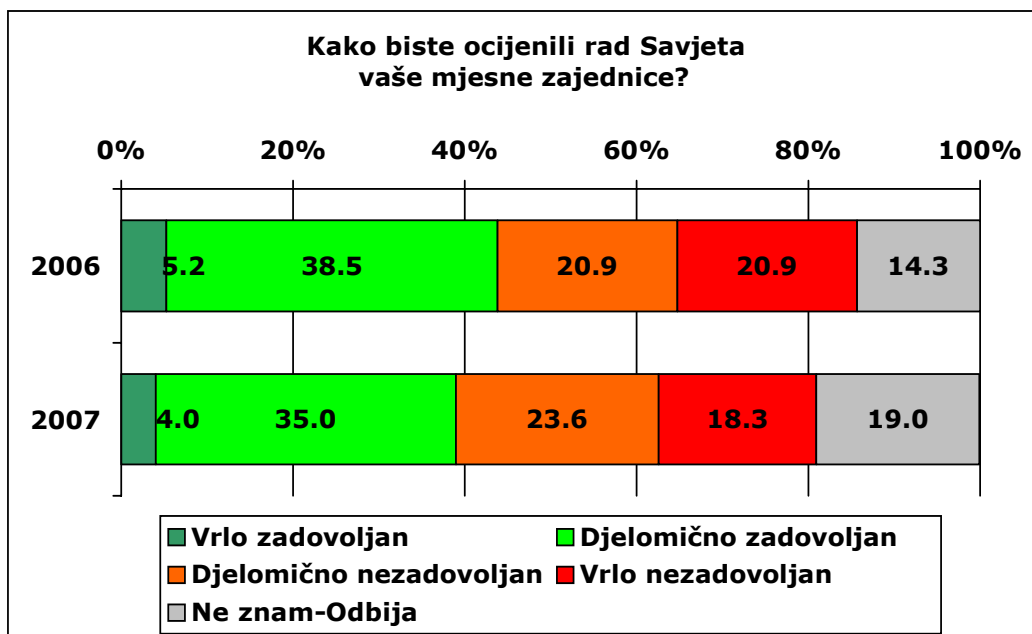
Grafikon 13.1 pg

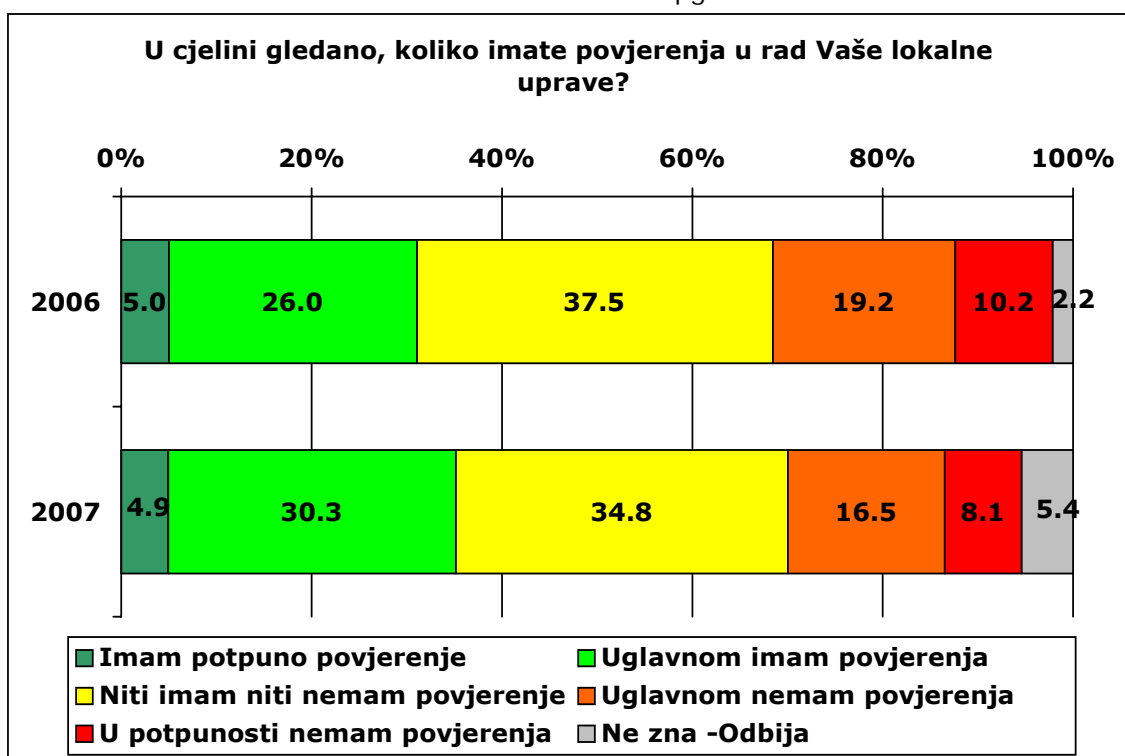
Grafikon 14 pg

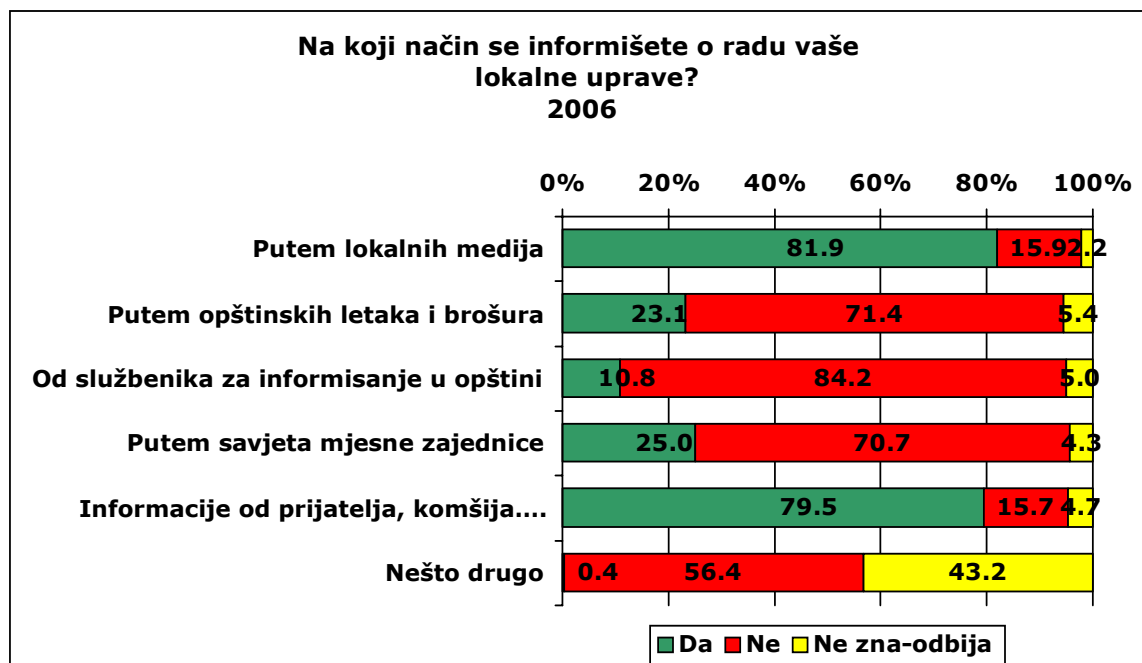
Grafikon 14.1 pg

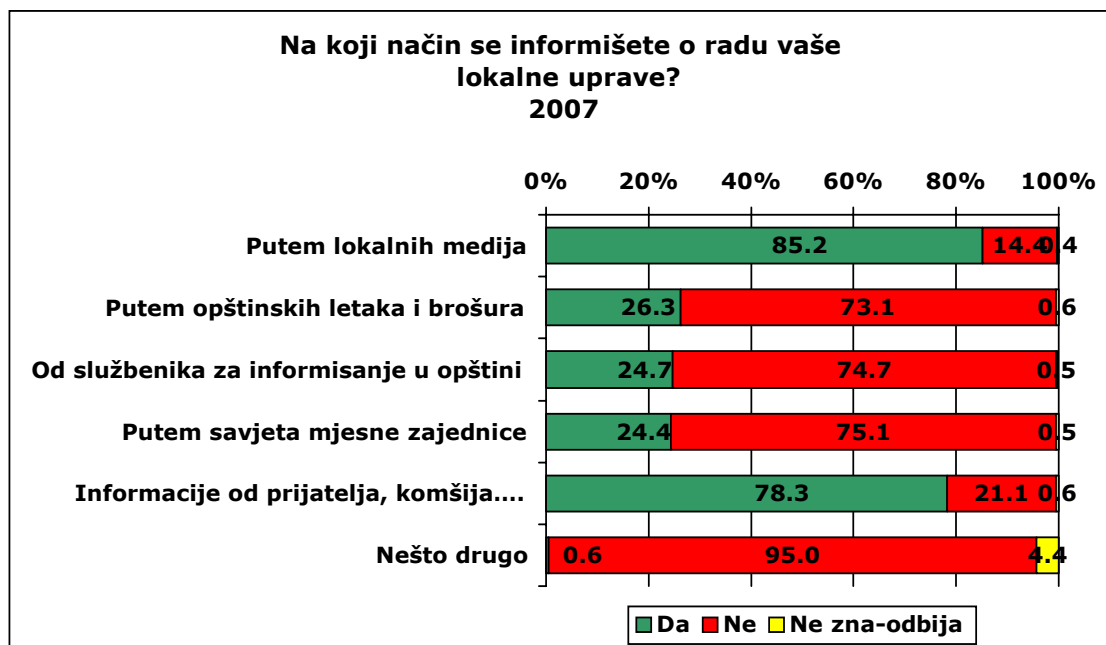
Grafikon 15 pg

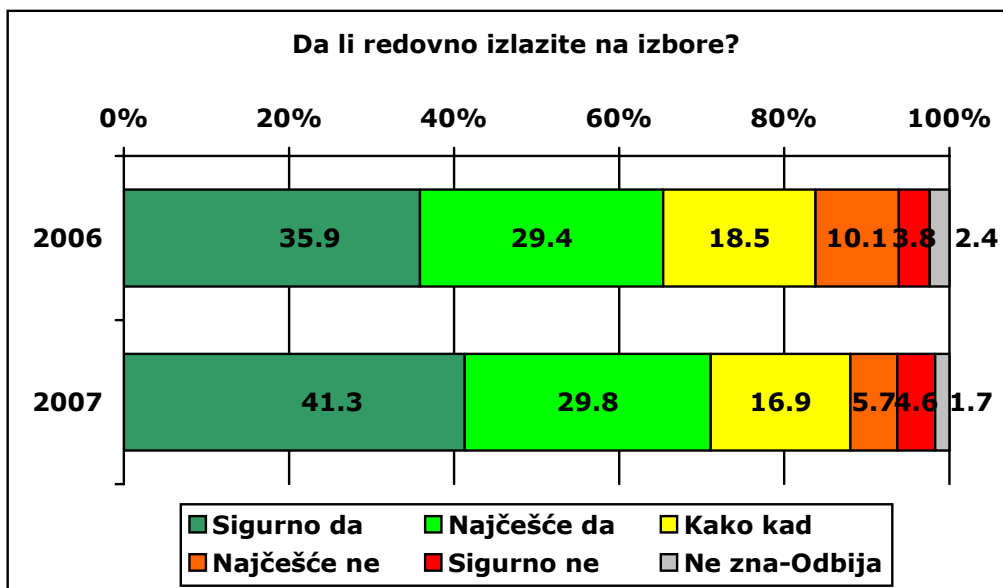
Grafikon 16 pg

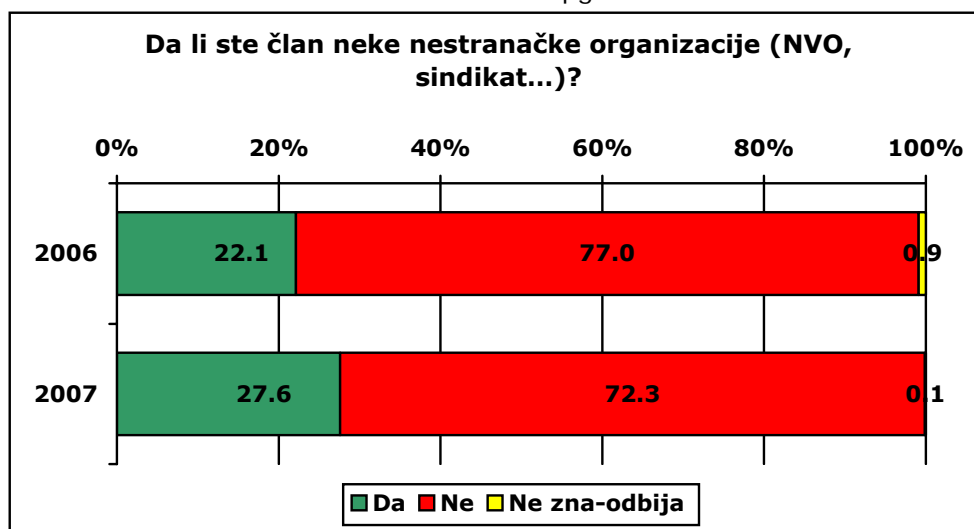
Grafikon 17 pg

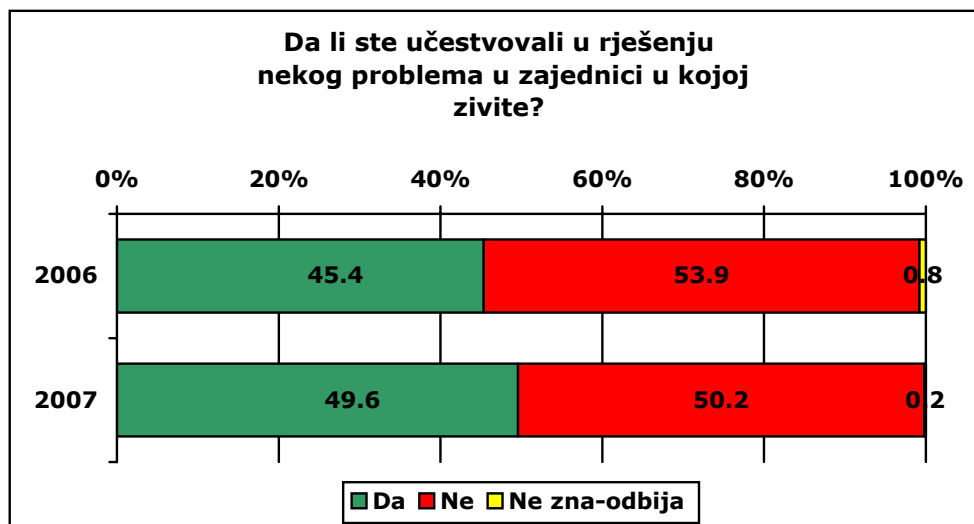
Grafikon 17.1 pg

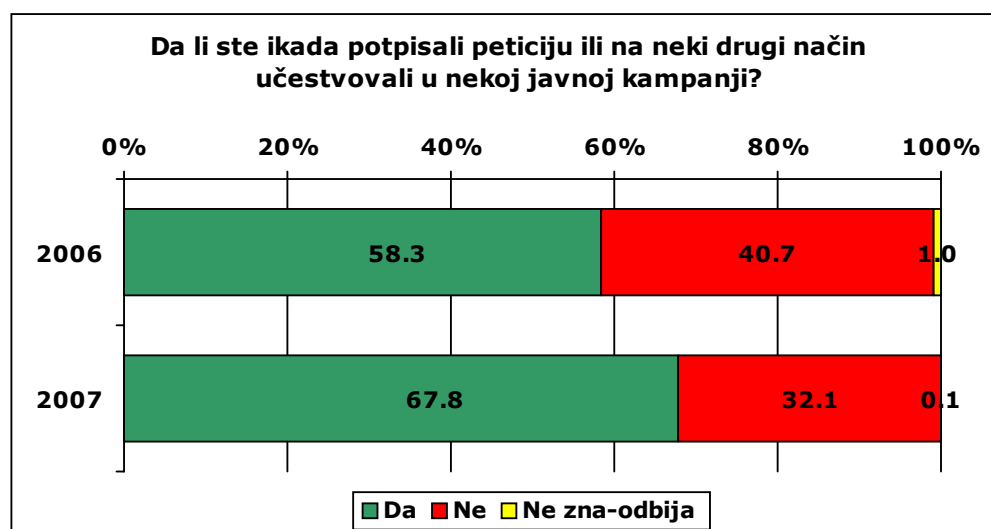
Grafikon 18 pg

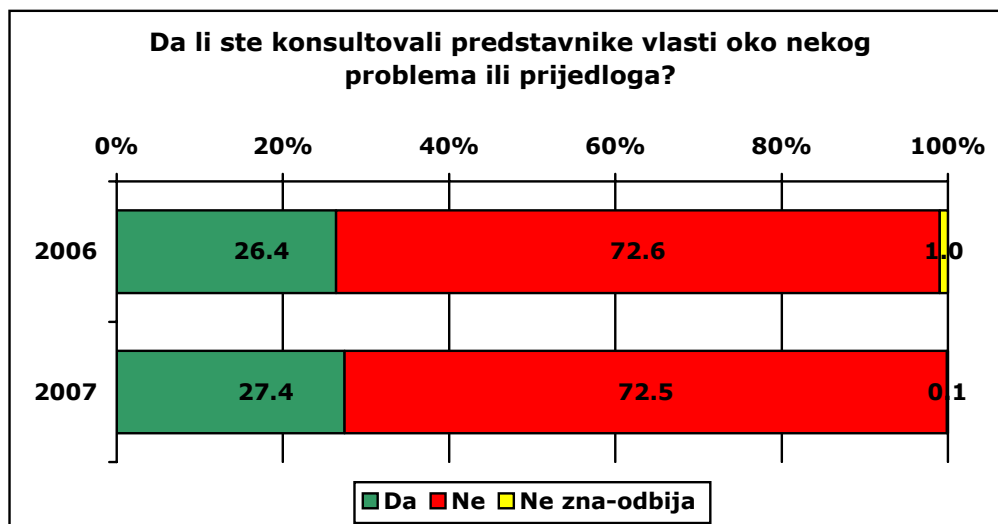
Grafikon 19 pg

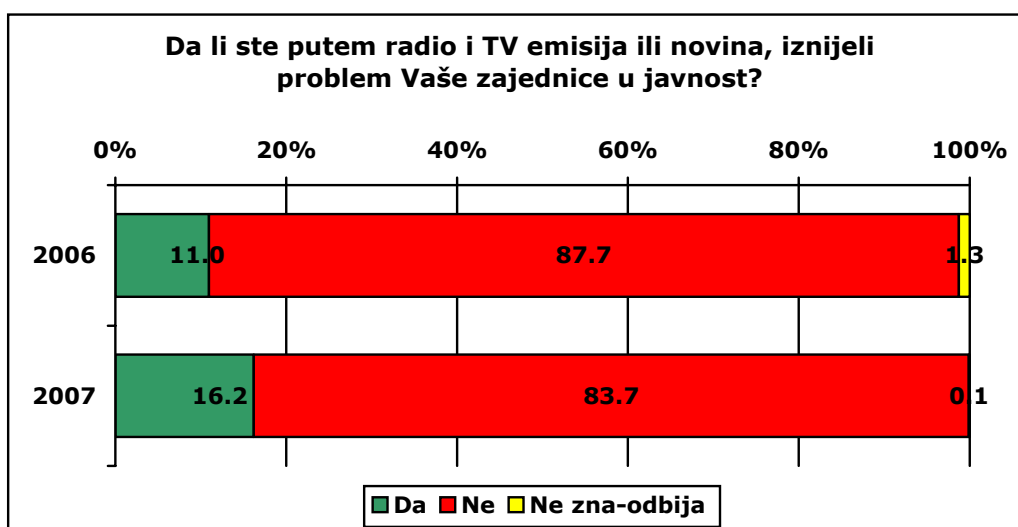
Grafikon 20 pg

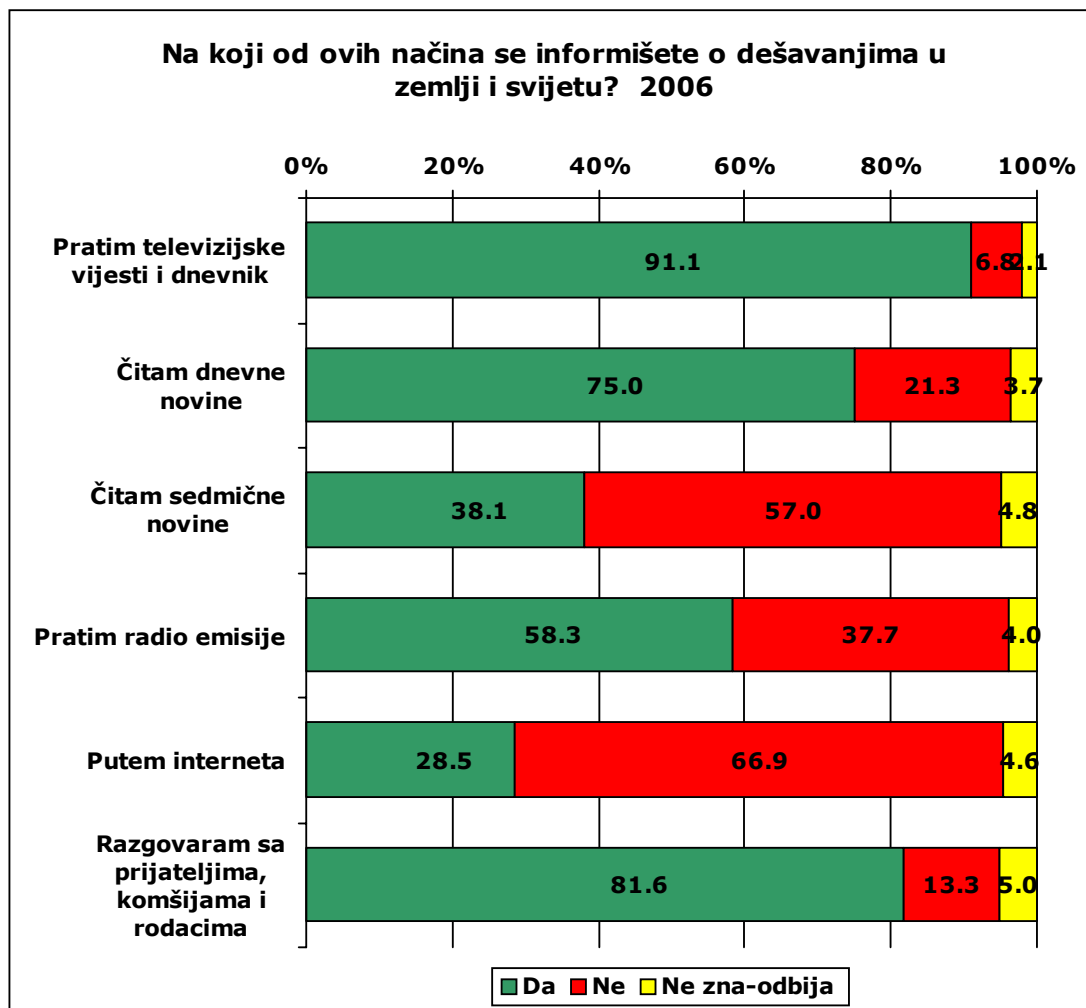
Grafikon 21 pg

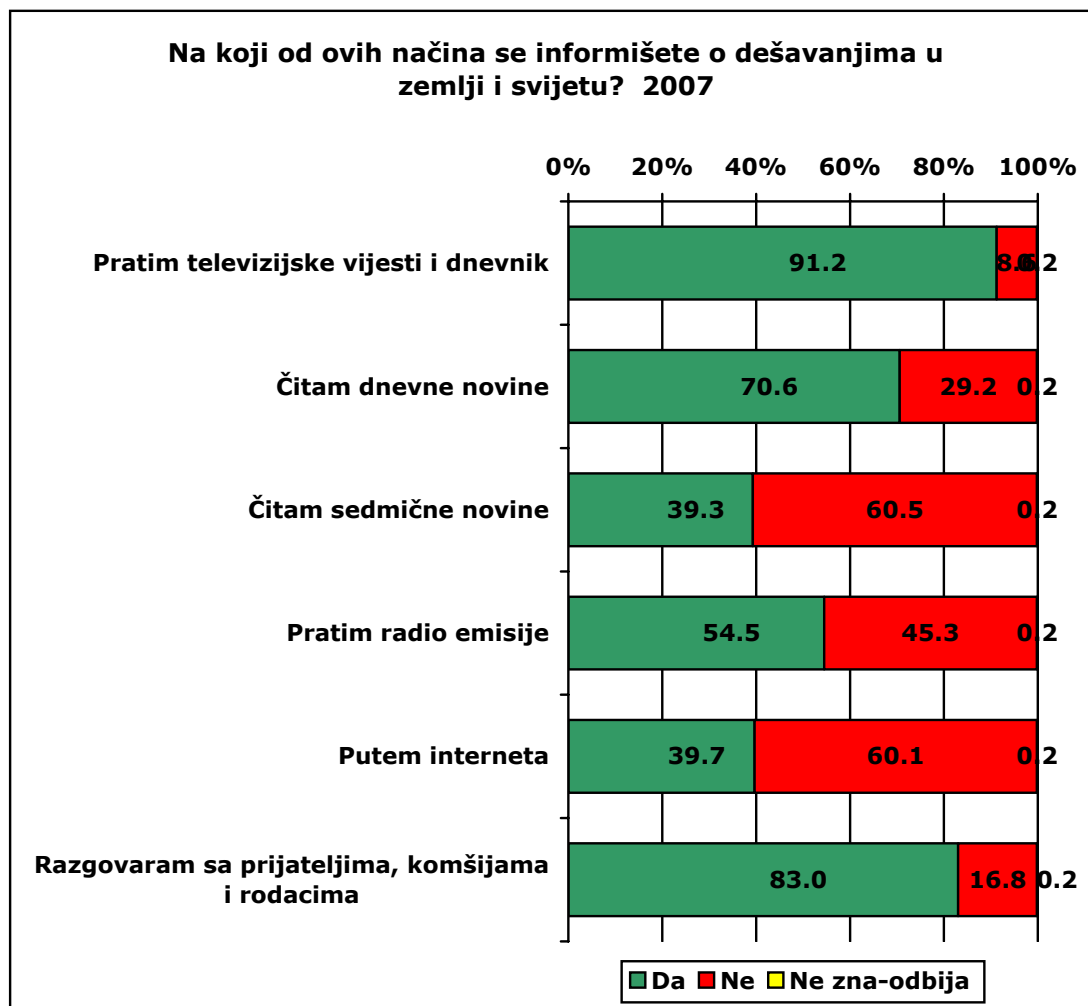
Grafikon 22 pg

Grafikon 23 pg

Grafikon 24 pg

Grafikon 24.1 pg

**REZULTATI ISTRAŽIVANJA UČEŠĆA GRAĐANA 2007.GODINE
OPŠTINSKI SLUŽBENICI**

Tabela 1s. Pol ispitanika

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Žene	65	67.0
Muškarci	32	33.0
Total	97	100.0

Tabela 2s. Godine starosti

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Između 19 i 25 godina	3	3
Između 26 i 35 godina	24	24
Između 36 i 45 godina	36	36
Između 46 i 55 godina	27	27
Preko 55 godina	7	7
Total	97	97

Tabela 3s. Obrazovanje

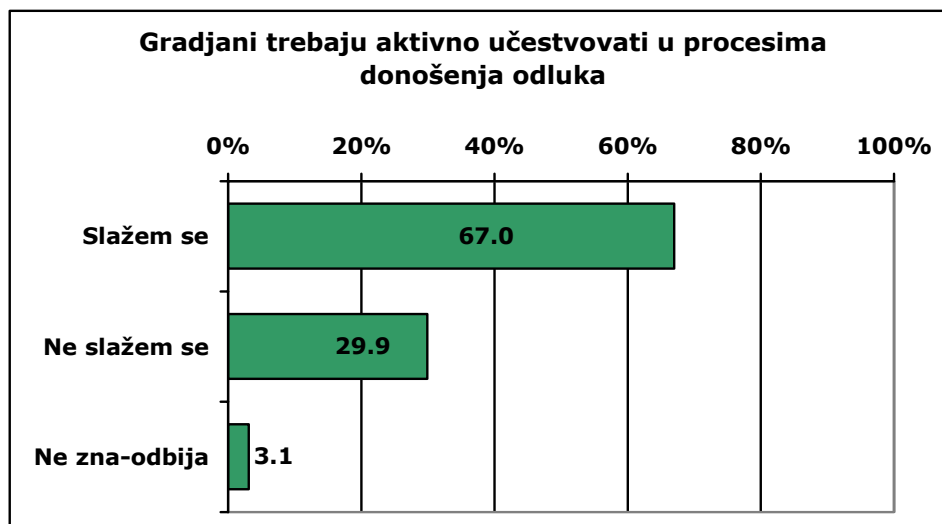
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Završena srednja škola – 4 godine	27	27.8
Završena viša škola - 2 godine	19	19.6
Završen fakultet	51	52.6
Total	97	100.0

Tabela 4s. Pripadate li...

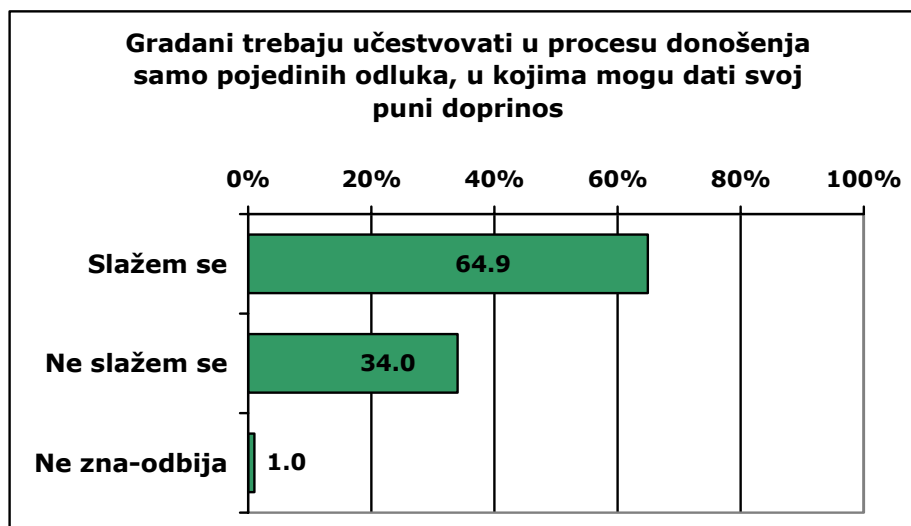
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Seoskoj mjesnoj zajednici	16	16.5
Gradskoj mjesnoj zajednici	80	82.5
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	1	1.0
Total	97	100.0

Tabela 5s. Entitet

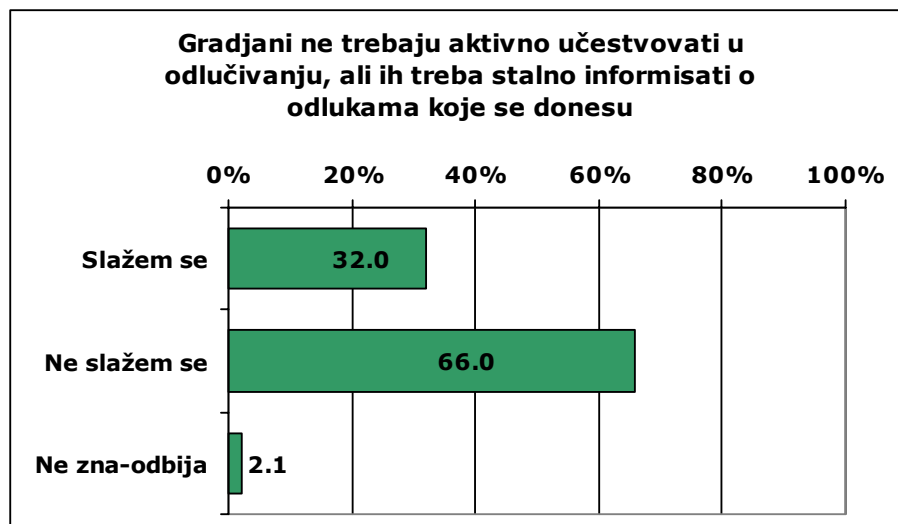
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Republika Srpska	38	39.2
Federacija BiH	59	60.8
Total	97	100.0

**OSNOVNE FREKVENCE
OPŠTINSKI SLUŽBENICI/ CE 2007**

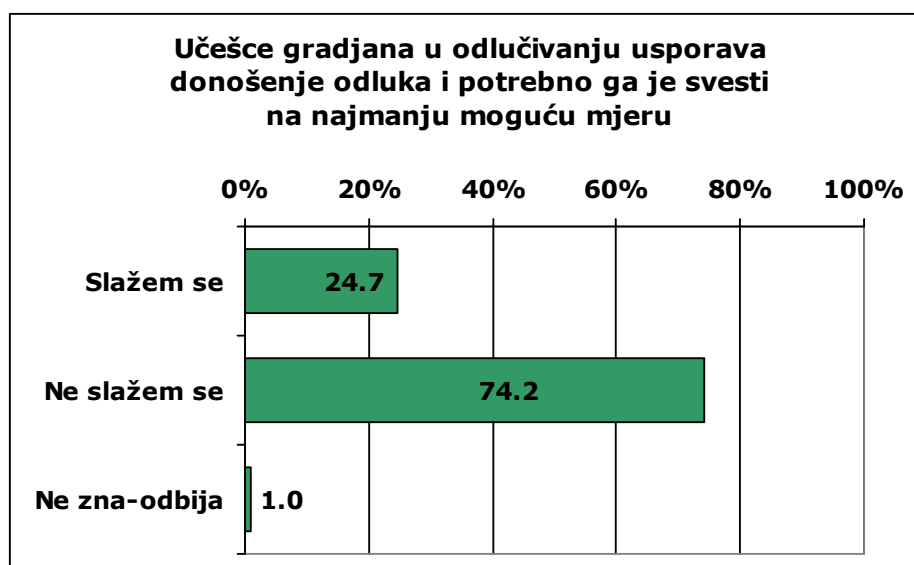
Grafikon 1s

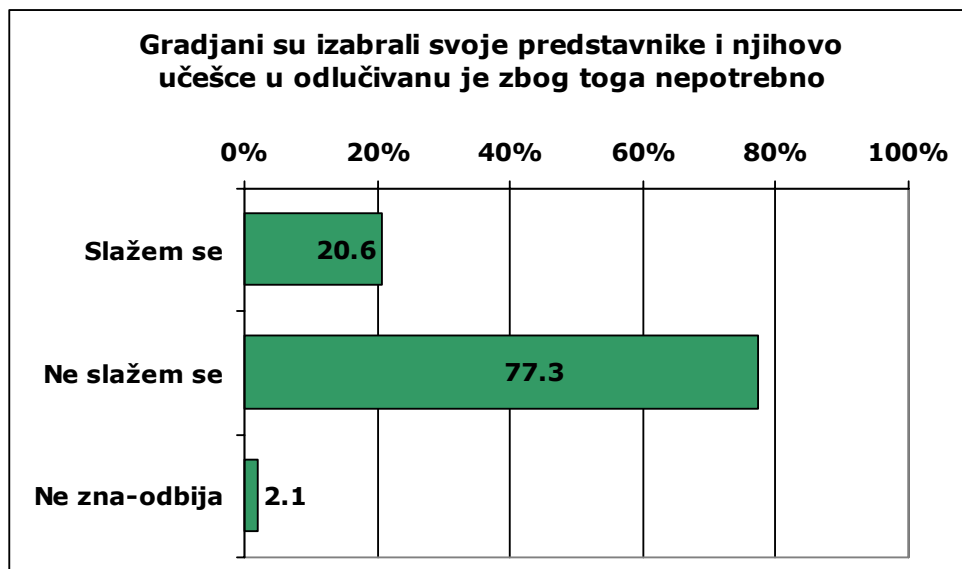
Grafikon 2s

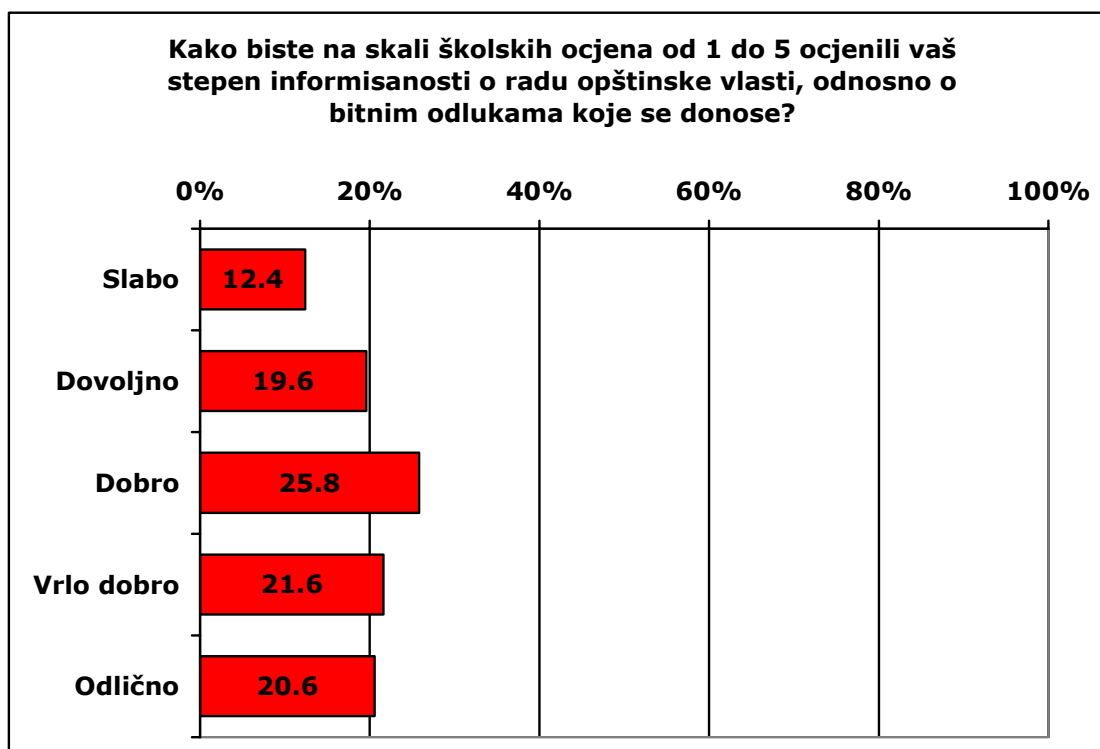
Grafikon 3s

Grafikon 4s

Grafikon 5s

Grafikon 6s

Tabela 1s. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Referendum

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Da</i>	16	16.5
<i>Ne</i>	80	82.5
<i>Ne zna-odbija</i>	1	1
<i>Total</i>	97	100.0

Tabela 2s. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Referendum

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Zadovoljavajući</i>	8	50.0
<i>Nezadovoljavajući</i>	3	18.8
<i>Bez odgovora - Odbija odgovoriti</i>	5	31.3
<i>Total</i>	16	100.0

Tabela 3s. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Referendum

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Bez odgovora</i>	7	43.8
<i>Da</i>	6	37.5
<i>Ne</i>	3	18.8
<i>Total</i>	16	100.0

Tabela 4s. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Inicijative mjesnih zajednica

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Da</i>	79	81.4
<i>Ne</i>	16	16.5
<i>Ne zna-odbija</i>	2	2.1
<i>Total</i>	97	100.0

Tabela 5s. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Inicijative mjesnih zajednica

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Zadovoljavajući</i>	42	53.2
<i>Nezadovoljavajući</i>	18	22.8
<i>Bez odgovora - Odbija odgovoriti</i>	19	24.1
<i>Total</i>	79	100.0

Tabela 6s. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Inicijative mjesnih zajednica

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Bez odgovora	22	27.9
Da	48	60.8
Ne	9	11.4
Total	79	100.0

Tabela 7s. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Zbor građana

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Da	60	61.9
Ne	35	36.1
Ne zna-odbija	2	2.1
Total	97	100.0

Tabela 8s. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Zbor građana

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Zadovoljavajući	37	61.7
Nezadovoljavajući	15	25
Ne zna -odbija	8	13.3
Total	60	100.0

Tabela 9s. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Zbor građana

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Bez odgovora	11	18.4
Da	33	55.0
Ne	16	26.7
Total	60	100.0

Tabela 10s. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Građanske inicijative

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Da	60	31.9
Ne	35	36.1
Ne zna-odbija	2	2.1
Total	97	100.0

Tabela 11s. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Građanske inicijative

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Zadovoljavajući</i>	35	58.3
<i>Nezadovoljavajući</i>	15	25.0
<i>Ne zna – odbija</i>	10	16.7
<i>Total</i>	60	100.0

Tabela 12s. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Građanske inicijative

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Bez odgovora</i>	36	16.7
<i>Da</i>	14	60.0
<i>Ne</i>	10	23.3
<i>Total</i>	60	100.0

Tabela 13s. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Javna rasprava

	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Da</i>	71	73.2
<i>Ne</i>	24	24.7
<i>Ne zna-odbija</i>	2	2.1
<i>Total</i>	97	100.0

Tabela 14s. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Javna rasprava

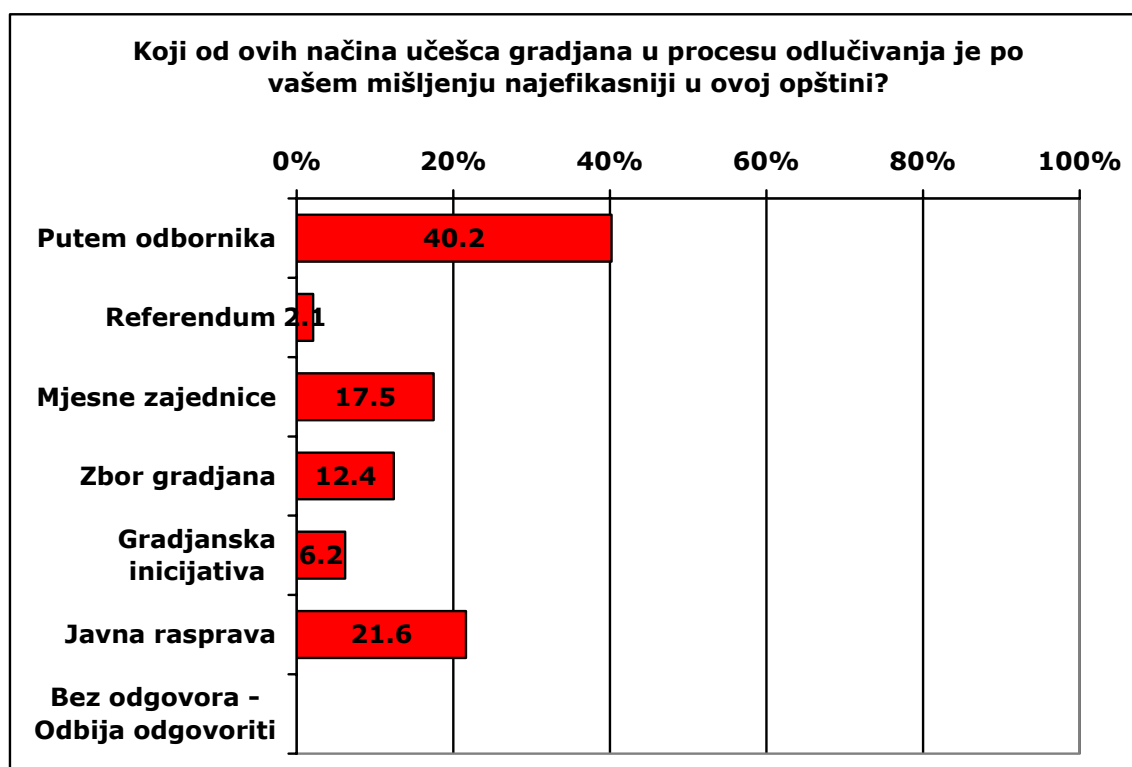
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Zadovoljavajući</i>	31	43.7
<i>Nezadovoljavajući</i>	27	38.0
<i>Bez odgovora - Odbija odgovoriti</i>	13	18.3
<i>Total</i>	71	100.0

Tabela 15s. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Javna rasprava

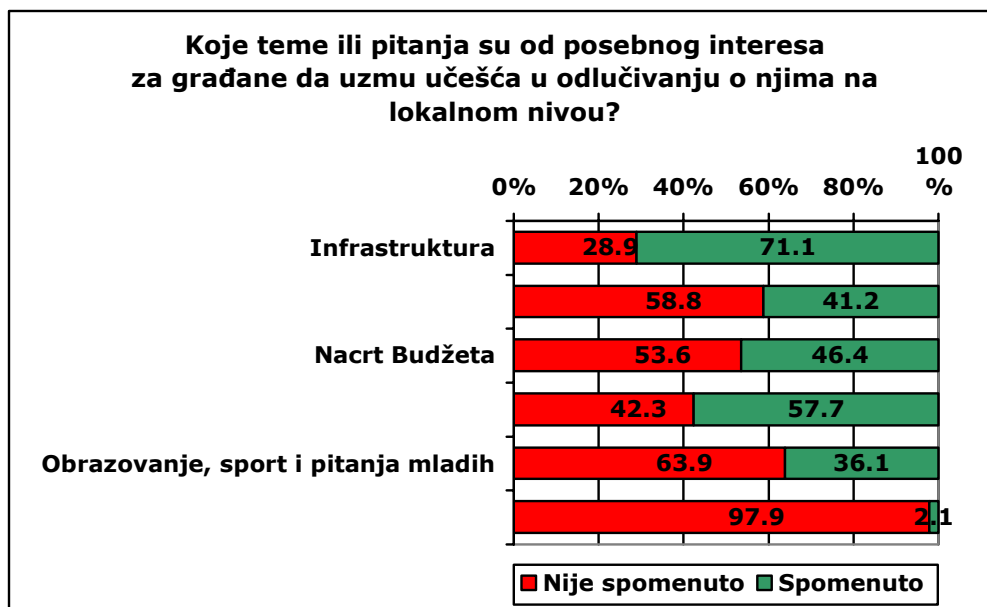
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
<i>Bez odgovora</i>	19	26.7
<i>Da</i>	36	50.7
<i>Ne</i>	16	22.5
<i>Total</i>	71	100.0

Tabela 16s. Da li se prema informacijama kojima vi raspoložete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Neki drugi način koji ovdje nije spomenut?

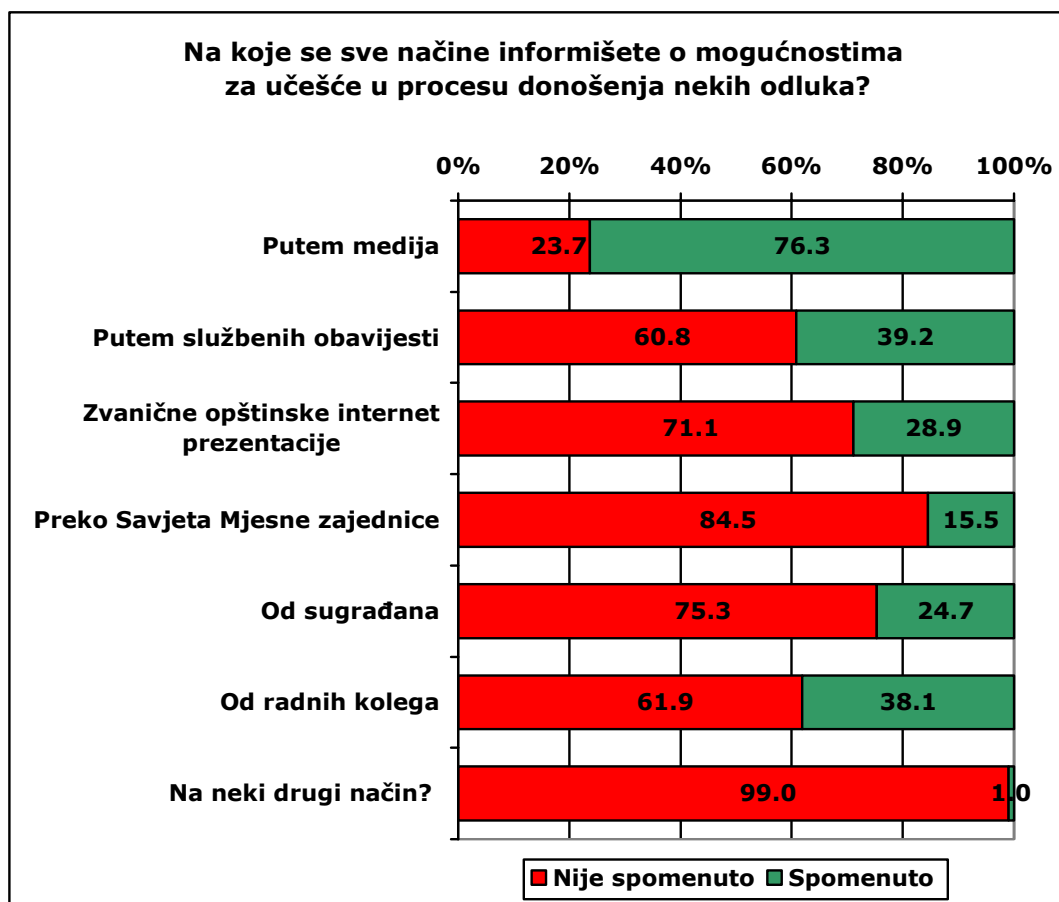
	<i>Frekvence</i>	<i>Procenti</i>
Da	1	1.0
Ne	87	89.7
Ne zna-odbija	9	9.3
Total	97	100.0

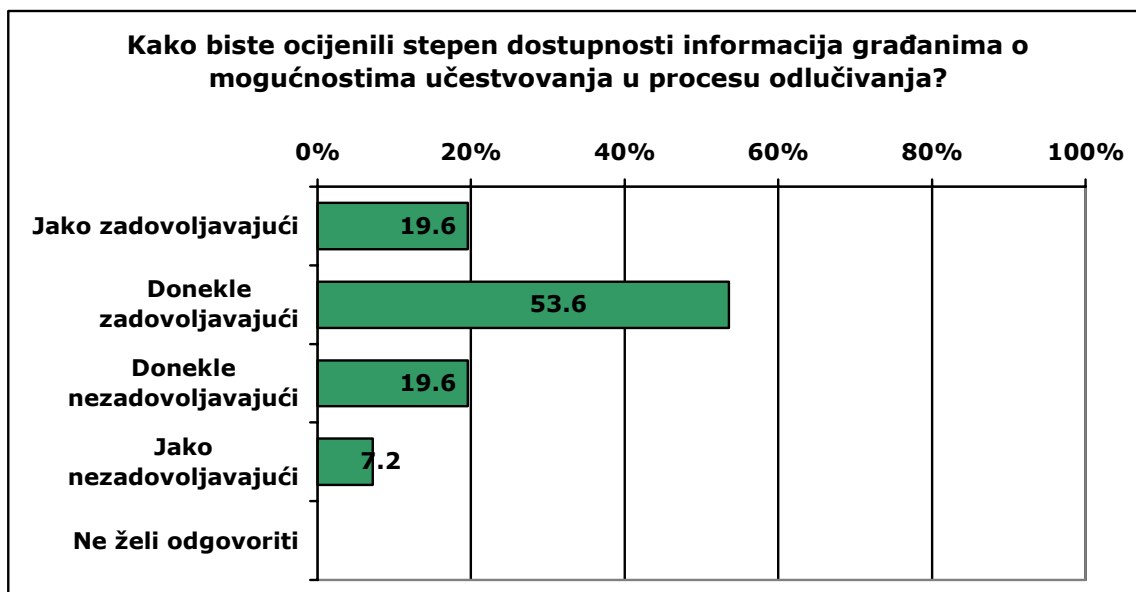
Grafikon 7s

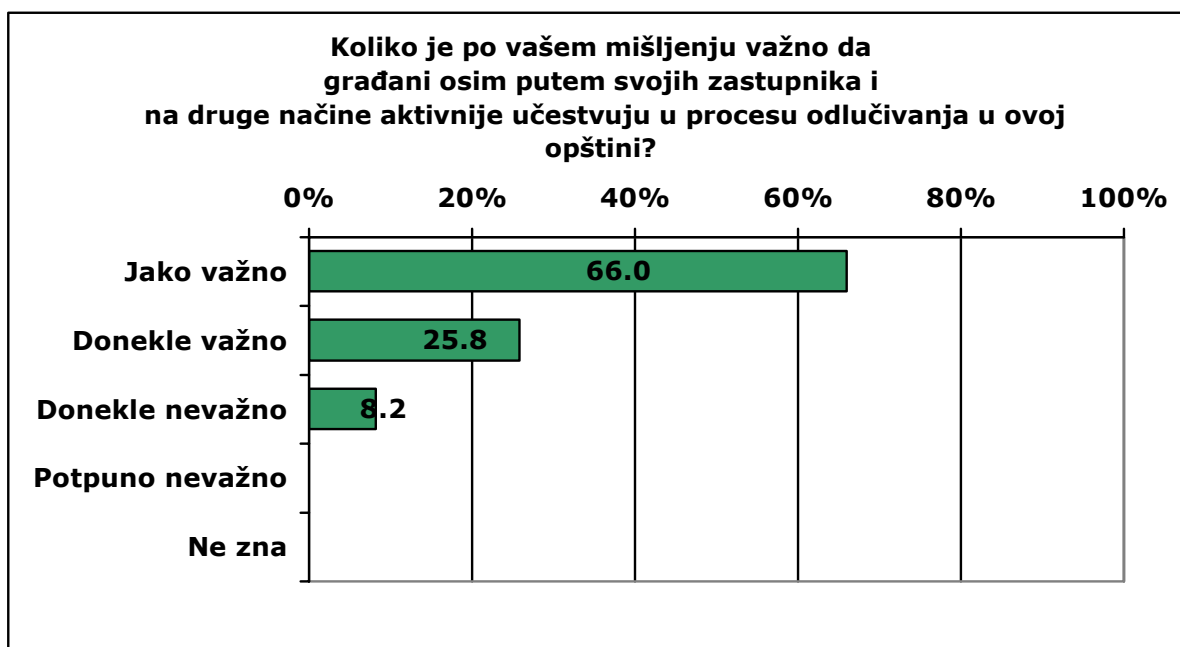
Grafikon 8s

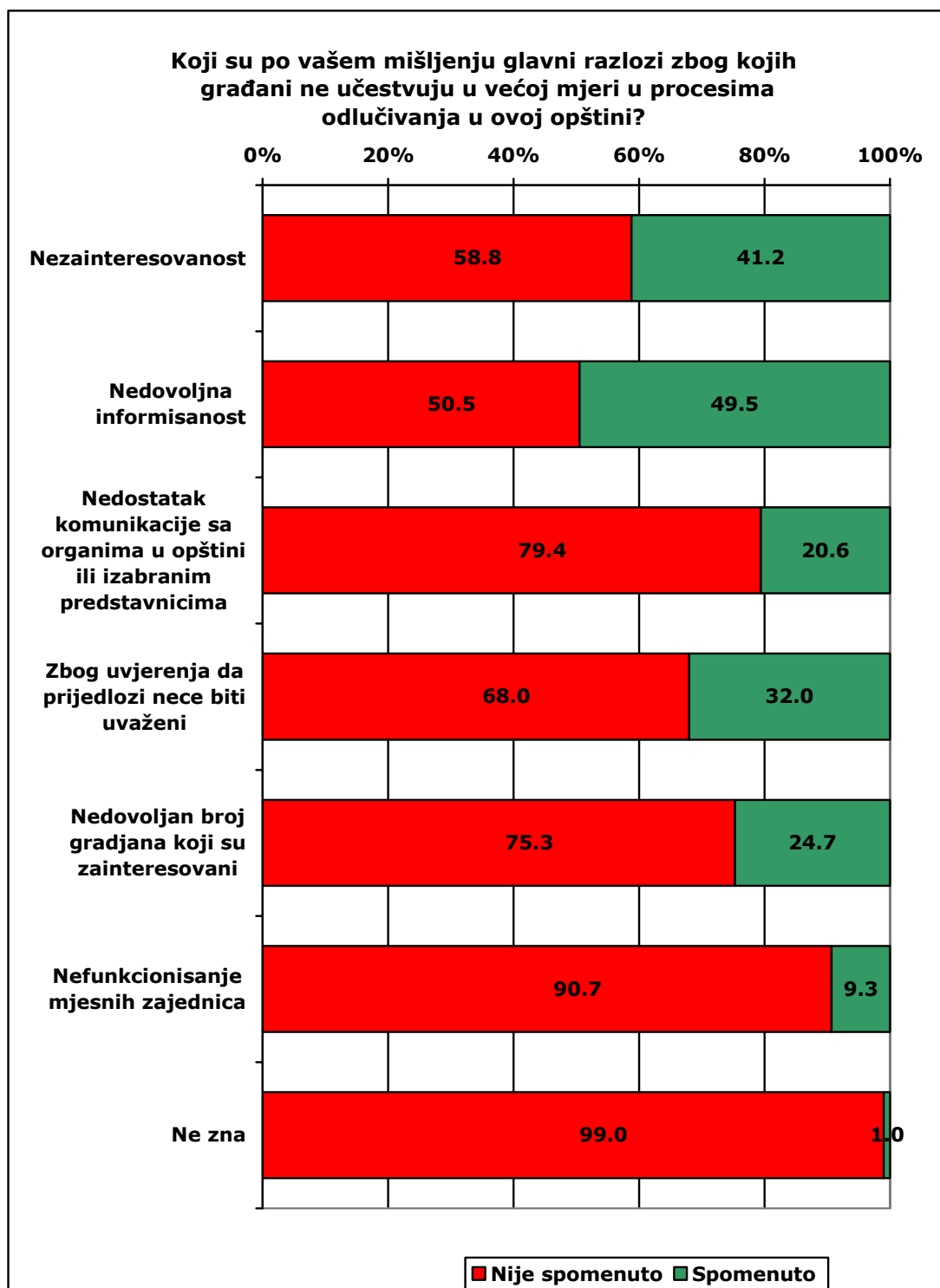
Grafikon 9s

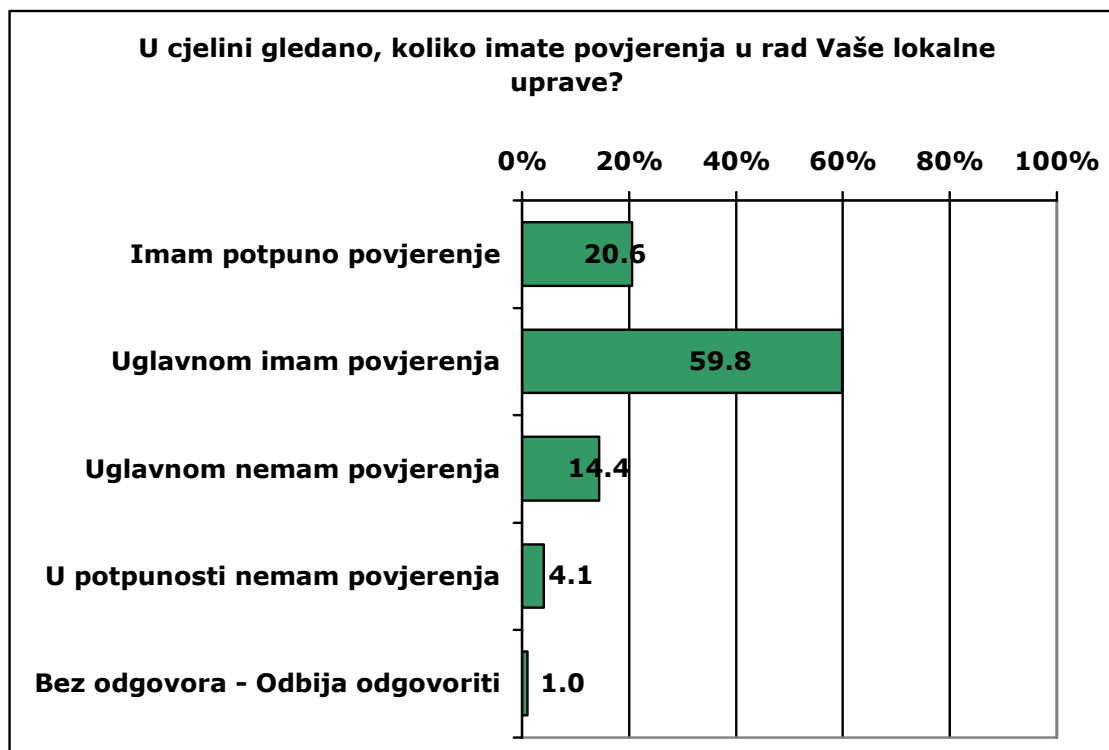
Grafikon 10s

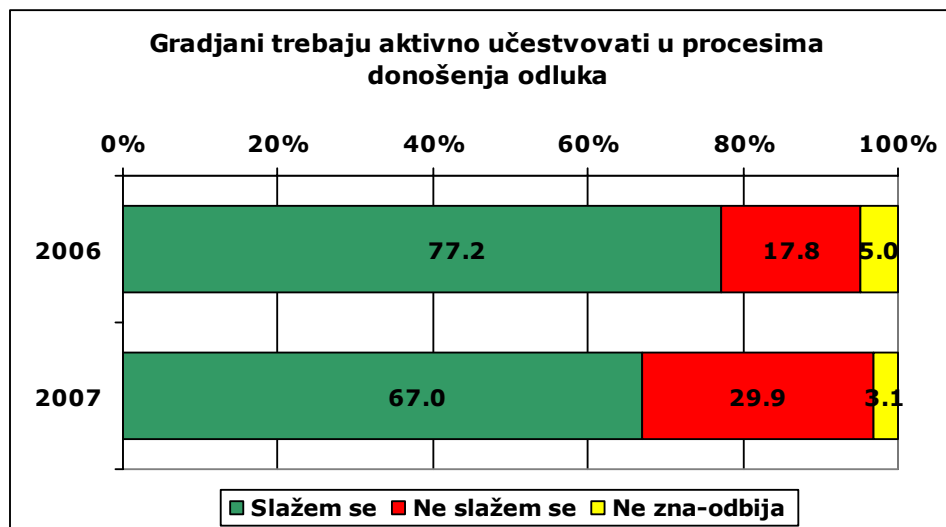
Grafikon 11s

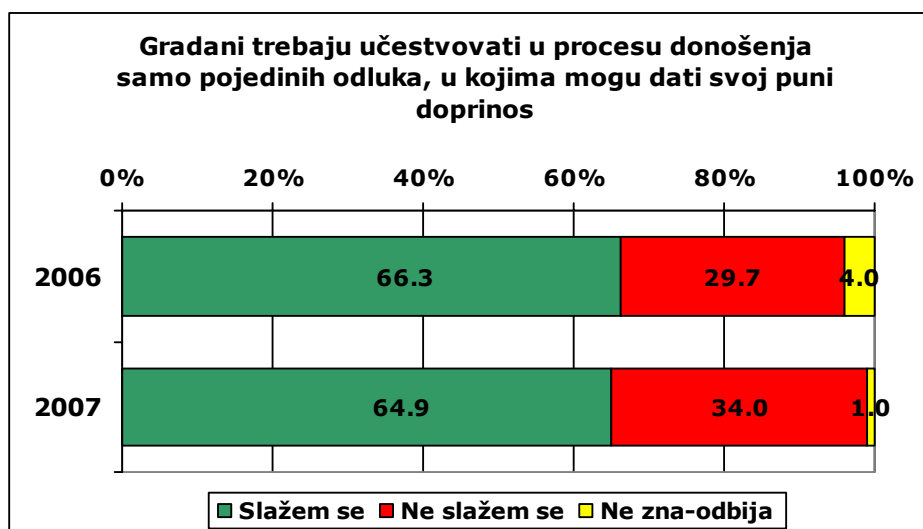
Grafikon 12s

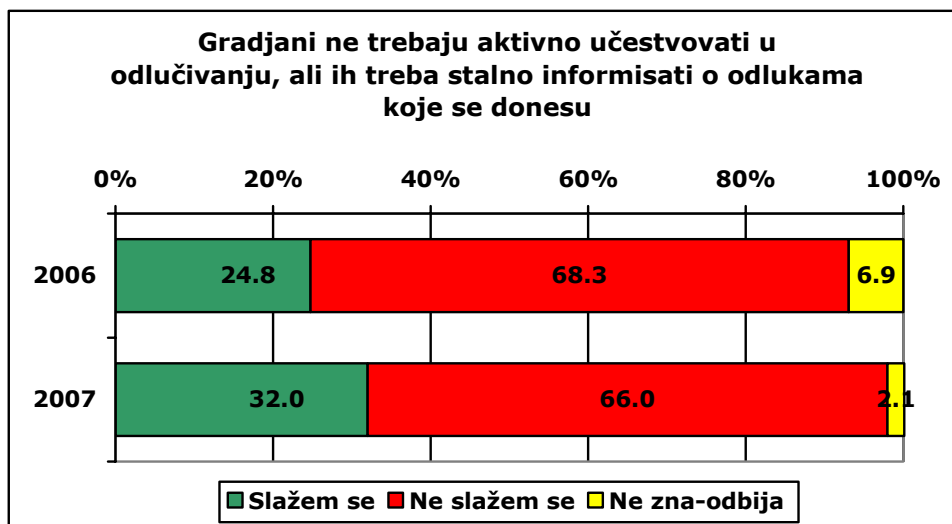
Grafikon 13s

OSNOVNE FREKVENCE -OPŠTINSKI SLUŽBENICI/ CE; poredjenje 2006/2007

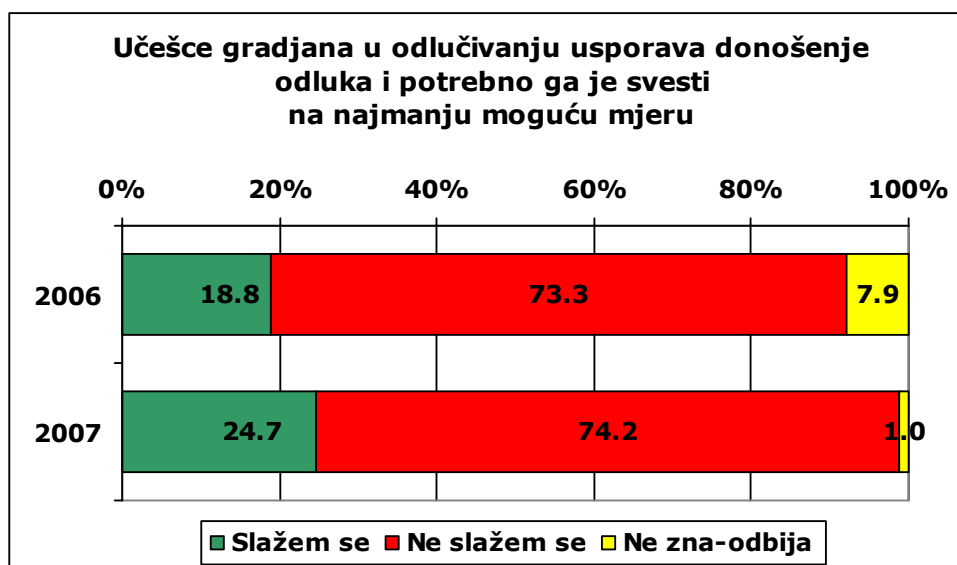
Grafikon 1ps

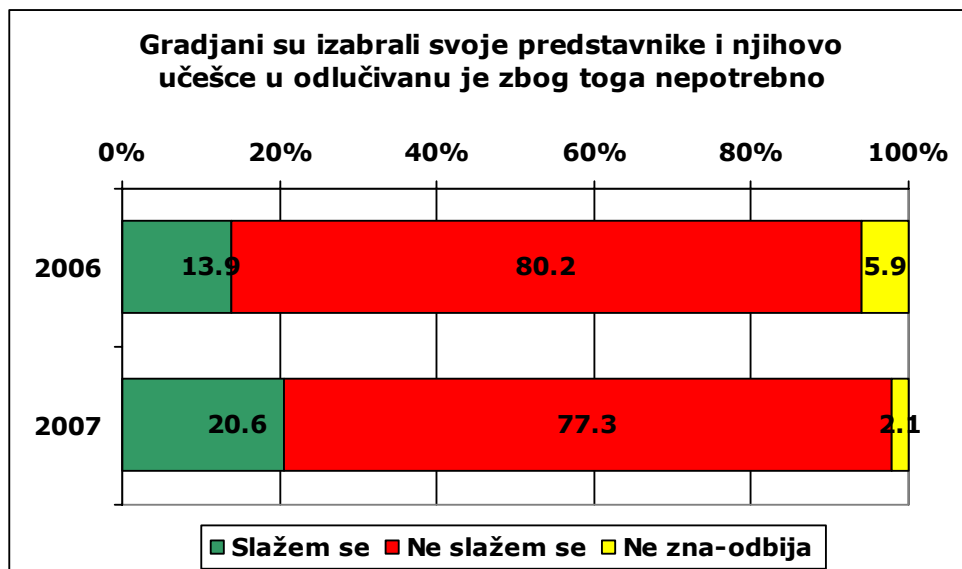
Grafikon 2 ps

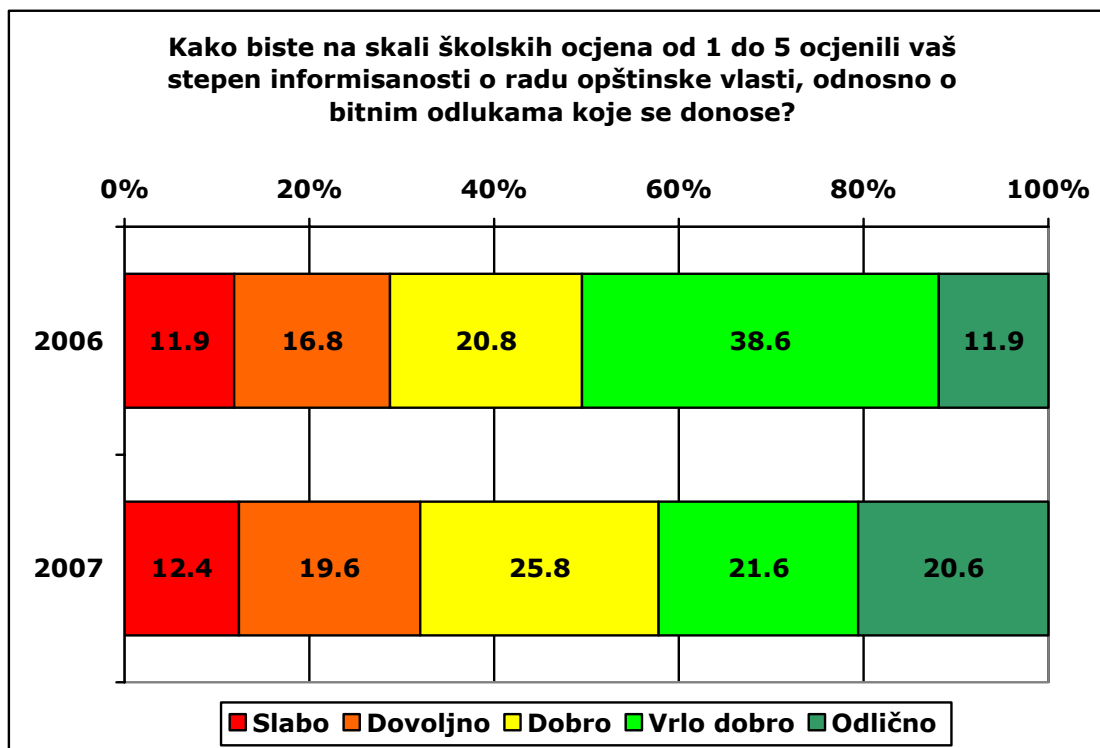
Grafikon 3 ps

Grafikon 4 ps

Grafikon 5 ps

Grafikon 6 ps

Tabela 1 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Referendum

	2006	2007
Da	20.8	16.5
Ne	69.3	82.5
Ne zna-odbija	9.9	1
Total	100.0	100.0

Tabela 2 ps. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Referendum

	2006	2007
Zadovoljavajući	28.6	50.0
Nezadovoljavajući	38.1	18.8
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	33.3	31.3
Total	100.0	100.0

Tabela 3 ps. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Referendum

	2006	2007
Bez odgovora	38.1	43.8
Da	33.3	37.5
Ne	28.6	18.8
Total	100.0	100.0

Tabela 4 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Inicijative mjesnih zajednica

	2006	2007
Da	84.2	81.4
Ne	10.9	16.5
Ne zna-odbija	5.0	2.1
Total	100.0	100.0

Tabela ps 5. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Inicijative mjesnih zajednica

	2006	2007
Zadovoljavajući	56.5	53.2
Nezadovoljavajući	29.4	22.8
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	14.1	24.1
Total	100.0	100.0

Tabela 6 ps. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Inicijative mjesnih zajednica

	2006	2007
Bez odgovora	16.5	27.9
Da	45.9	60.8
Ne	37.6	11.4
Total	100.0	100.0

Tabela 7 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Zbor građana

	2006	2007
Da	67.3	61.9
Ne	24.8	36.1
Ne zna-odbija	7.9	2.1
Total	100.0	100.0

Tabela 8 ps. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Zbor građana

	2006	2007

Tabela 10 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Građanske inicijative

	2006	2007
Da	72.3	31.9
Ne	20.8	36.1
Ne zna-odbija	6.9	2.1
Total	100.0	100.0

Tabela 11 ps. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Građanske inicijative

	2006	2007
Zadovoljavajući	42.5	58.3
Nezadovoljavajući	47.9	25.0
Ne zna – odbija	9.6	16.7
Total	100.0	100.0

Tabela 12 ps. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Građanske inicijative

	2006	2007
Bez odgovora	11.0	16.7
Da	37.0	60.0
Ne	52.1	23.3
Total	100.0	100.0

Tabela 13 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Javna rasprava

	2006	2007
Da	78.2	73.2
Ne	15.8	24.7
Ne zna-odbija	5.9	2.1
Total	100.0	100.0

Tabela 14 ps. Kako biste ocijenili odziv građana, odnosno stepen učešća građana u nabrojanim oblicima/načinima učešća građana? Javna rasprava

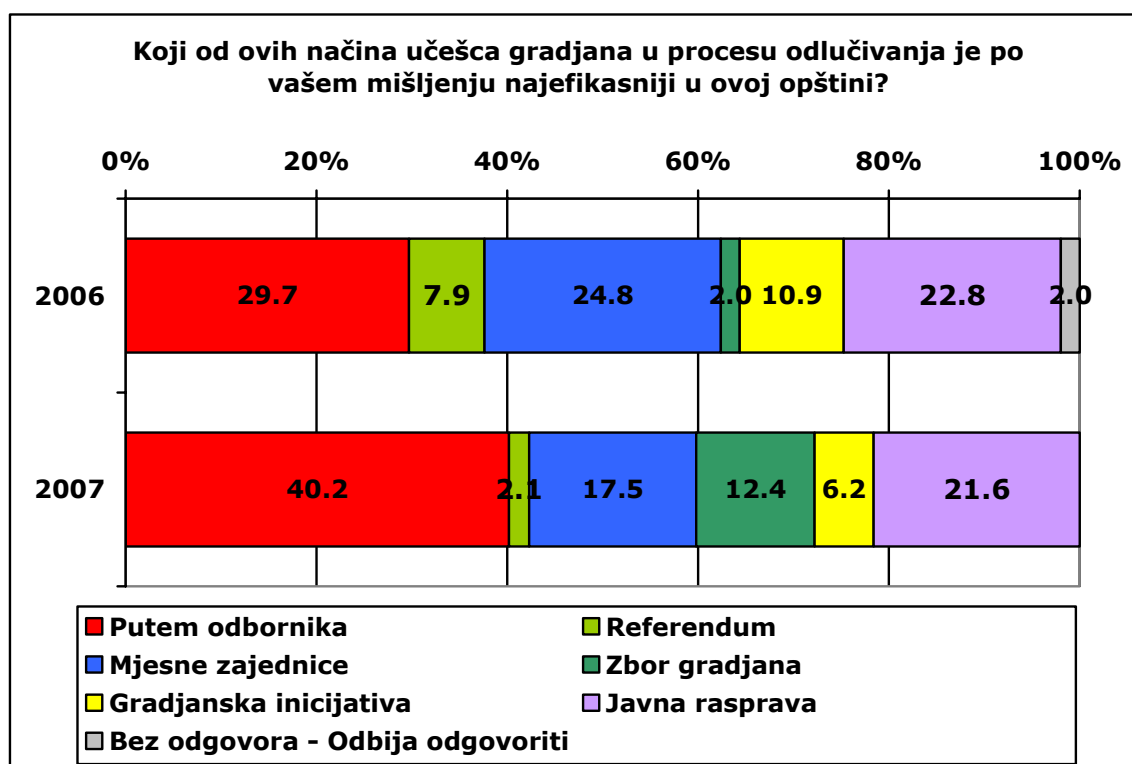
	2006	2007
Zadovoljavajući	49.4	43.7
Nezadovoljavajući	39.2	38.0
Bez odgovora - Odbija odgovoriti	11.4	18.3
Total	100.0	100.0

Tabela 15 ps. Da li znate za slučajeve da su građani direktno uticali na donošenje ili promjenu nekih već ranije donešenih odluka? Javna rasprava

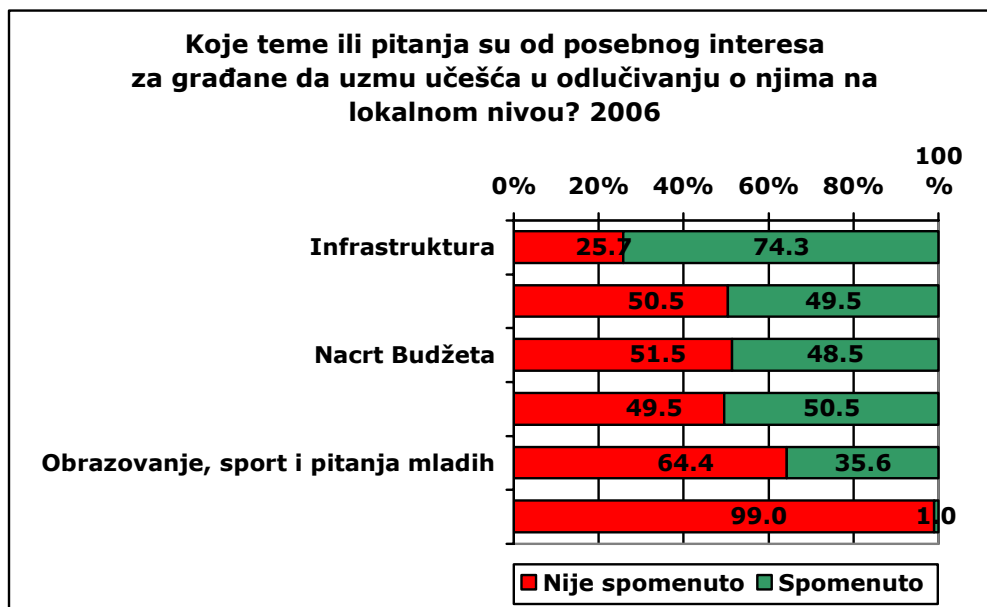
	2006	2007
<i>Bez odgovora</i>	15.2	26.7
<i>Da</i>	38.0	50.7
<i>Ne</i>	46.9	22.5
Total	100.0	100.0

Tabela 16 ps. Da li se prema informacijama kojima vi raspolazete u ovoj opštini primjenjuju slijedeća rješenja o načinima učešća građana u procesu odlučivanja u zadnjih godinu dana? Neki drugi način koji ovdje nije spomenut?

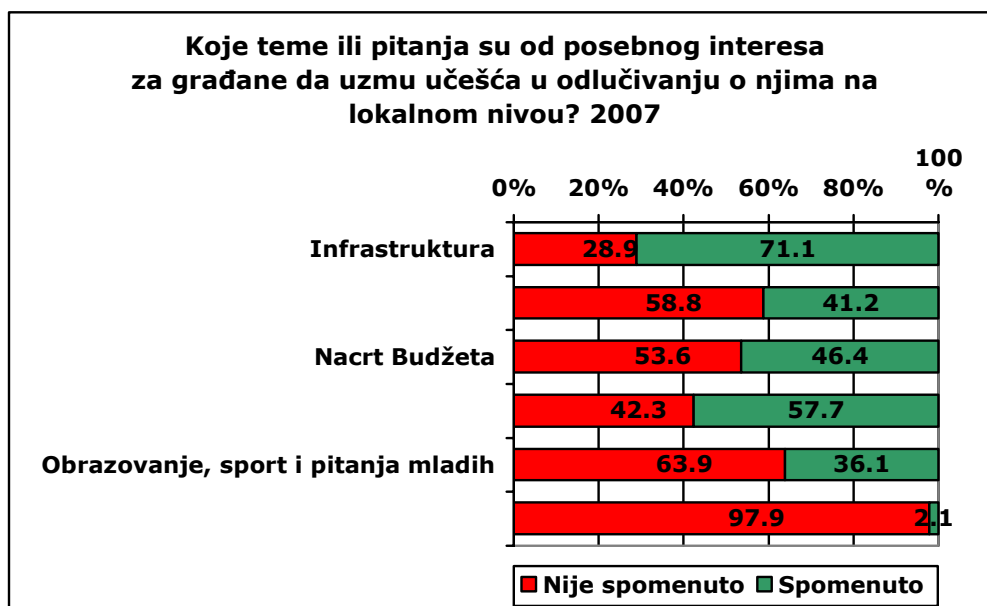
	2006	2007
<i>Da</i>	1.0	1.0
<i>Ne</i>	38.6	89.7
<i>Ne zna-odbija</i>	60.4	9.3
Total	100.0	100.0

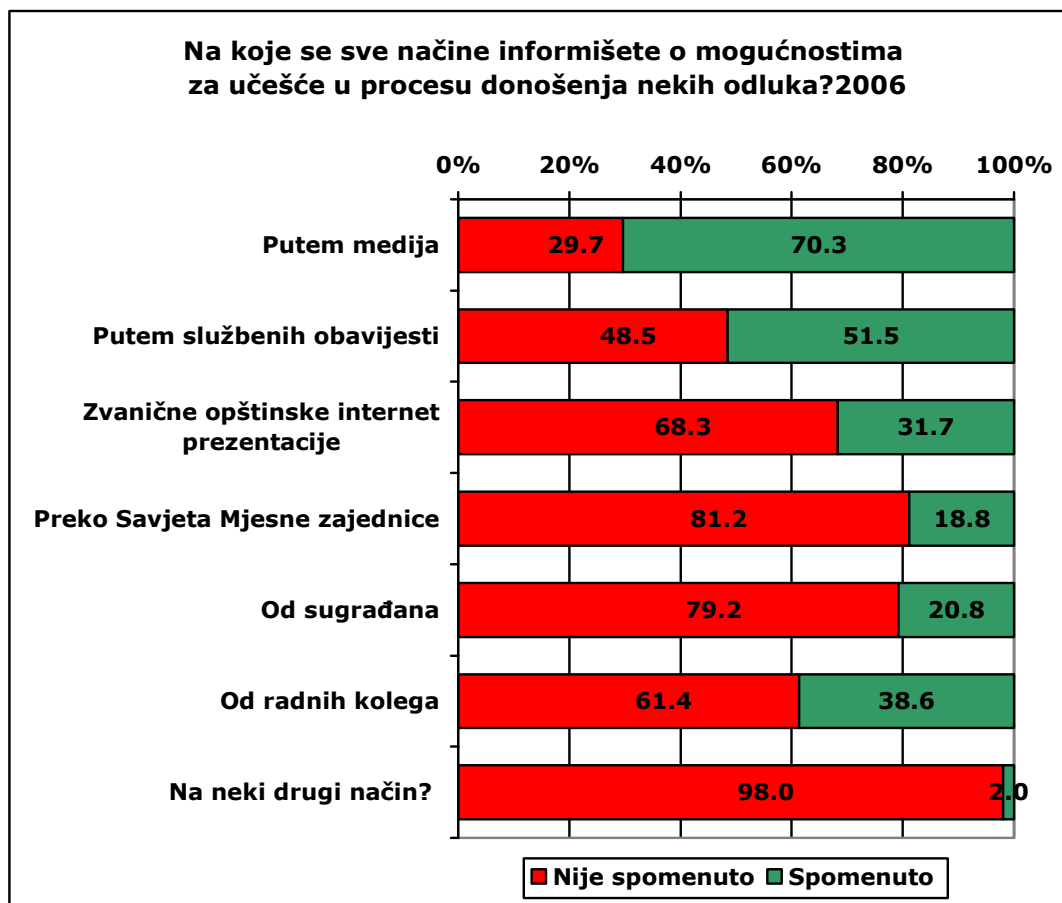
Grafikon 7 ps

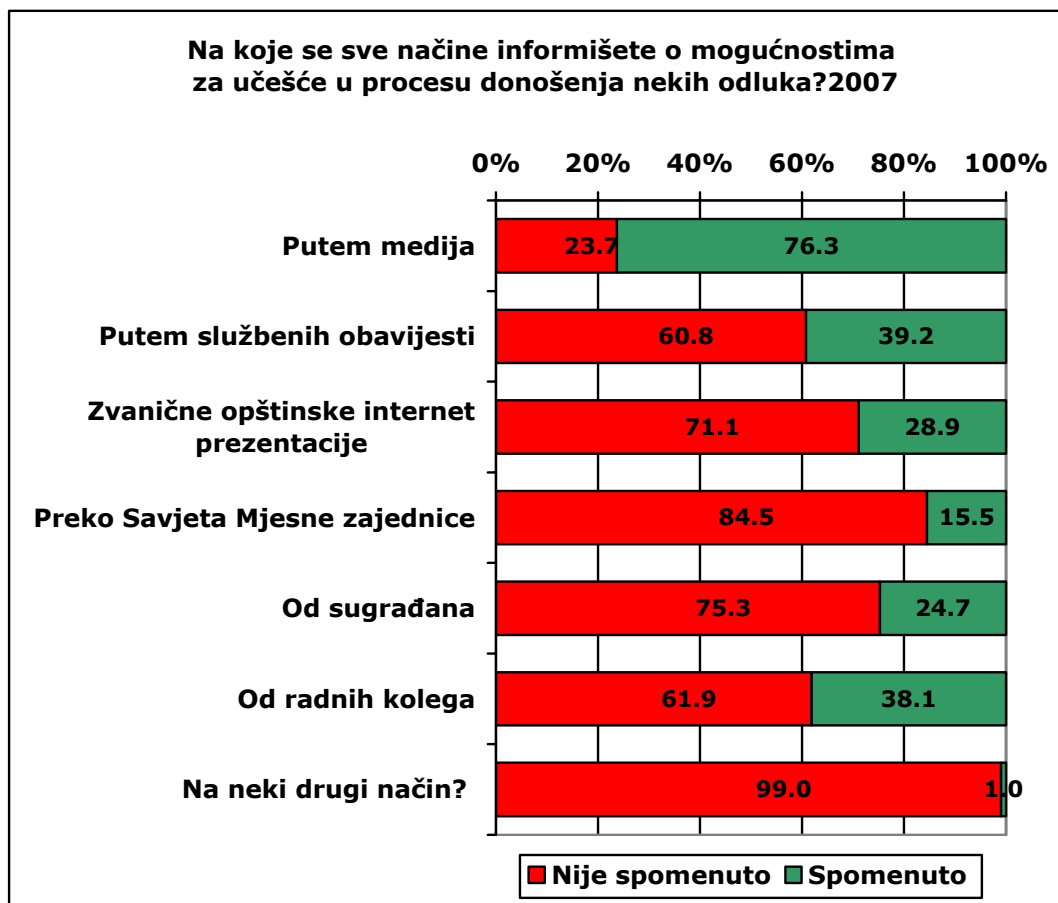
Grafikon 8 ps

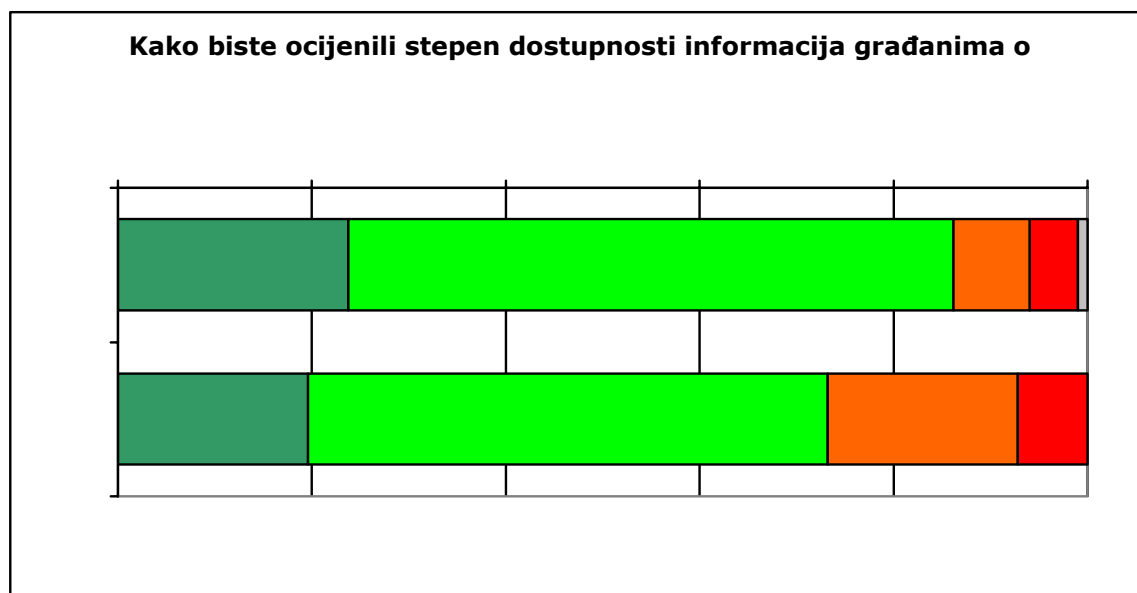
Grafikon 8.1 ps

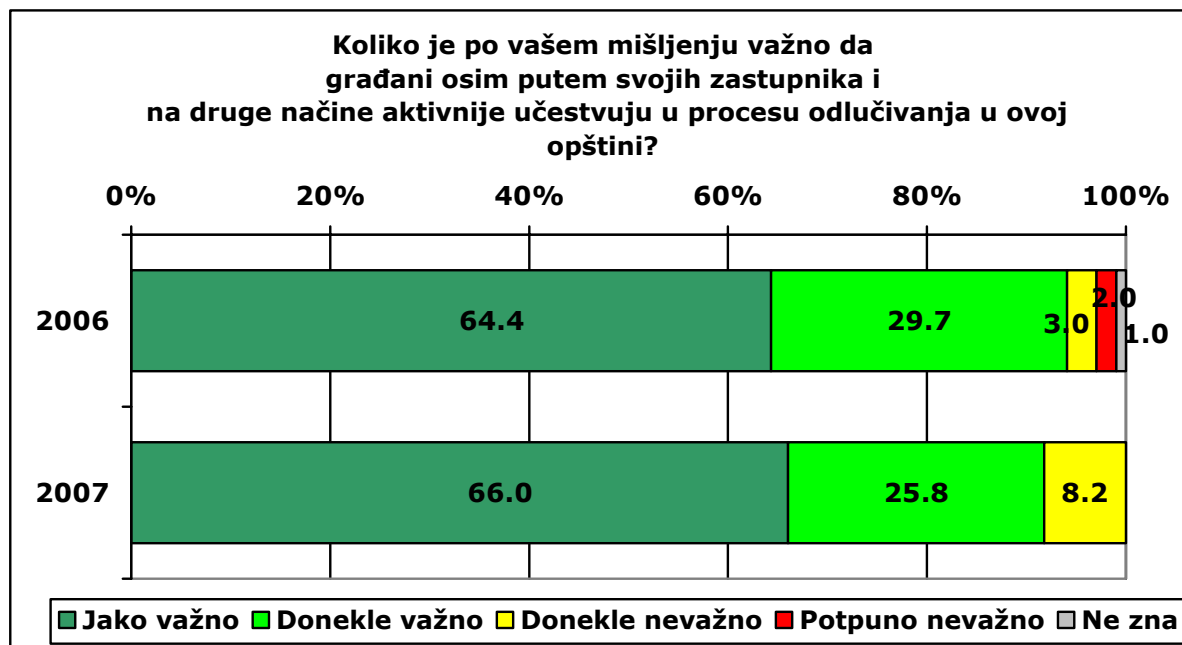

Grafikon 9 ps

Grafikon 9.1 ps

Grafikon 11 ps